

PRAKTIČNI VODIČ KROZ USLOVE PRIHVATLJIVOSTI

¹ Izuzetak predstavljaju tekstovi koji su ažurirani tokom 2010. godine, što je naznačeno u napomenama.

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, decembar 2010.

Tekst ovog Vodiča može se preuzeti na adresi www.echr.coe.int (Sudska praksa - Informacije iz sudske prakse - Vodič kroz prihvatljivost).

Izdavači i organizacije koji su zainteresovani za preštampavanje ovog Vodiča ili za objavljivanje prevoda treba da se obrate na adresu publishing@echr.coe.int.

Tekst Vodiča pripremila je Istraživačko odeljenje i on ničim ne obavezuje Sud. Rad na tekstu priveden je kraju u decembru 2009. godine, a sve što je doznije dodato posebno je naznačeno u odgovarajućim napomenama.

SADRŽAJ

UVOD	3
A. Pojedinačna predstavka	5
1. Svrha navedene odredbe	5
2. Status predstavke.....	5
3. Sloboda ostvarivanja prava na predstavku.....	6
4. Obaveze tužene države	8
B. Status žrtve	9
1. Pojam žrtve.....	10
2. Neposredna žrtva.....	10
3. Posredna žrtva.....	11
4. Smrt žrtve.....	12
5. Gubitak statusa žrtve.....	13
I PROCESNI OSNOVI NEPRIHVATLJIVOSTI	14
A. Nisu iscrpljeni unutrašnji pravni lekovi	14
1. Svrha pravila	15
2. Primena pravila.....	16
3. Granice primene pravila	18
B. Nepoštovanje roka od šest meseci.....	20
1. Svrha pravila	20
2. Datum od koga počinje da teče rok od šest meseci.....	21
3. Dan uzimanja predstavke u postupak.....	24
4. Primeri.....	26
C. Anonimna predstavka.....	26
1. Anonimna predstavka	26
2. Predstavka koja nije anonimna	27
D. Izlišna predstavka	27
1. Identični podnosioci predstavki.....	28
2. Identične žalbe.....	28
3. Identične činjenice.....	29
E. Predstavka koja je već podneta nekoj drugoj međunarodnoj instanci.....	30
1. Pojam postupka	30
2. Procesna jemstva.....	31
3. Uloga postupka.....	31
F. Zloupotreba prava na predstavku.....	33
1. Opšta definicija	33
2. Dovođenje Suda u zabludu	34
3. Uvredljive formulacije.....	34
4. Kršenje načela poverljivosti postupka prijateljskog poravnanja.....	35
5. Predstavka je očigledno zlonamerna ili je lišena bilo kakve realne svrhe	36
6. Ostali slučajevi	36
7. Pristup koji usvaja tužena Država.....	37
II OSNOV NEPRIHVATLJIVOSTI U VEZI S NADLEŽNOŠĆU SUDA.....	37

A. Neprihvatljivost <i>ratione personae</i>	37
1. Načela.....	38
2. Nadležnost.....	38
3. Odgovornost i mogućnost pripisivanja krivice	39
4. Pitanje u vezi sa mogućom odgovornošću Visokih strana ugovornica Konvencije po osnovu činjenja ili nečinjenja povezanih sa njihovom članstvom u nekoj međunarodnoj organizaciji.....	40
B. Nespojivost <i>ratione loci</i>	43
1. Načela.....	43
2. Specifični slučajevi.....	44
C. Nespojivost <i>ratione temporis</i>	44
1. Opšta načela.....	45
2. Primena ovih načela.....	45
3. Specifične situacije.....	48
D. Nespojivost <i>ratione materiae</i>	50
1. Pojam "građanskih prava i obaveza"	52
2. Pojam "krivične optužbe".....	60
3. Pojmovi "privatni život" i "porodični život"	68
4. Pojmovi "doma" i "prepiske"	74
5. Pojam "imovine"	77
III NEPRIHVATLJIVOST NA TEMELJU MERITUMA	81
A. Očigledno neosnovana	81
1. Opšti uvod.....	82
2. "Četvrta instanca"	83
3. Jasno ili očigledno odsustvo povrede.....	85
4. Nepotkrepljene žalbe: nedostatak dokaza	88
5. Haotične ili nategnute žalbe.....	89
B. Nije pretrpljena značajna šteta	89
1. Predistorija novog kriterijuma -.....	90
2. Domašaj.....	90
3. Da li je podnosilac predstavke pretrpeo značajnu štetu	91
4. Dve zaštitne odredbe	92
INDEKS PRESUDA I ODLUKA	94

UVOD

1. Sistem zaštite osnovnih prava i sloboda ustanovljen Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava (u daljem tekstu: Konvencija) zasniva se na načelu supsidijarnosti. Zadatak staranja o primeni Konvencije prevashodno je poveren Visokim stranama ugovornicama Konvencije; Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: Sud) treba da interveniše samo onda kada države ne izvršavaju svoje obaveze.

Strazbur počinje da vrši nadzor uglavnom podstaknut pojedinačnim predstavkama, koje Sudu može podneti svaki pojedinac ili pravno lice koji se nalaze u nadležnosti Visoke strane ugovornice Konvencije. Samim tim, izuzetno je širok dijapazon potencijalnih podnosilaca predstavke: pored 800 miliona stanovnika evropskog kontinenta i državljana trećih zemalja koji tu takođe žive ili su u tranzitu, postoje i milioni udruženja, fondacija, političkih stranaka, preduzeća i tako dalje. Da i ne pominjemo ovde ona lica koja, usled ekstrateritorijalnih akata koje su počinile Visoke strane ugovornice Konvencije van svojih teritorija, spadaju u njihovu nadležnost.

Tako je već izvestan broj godina, usled dejstva različitih činilaca, Sud zatrpan pojedinačnim predstavkama (na dan 31. avgusta 2010. godine u razmatranju je bilo 130.000 predstavki). Ogromna većina tih predstavki (više od 95 posto) bivaju, međutim, odbačene i pre no što se pristupi razmatranju suštine, zato što ne ispunjavaju jedan od kriterijuma prihvatljivosti propisanih Konvencijom. Dva su razlog zbog kojih ovakva situacija izaziva nezadovoljstvo i razočaranje. Prvo, budući da je Sud dužan da odgovori na svaku predstavku, on samim tim nije u mogućnosti da u razumnom roku rešava one predmete koji nalažu ispitivanje suštine, odnosno merituma, pa stoga javnost iz takve situacije ne može da ima nikakvu stvarnu korist. Drugo, neminovno se dešava da desetinama podnosilaca predstavke njihove predstavke budu odbijene, često posle nekoliko godina čekanja.

2. Visoke strane ugovornice Konvencije, kao i Sud i njegov Sekretarijat, neprestano nastoje da iznađu načine za rešavanje ovog problema, kako bi se obezbedilo delotvorno sprovođenje pravde. Jedna od najuočljivijih mera na tom planu jeste usvajanje Protokola br. 14 uz Konvenciju. To, između ostalog, omogućuje da po predstavkama koje su očigledno neosnovane u budućnosti rešava sudija-pojedinac kome pomažu izvestioci koji nisu sudije, a ne odbor od troje sudija. Protokolom br. 14, koji je stupio na snagu 1. juna 2010. godine takođe se uvodi novi kriterijum prihvatljivosti u vezi sa stepenom štete koju je podnosilac predstavke pretrpeo, čime se želelo da se obeshrabre predstavke onih lica koja nisu značajnije oštećena.

Predstavnici 47 zemalja-članica Saveta Evrope, koji su svi obavezani Konvencijom, sastali su se 19. februara 2010. godine u Interlakenu u Švajcarskoj kako bi razmotrili budućnost Suda i, pre svega, problem velikog

broja zaostalih predmeta koji je direktna posledica ogromnog broja neprihvatljivih predstavki. Oni su u svečanoj izjavi potvrdili da Sud ima centralnu ulogu u evropskom sistemu zaštite osnovnih prava i sloboda i obavezali su se da će poboljšati njegovu delotvornost uz istovremeno očuvanje načela pojedinačnih predstavki

3. Ideja da se potencijalnim podnosiocima predstavki pruže sveobuhvatne i objektivne informacije o samom postupku podnošenja predstavke i o kriterijumima prihvatljivosti izričito je navedena u tački C-6(a) i (b) Deklaracije iz Interlakena. U istom tom kontekstu treba sagledavati i ovaj praktični vodič kroz uslove prihvatljivosti pojedinačnih predstavki. Osnovna je svrha ovog vodiča da predoči jednu jasniju i detaljniju sliku uslova prihvatljivosti, pre svega radi maksimalnog mogućeg smanjenja broja predstavki koje nemaju nikakvog izgleda da dovedu do odluke o meritumu i, drugo, da se obezbedi da one predstavke koje nalažu razmatranje suštine prođu test prihvatljivosti. Kako zasad stoje stvari, u većini predmeta koji polože taj test prihvatljivost i meritum se razmatraju u isto vreme, čime se čitav postupak pojednostavljuje i ubrzava.

Ovo je opsežan i detaljima bogat dokument koji je pre svega namenjen pravnicima, a posebno onim pravnicima koji bi mogli biti pozvani da zastupaju podnosiocima predstavke pred Sudom. Drugi dokument, znatno manji po obimu i uži po sadržaju, napisan jezikom koji nije usko stručan, poslužiće kao učilo namenjeno širem i ne toliko upućenom krugu čitalaca.

Ti kriterijumi prihvatljivosti koji su navedeni u članu 34 (pojedinačne predstavke) i članu 35 (uslovi prihvatljivosti) Konvencije razmotreni su u svetlosti sudske prakse Suda u Strazburu. Potpuno je prirodno da se neki pojmovi, kao što su rok od šest meseci i, u nešto manjoj meri, iscrpljenost unutrašnjih pravnih lekova, znatno lakše definišu nego drugi kao što su, na primer, izraz “*očigledno neosnovana*”, koji se može raščlanjivati i analizirati gotovo *ad infinitum*, ili pojmovi sudske nadležnosti *ratione materiae* ili *ratione personae*. Pored toga, podnosioci predstavki se znatno češće pozivaju na neke članove Konvencije nego na druge njene članove, a neke Visoke strane ugovornice nisu ni ratifikovale sve dodatne protokole uz Konvenciju, dok su druge Visoke strane ugovornice izrazile rezervu u pogledu domašaja izvesnih odredaba. Nisu uzeti u obzir oni retki slučajevi međudržavnih predstavki, budući da bi to nalagalo jedan bitno drugačiji pristup. Kada je reč o novom merilu prihvatljivosti, još je suviše rano da se predoči precizna slika sudske prakse Evropskog suda na tom planu, ako se ima na umu da je Protokol br. 14 tek sasvim nedavno stupio na snagu. Sa svih tih razloga, ovaj Vodič nije potpuno iscrpan i ne pretenduje da to bude, već je usredsređen na najčešće scenarije.

4. Tekst Vodiča izrađen je u Odeljenju Jurisconsult Suda, a ovde izneto tumačenje uslova prihvatljivosti nije ni na koji način obavezujuće za Sud. Tekst će biti redovno ažuriran. Izvorni tekst napisan je na francuskom i engleskom i on će biti preveden na neke druge jezike, s tim što će prioritet

pri tome imati zvanični jezici zemalja iz kojih potiče najveći broj predstavki.

5. Pošto budemo definisali pojmove pojedinačne predstavke i statusa žrtve, u Vodiču ćemo se pozabaviti procesnim osnovama neprihvatljivosti (I) osnovama koje se odnose na nadležnost Suda (II) i osnovama koje se odnose na meritum, odnosno suštinu predmeta (III).

A. Pojedinačna predstavka

Član 34 – Pojedinačne predstavke

Sud može da prima predstavke od svake osobe, nevladine organizacije ili grupe lica koji tvrde da su žrtve povrede prava ustanovljenih Konvencijom ili protokolima uz nju, učinjene od strane neke Visoke strane ugovornice. Visoke strane ugovornice obavezuju se da ni na koji način ne ometaju stvarno vršenje ovog prava.

1. Svrha navedene odredbe

6. Član 34, koji jemči pravo na pojedinačnu predstavku, pruža svakom pojedincu istinsko pravo da pokrene pravni postupak na međunarodnom nivou. To je takođe jedno od osnovnih jemstava delotvornosti sistema Konvencije - jedan od "ključnih sastavnih delova celokupnog mehanizma" za zaštitu ljudskih prava ([Loizidou v. Turkey](#) (prethodni pritožori), st. 70, i [Mamatkulov and Askarov v. Turkey](#) [Vv], st. 100 i 122).

7. Kao živi pravni instrument, Konvencija se mora tumačiti u svetlosti savremenih uslova. Utvrđena sudska praksa se u tom smislu primenjuje i na procesne odredbe, kao što je član 34 ([Loizidou v. Turkey](#) (prethodni prigovori), st. 71).

2. Status predstavke

8. **Domašaj:** Svaki pojedinac, fizičko lice, može se pozvati na zaštitu Konvencije od Visoke strane ugovornice onda kada se navodno kršenje prava dogodilo u nadležnosti države o kojoj je reč, shodno članu 1 Konvencije ([Van der Tang v. Spain](#), st. 53). Žrtva nije dužna da precizira koji je član Konvencije prekršen ([Guzzardi v. Italy](#), st. 61).

9. **Ovlašćena lica:** Svako fizičko ili pravno lice može ostvariti pravo na pojedinačnu predstavku, bez obzira na nacionalnost, boravište, lični status, položaj ili pravnu sposobnost. Kada je reč o majci lišenoj roditeljskih prava, vidi [Scozzari and Giunta v. Italy](#) [Vv], st. 138; kada je reč o maloletniku, vidi [A. v. the United Kingdom](#); kada je reč o licu koje bez saglasnosti staratelja nema pravnu sposobnost, vidi [Zehentner v. Austria](#), st. 39 i dalje.

Svaka nevladina organizacija, u najširem smislu tog pojma, što označava sve organizacije sem onih koje vrše vlast, može ostvariti pravo na

podnošenje predstavke. Kada je reč o javnopravnim entitetima koji ni u kom smislu ne vrše vlast, vidi predmet *Sveti manastiri protiv Grčke* ([Holy Monasteries v. Greece](#)), st. 49, kao i *Radio France and Others v. France* (odl.), st. 24-26; kada je reč o onima koji su pravno i finansijski nezavisni od države, videti *Brodski prevoznik Islamske Republike Iran protiv Turske* ([Islamic Republic of Iran Shipping Lines v. Turkey](#)), st. 80-81, kao i predmet *Unédic v. France*^{*}, st. 48-59.

S druge strane, međutim, neka opština (*Opštinsko veće Mule protiv Španije*/[Ayuntamiento de Mula v. Spain](#)/ (odl.)), ili deo opštine koji učestvuje u vršenju javne vlasti (*Opštinski ogranak mesta Antili protiv Francuske*/[Municipal Section of Antilly v. France](#)/ (odl.)), nema pravo da podnosi predstavku na osnovu člana 34.

Bilo koja grupa pojedinaca: neformalni savezi, obično privremeni, između nekolicine pojedinaca (predmet “*Belgijska lingvistika*”).

10. Član 34 ne dopušta mogućnost da se podnose predstavke *in abstracto* u vezi sa kršenjem Konvencije. Podnosioci predstavki ne mogu da se žale na neku odredbu unutrašnjeg prava samo zato što je ona, kako se čini, u suprotnosti sa Konvencijom (*Monnat v. Switzerland*, st. 31-32), niti Konvencija uvodi institut *actio popularis* (*Klass and Others v. Germany*, st. 33; *Radnička partija Gruzije protiv Gruzije*/[The Georgian Labour Party v. Georgia](#)/ (odl.); i *Burden v. the United Kingdom* [Vv], st. 33).

11. **Predstavke podnete preko zastupnika:** kada se podnosioci predstavke opredele za to da ih neko zastupa pred Sudom umesto da sami podnesu predstavku, pravilo 45 stav 3 Poslovnika Suda nalaže im da predoče ovlašćenje advokata ili pismeno punomoćje. Od suštinskog je značaja da zastupnici dokažu kako su dobili konkretna i izričita uputstva od navodne žrtve u smislu člana 34, u čije ime podnose predstavku Sudu ([Post v. the Netherlands](#) (odl.)). Kada je reč o valjanosti ovlašćenja odnosno punomoćja, vidi predmet *Aliiev v. Georgia*^{*}, st. 44-49. Za autentičnost predstavke, vidi predmet *Velikova v. Bulgaria*, st. 48-52.

12. **Zloupotreba prava na pojedinačnu predstavku:** kada je reč o **ponašanju podnosioca predstavke** koje je u suprotnosti sa **svrhom prava na predstavku**, videti pojam **zloupotrebe prava na pojedinačnu predstavku** u smislu člana 35 st. 3 **Konvencije** ([Miroslubovs and Others v. Latvia](#)^{*}, st. 62 i dalje.).

3. Sloboda ostvarivanja prava na predstavku

13. Pravo na obraćanje Sudu je apsolutno pravo i ono se ni na koji način ne može osujetiti. To načelo podrazumeva slobodu komunikacije sa institucijama Konvencije (kada je reč o prepisci za vreme boravka u

^{*} Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

pritvoru, odnosno zatvoru, vidi predmet [Peers v. Greece](#), st. 84, i [Kornakovs v. Latvia](#) (Letonija)*, st. 157 i dalje). S tim u vezi takođe vidi Evropski sporazum iz 1996. godine koji se odnosi na lica koja učestvuju u postupku pred Evropskim sudom za ljudska prava (CETS 161).

14. Domaće vlasti moraju se uzdržati od vršenja bilo kakvog vida pritiska na podnosiocima predstavke ne bi li oni povukli ili modifikovali svoje tužbene predstavke. Po mišljenju Suda, pritisak se može ispoljavati u vidu direktne prinude i flagrantnih mera zastrašivanja u odnosu na podnosiocima predstavke ili potencijalne podnosiocima predstavki, njihove porodice ili njihove pravne zastupnike, ali se on takođe može vršiti u vidu nepodesnih posrednih radnji ili kontakata ([Mamatkulov and Askarov v. Turkey](#) [Vv], st. 102).

Sud razmatra i efekat odvracanja kod ostvarivanja prava na pojedinačnu predstavku ([Colibaba v. Moldova](#), st. 68).

Mora se obratiti pažnja na ranjivost (osetljivost) podnosioca predstavke i opasnost da bi vlasti mogle da utiču na njega, odnosno nju ([Iambor v. Romania \(no. 1\)](#)*, st. 212). Podnosioci predstavki mogu biti posebno ranjivi onda kada se nalaze u pritvoru tokom predkrivičnog postupka i kada su uvedena ograničenja za njihove kontakte sa porodicom ili sa spoljnim svetom ([Cotlet v. Romania](#)*, st. 71).

15. Neki primeri vredni pažnje:

- kada je reč o tome da vlasti ispituju podnosioca predstavke u vezi sa njegovom predstavkom: [Akdivar and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 105, i [Tanrikulu v. Turkey](#) [Vv], st. 131;
- pretnje pokretanjem krivičnog postupka protiv advokata podnosioca predstavke: [Kurt v. Turkey](#), st. 159-165; tužba vlasti podneta protiv advokata u postupku pred domaćim sudovima: [McShane v. the United Kingdom](#), st. 151;
- policijsko ispitivanje advokata podnosioca predstavke i njegovog prevodioca u vezi sa zahtevom za pravično zadovoljenje: [Fedotova v. Russia](#), st. 49-51; problem u vezi sa istragom koju je naredio predstavnik države: [Ryabov v. Russia](#), st. 53-65;
- nemogućnost kontakta između advokata podnosioca predstavke i lekara: [Boicenco v. Moldova](#), st. 158-159;
- nepoštovanje poverljivosti razgovora između advokata i podnosioca predstavke u prostoriji predviđenoj za susrete: [Oferta Plus SRL v. Moldova](#), st. 156;
- pretnje koje upućuju zatvorske vlasti: [Petra v. Romania](#), st. 44;

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

- odbijanje zatvorskih vlasti da Sudu proslede predstavku pozivajući se na to da nisu iscrpljeni unutrašnji pravni lekovi: [Nurmagomedov v. Russia](#), st. 61;
- pritisak na svedoka u predmetu koji je u postupku pred Sudom, a odnosi se na uslove boravka u pritvoru: [Novinskiy v. Russia](#), st. 119 i dalje;
- nastojanje zatvorskih vlasti da ubeđivanjem odvrate od podnošenja predstavke u kombinaciji sa neopravdanim propustima i kašnjenjem u dostavljanju zatvoreniku pisaćeg pribora neophodnog za vođenje prepiske, kao i dostavljanju dokumenata neophodnih za podnošenje predstavke Sudu: [Gagiu v. Romania*](#), st. 94 i dalje.

16. Okolnosti predmeta mogu biti takve da navodno mešanje u pravo na podnošenje pojedinačne predstavke bude u manjoj meri ozbiljno ([Sisojeva and Others v. Latvia](#) [Vv], st. 118 i dalje).

4. Obaveze tužene države

a) Pravilo 39 Poslovnika Suda

17. Na osnovu pravila 39 Poslovnika Suda, Sud može odrediti **privremene mere** ([Mamatkulov and Askarov v. Turkey](#) [Vv], st. 99-129). U slučaju da vlasti Visoke strane ugovornice ne preduzmu sve korake koji bi razumno mogli biti preduzeti kako bi se povinovali toj meri koju je odredio Sud, biće prekršen član 34 ([Paladi v. Moldova](#) [Vv], st. 87-92). Sud je taj koji treba da verifikuje poštovanje privremene mere, a država koja smatra da je u posedu materijala koji može da ubedi Sud u neophodnost anuliranja te privremene mere dužna je da o tim svojim saznanjima obavesti Sud ([Paladi v. Moldova](#) [Vv], st. 90-92; [Olaechea Cahuas v. Spain](#), st. 70; i [Groni v. Albania](#), st. 181 i dalje).

Sama činjenica da je upućen zahtev za primenu Pravila 39 Poslovnika Suda nije, međutim, dovoljna da se samo na osnovu njega država obaveže da obustavi izvršenje odluke o izručenju ([Al-Moayad v. Germany](#) (odl.), st. 122 i dalje; takođe vidi obavezu tužene države da u dobroj veri saraduje sa Sudom).

b) Utvrđivanje činjenica

18. Sud je dužan da utvrdi činjenice, dok su, s druge strane, stranke dužne da pruže aktivnu pomoć Sudu tako što će mu dostaviti sve relevantne podatke. Može se uzeti u obzir njihovo ponašanje prilikom traženja dokaznog materijala ([Ireland v. the United Kingdom](#), st. 161).

U kontekstu sistema pojedinačnih predavki važno je da Visoke strane ugovornice pruže svu pomoć neophodnu za delotvorno razmatranje predstavke. Ako država ne dostavi one informacije kojima raspolaže i to bez zadovoljavajućeg objašnjenja iz toga se mogu izvući ne samo zaključci o osnovanosti navoda ([Maslova and Nalbandov v. Russia](#), st. 120-121), nego i

zaključci u pogledu člana 38 Konvencije (nemogućnost pristupa policijskim podacima iz pritvorske arhive: [Timurtaş v. Turkey](#), st. 66; nemogućnost pristupa kopijama istražnih spisa: [Imakayeva v. Russia](#), st. 201). Kada je reč o tome da Sudu nije predložen neki izveštaj koji je nosio oznaju tajnosti, vidi predmet [Nolan and K. v. Russia](#), st. 56 i dalje.

Onemogućavanje advokata da stekne uvid u medicinski dosije svoga klijenta, što je bilo od suštinskog značaja za predstavku o kojoj je reč, ocenjeno je kao sprečavanje ostvarivanja prava na pojedinačnu predstavku u smislu člana 34 ([Boicenco v. Moldova](#), st. 158). Za pitanje susreta advokata i podnosioca predstavke kome je bila određena mera obaveznog lečenja i čuvanja u psihijatrijskoj bolnici, vidi predmet [Shtukaturvov v. Russia](#), st. 138 i dalje. Ovo treba uporediti sa slučajem kada država kasni u dostavljanju izvesnih dodatnih informacija, što je ocenjeno kao "pojava koja je za žaljenje", ali ne i kao opstrukcija ostvarivanja prava na pojedinačnu predstavku u smislu člana 34 (Odžalan protiv Turske/[Öcalan v. Turkey](#) [Vv], st. 201).

Za odnos između članova 34 i 38, vidi predmet [Bazorkina v. Russia](#), st. 170 i dalje, kao i st. 175. Član 34, koji je sačinjen tako da obezbedi delotvorno ostvarivanje prava na pojedinačnu predstavku, predstavlja jednu vrstu *lexa generalis*, a član 38 izričito nalaže državama da sarađuju sa Sudom.

c) Istrage

19. Od tužene države se takođe očekuje da pomogne u **istragama** (član 38), zato što je ona dužna da pruži "sve potrebne olakšice"[♦] radi efikasnog ispitivanja predstavki ([Çakıcı v. Turkey](#) [Vv], st. 76). Opstrukcija posete radi utvrđivanja činjenica na terenu predstavlja kršenje člana 38 ([Shamayev and Others v. Georgia and Russia](#), st. 504).

B. Status žrtve

Član 34 – Pojedinačne predstavke

Sud može da prima predstavke od svake osobe, nevladine organizacije ili grupe lica koji tvrde da su žrtve povrede prava ustanovljenih Konvencijom ili protokolima uz nju učinjene od strane neke Visoke strane ugovornice ...

20. Shodno članu 34, samo podnosioci predstavke koji se smatraju žrtvama kršenja Konvencije mogu se obratiti tužbenom predstavkom Sudu.

[♦] Ovako u tekstu Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije, Službeni list SCG ' Međunarodni ugovori, br. 9/2003 ' . Precizniji prevod glasio bi "sve potrebne usluge". U novom hrvatsko prevodu stoji "saradnju". (prim.prev.)

Prvo su nacionalne vlasti dužne da isprave svako navodno kršenje Konvencije. Samim tim, pitanje može li podnosilac predstavke tvrditi da je žrtva navodnog kršenja relevantno je u svim fazama postupka pred Sudom ([Scordino v. Italy \(no. 1\)](#) [Vv], st. 179).

1. Pojam žrtve

21. Pojam žrtve tumači se **autonomno** i nezavisno od unutrašnjih pravnih normi, kao što su one koje se tiču interesa ili sposobnosti za pokretanje postupka ([Gorraiz Lizarraga and Others v. Spain](#), st. 35). To ne podrazumeva **prejudiciranje ishoda** ([Brumarescu v. Romania](#) [Vv], st. 50), i dovoljna je već i radnja koja ima samo privremene pravne posledice ([Monnat v. Switzerland](#), st. 33).

22. Tumačenje pojma žrtve podleže **razvoju u svetlosti uslova koji vladaju u savremenom društvu** i mora se primeniti **bez prekomernog formalizma** ([Gorraiz Lizarraga and Others v. Spain](#), st. 38; [Monnat v. Switzerland](#), st. 30-33; [Stukus and Others v. Poland*](#), st. 35; i [Zietal v. Poland*](#), st. 54-59). Sud je zauzeo stav da pitanje statusa žrtve može biti u vezi sa suštinom predmeta ([Siliadin v. France](#), st. 63).

2. Neposredna žrtva

23. Činjenje ili ne činjenje o kome je reč mora **neposredno pogoditi** podnosioca predstavke ([Amuur v. France](#), st. 36). Međutim, to merilo se ne može primenjivati na mehainčki i krut način ([Karner v. Austria](#), st. 25).

24. Ispitujući svaki predmet pojedinačno Sud je prihvatio predstavke od "potencijalnih" žrtava, to jest od lica koja nisu mogla da se požale na direktno kršenje Konvencije.

25. Neki primeri: presuda u slučaju prisluškivanja telefona u Nemačkoj ([Klass and Others v. Germany](#), st. 34); za pitanje ekstradicije, vidi predmet [Soering v. the United Kingdom](#); za mere kojima se ograničava širenje informacija o abortusu ženama u fertilnom periodu, vidi predmet [Savetovalište "Otvorena vrata" i Dablinski Centar za dobrobit žena protiv Irske/Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland](#), st. 44.

26. Međutim, da bi se ustanovio status žrtve nije dovoljno postojanje **sumnje ili pretpostavke**. Kada je reč o nepostojanju formalnog naloga za proterivanje, vidi [Vijayanathan and Pusparajah v. France](#), st. 46; navodne posledice skupštinskog izveštaja: *Hrišćanska federacija Jehovinih svedoka u Francuskoj protiv Francuske* ([The Christian Federation of Jehovah-s Witnesses in France v. France](#)) (odl.); potencijalna novčana kazna za preduzeće koje je podnosilac predstavke: *Pomorski prevoznik Senator Lines protiv država EU* ([Senator Lines v. EU States](#)) [Vv] (odl.); navodne posledice sudske presude u vezi sa trećim licem koje je u komi: [Ada Rossi](#)

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

[and Others v. Italy](#)* (odl.). Podnosilac predstavke nema pravo da tvrdi da je žrtva u predmetu u kome on odnosno ona snosi delimičnu odgovornost za navodno kršenje ([Paşa and Erkan Erol v. Turkey](#)*).

27. Kada je reč o **unutrašnjem pravu**, pojedinačna lica mogu smatrati da neki zakon krši njihova prava, ako nema pojedinačne mere primene, ukoliko ih taj zakon obavezuje da izmene svoje ponašanje ili im, ako to ne učine, sleduje progon ([Norris v. Ireland](#); [Bowman v. the United Kingdom](#)), ili ako su pripadnici izvesne klase ljudi koji su u opasnosti da budu neposredno pogođeni tim zakonom ([Burden v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 34; [Johnston and Others v. Ireland](#)). Kada je reč o predmetu u kome se radi o **ustavu** jedne zemlje, vidi [Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine](#) ([Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina](#)) [Vv], st. 29.

3. Posredna žrtva

28. Sud može prihvatiti pojedinačnu predstavku od lica koje se smatra **indirektnom žrtvom**, onda kada postoji lična i konkretna veza između direktne žrtve i podnosioca predstavke

29. Primeri: na osnovu člana 2, predstavka žrtvine žene ([McCann and Others v. the United Kingdom](#) [Vv]), kao i predstavka bratunca mrtvog čoveka ([Yaşa v. Turkey](#), st. 66). Na osnovu člana 3, predstavka majke čoveka koji je nestao dok je bio u pritvoru ([Kurt v. Turkey](#)); međutim, brat nestalog čoveka nije smatran žrtvom ([Çakıcı v. Turkey](#) [Vv], st. 98-99). Na osnovu člana 5 st. 5 predmet koji se tiče muža podnositeljke predstavke kojoj je izrečena mera obaveznog lečenja i čuvanja u psihijatrijskoj ustanovi ([Houtman and Meeus v. Belgium](#)*, st. 30). Na osnovu člana 6 st. 1 (pravično suđenje), vidi [Grădinar v. Moldova](#) (nepriistrasnost sudova); [Brudnicka and Others v. Poland](#), st. 26 i dalje (pravo na zaštitu ugleda preminulog supružnika); i [Marie-Louise Loyen and Bruneel v. France](#)* (dužina i pravičnost postupka). Na osnovu člana 6 st. 2, vidi predmet koji se tiče udovice optuženog lica koje je bilo žrtva kršenja prava na pretpostavku nevinosti ([Nölkenbockhoff v. Germany](#), st. 33). Na osnovu člana 10, vidi [Dalban v. Romania](#) [Vv], st. 39, u vezi sa interesima udovice podnosioca predstavke. Međutim, akcionari jednog preduzeća ne mogu tvrditi da su žrtve kršenja prava datog preduzeća po osnovu člana 1 Protokola br. 1 ([Agrotexim and Others v. Greece](#), st. 62 i 64), sem u izuzetnim okolnostima ([Camberrow MMS AD v. Bulgaria](#) (odl.)).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

4. Smrt žrtve

30. Predstavke mogu podneti samo žive osobe, ili pak mogu biti podnete u njihovo ime; preminulo lice ne može podneti predstavku, čak ni preko zastupnika (*Kaya and Polat v. Turkey** (odl.)). Međutim, smrt žrtve ne dovodi automatski do brisanja predstavke sa spiska predmeta Suda.

31. Uopšteno govoreći, porodica izvornog podnosioca predstavke može da dalje vodi postupak po toj predstavi pod uslovom da ima dovoljno interesa da to čini, **ukoliko je izvorni podnosilac predstavke preminuo pošto** je predstavka već podneta Sudu. Za primere koji se tiču nasljednika ili bliskih rođaka kao što su udovica, odnosno udovac i deca, vidi predmete *Raimondo v. Italy*, st. 2, i Stojković protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije (*Stojkovic v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*), st. 25; za primer u kome se radi o roditeljima vidi *X. v. France*, st. 26; drugačiji primer vidi u predmetu *Malhous v. the Czech Republic* [Vv] (odl.); takođe, za suprotan primer, vidi presudu u predmetu *Scherer v. Switzerland*, st. 31-32; primer slučaja koji se tiče univerzalnog nasljednika koji nije ni u kakvoj vezi sa preminulim vidi u predmetu *Thévenon v. France* (odl.); takođe vidi predmet *Léger v. France* [Vv] (brisanje), st. 50-51.

32. Situacija je, međutim, sasvim različita onda kada je **neposredna žrtva preminula pre** nego što je predstavka podneta Sudu (*Fairfield v. the United Kingdom* (odl.)).

Za primer predstavke koja se odnosi na **tužbu zbog smrti bliskog rođaka**, vidi *Velikova v. Bulgaria* (odl.); za primer **nestanka** bliskog rođaka, vidi predmet *Varnava and Others v. Turkey* [Vv], st. 112.

Za tužbe po osnovu **člana 6**, vidi *Micallef v. Malta* [Vv], st. 48 i dalje, kao i sve reference koje su u njoj sadržane.

Za primer bliskih rođaka koji podnose tužbu po osnovu članova **8 do 11 i člana 3 Protokola br. 1** u vezi sa postupcima i činjenicama koje se odnose na preminulog, vidi: *Gakiyev and Gakiyeva v. Russia*, st. 164-168 i reference koje su tu sadržane. Kada je reč o pitanju **prenosivih tužbi**, vidi *Sanles Sanles v. Spain* (odl.).

33. Pored toga, Sud ima ovlašćenje da proceni da li je primereno da nastavi svoje ispitivanje **u cilju zaštite ljudskih prava** (*Karner v. Austria*, st. 25 i dalje). Ta ovlašćenja Suda zavise od postojanja pitanja od opšteg interesa (ibid, st. 27, i *Marie-Louise Loyer and Bruneel v. France**, st. 29). To pitanje se posebno može otvoriti tamo gde se predstavka odnosi na neki zakon ili pravni sistem ili praksu u tuženoj državi (vidi, *mutatis mutandis*, *Karner v. Austria*, st. 26 i 28; vidi, takođe, *Léger v. France* [Vv] (brisanje), st. 51).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

5. Gubitak statusa žrtve

34. Podnosilac predstavke mora biti u mogućnosti da kroz postupak opravda svoj status žrtve ([Burdov v. Russia](#), st. 30).

35. Ipak, u slučaju da domaće vlasti **ublaže kaznu ili donesu meru koja je povoljna po podnosioca predstavke**, to će lišiti podnosioca predstavke statusa žrtve samo u slučaju da je izričito priznato kršenje Konvencije, ili da je to barem suštinski učinjeno, i da je stanje potom ispravljeno ([Scordino v. Italy \(no. 1\)](#) [Vv], st. 178 i dalje i st. 193). To će, između ostalog zavisiti od prirode prava koje je navodno prekršeno, razloga koji su navedeni kao obrazloženje odluke ([Jensen v. Denmark](#) (odl.)) kao i od toga da li posle donošenja te odluke i dalje postoje nepovoljne okolnosti za lice o kome je reč ([Freimanis and Lidums v. Latvia](#)*, st. 68).

36. Primeri: [Dalban v. Romania](#) [Vv], st. 44 (član 10); [Brumarescu v. Romania](#) [Vv], st. 50 (član 1 Protokola br. 1 i član 6). Za primer tužbi po osnovu člana 6 koje su se odnosile na sudske postupke, a na kraju su odbačene ili su propraćene oslobađanjem, vidi [Oleksy v. Poland](#) (odl.) (i uporedi to sa tužbom koja se odnosi na dužinu tih sudskih postupaka); uporedi sa predmetom [Arat v. Turkey](#), st. 47, i sa predmetom [Bouglame v. Belgium](#)* (odl.); ostale specifične situacije vidi u predmetima [Constantinescu v. Romania](#), st. 40-44; [Guisset v. France](#), st. 66-70; [Chevrol v. France](#), st. 30 i dalje; [Moskovets v. Russia](#), st. 50 (pritvor); [Moon v. France](#)*, st. 29 i dalje (*fine*); [D.J. and A.-K. R. v. Romania](#)* (odl.), st. 77 i dalje (član 2 Protokola br. 4); i [Sergey Zolotukhin v. Russia](#) [Vv], st. 115 (član 4 Protokola br. 7).

37. Dosuđeno **pravno zadovoljenje** mora biti primereno i dovoljno. To će zavisiti od svih okolnosti slučaja, s tim što se posebna pažnja posvećuje prirodi kršenja Konvencije o kome je reč ([Gäfgen v. Germany](#) [Vv], st. 116).

38. To da li neko lice ima status žrtve može takođe zavisiti od iznosa naknade koju su mu dodelili domaći sudovi, kao i od delotvornosti (uključujući tu blagovremenost) pravnog leka kojim je dosuđena naknada ([Normann v. Denmark](#) (odl.)), i [Scordino v. Italy \(no. 1\)](#) [Vv], st. 202; vidi, takođe [Jensen and Rasmussen v. Denmark](#) (odl.), i [Gäfgen v. Germany](#) [Vv], st. 118 i 119).

39. Presedani:

Kada je reč o primerenosti mera koje su preduzele domaće vlasti u kontekstu člana 2 Konvencije, vidi [Nikolova and Velichkova v. Bulgaria](#), st. 49-64.

Što se tiče člana 3 Konvencije, vidi [Gäfgen v. Germany](#) [Vv], st. 115-129. Za navode o kršenjima člana 3 u pogledu uslova boravka u pritvoru, vidi [Shilbergs v. Russia](#), st. 66-79.

Za predstavke podnete na osnovu člana 6 st. 1 (dužina postupka), vidi [Scordino v. Italy \(no. 1\)](#) [Vv] st. 182-207; [Cocchiarella v. Italy](#) [Vv], st. 84-107; i [Delle Cave and Corrado v. Italy](#), st. 26 i dalje; za primer predstavke

zbog odlaganja izvršenja pravosnažne sudske odluke, vidi predmet [Kudic v. Bosnia and Herzegovina](#), st. 7-18, kao i [Burdov v. Russia \(no. 2\)](#).

40. Predmet može biti **izbrisan sa spiska** zato što je podnosilac predstavke prestao da uživa status žrtve/*locus standi*. Kada je reč o rešenju predmeta na domaćem nivou po donošenju odluke o prihvatljivosti predstavke, vidi [Ohlen v. Denmark](#) (brisanje); za dogovor o prenosu prava koja su bila predmet predstavke koju Sud razmatra, vidi [Dimitrescu v. Romania](#)^{*}, st. 33-34.

41. Sud takođe ispituje da li predmet treba da bude izbrisan sa spiska predavki po jednom ili više osnova navedenih u članu 37 Konvencije, u svetlosti događaja koji su se zbili pošto je predstavka podneta, bez obzira na činjenicu da podnosilac predstavke i dalje može tvrditi da je “žrtva” ([Pisano v. Italy](#) [Vv] (brisanje), st. 39), ili čak bez obzira i na to da li podnosilac, odnosno podnositeljka predstavke i dalje može tvrditi da uživa status žrtve. Kada je reč o događajima koji su se zbili pošto je doneta odluka o ustupanju nadležnosti Velikom veću, vidi *El Madžavi i Fondacija za izgradnju džamije protiv Holandije* ([El Majaoui and Stichting Touba Moskee v. the Netherlands](#)) [Vv] (brisanje), st. 28-35; pošto je predstavka proglašena prihvatljivom: [Shevanova v. Latvia](#) [Vv] (brisanje), st. 44 i dalje; posle presude veća: [Sisojeva and Others v. Latvia](#) [Vv], st. 96).

I PROCESNI OSNOVI NEPRIHVATLJIVOSTI

A. Nisu iscrpljeni unutrašnji pravni lekovi

Član 35 st. 1 – Uslovi prihvatljivosti

1. Sud može uzeti predmet u postupak tek kada se iscrpu svi unutrašnji pravni lekovi, u skladu sa opštepriznatim načelima međunarodnog prava, i u roku od šest meseci od dana kada je povodom njega doneta pravosnažna odluka.

42. Kao što se može videti iz samog teksta člana 35, ovaj zahtev je zasnovan na opštepriznatim načelima međunarodnog prava. Obaveza da se iscrpu unutrašnji pravni lekovi predstavlja sastavni deo međunarodnog običajnog prava, koje je u tom vidu priznato kao sudska praksa Međunarodnog suda pravde (na primer predmet *Interhandel (Switzerland v.*

^{*} Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

the United States), presuda od 21. marta 1959.). To se takođe može naći i u drugim međunarodnim ugovorima za zaštitu ljudskih prava: Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima (član 41 st. 1(c)) kao i u Opcionom protokolu uz taj Pakt (članovi 2 i 5 st. 2(b)), američkoj Konvenciji o ljudskim pravima (član 46) i Afričkoj povelji o ljudskim i narodnim pravima (članovi 50 i 56 st. 5). Kao što je sam Sud primetio u predmetu [De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium](#), država se može odreći prednosti koje pruža pravilo o iscrpljenosti unutrašnjih pravnih lekova, i postoji davnašnja opšteprihvaćena međunarodna praksa u vezi s tim pitanjem (st. 55).

43. Evropski sud za ljudska prava zamišljen je kao supsidijarni činilac u odnosu na nacionalne sisteme za zaštitu ljudskih prava i stoga je primereno to da nacionalni sudovi prvi imaju mogućnost da utvrde pitanje u vezi sa usklađenošću unutrašnjeg prava sa Konvencijom. Ipak, ako potom Strazburu bude podneta predstavka, Evropski sud treba da iskoristi mišljenje nacionalnih sudova, zahvaljujući neposrednim i trajnim kontaktima sa osnovnim (vitalnim) snagama u tim zemljama ([Burden v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 42).

44. Postavlja se pitanje da li je određeni pravni lek unutrašnji ili međunarodni. Ako je reč o unutrašnjem pravnom leku, on će po pravilu morati da bude iscrpljen pre no što Sudu bude podneta predstavka. Ako je reč o međunarodnom pravnom leku, onda predstavka može biti odbačena po osnovu člana 35 stav 2 (b) Konvencije. Sud je taj koji je dužan da utvrdi da li je određeni organ unutrašnji (domaći) ili međunarodni po svom karakteru, uzimajući pritom u obzir sve relevantne činioce, uključujući tu pravni karakter, osnivački akt, nadležnost, mesto (ako takvo mesto uopšte postoji) u bilo kom postojećem pravnom sistemu i finansiranje datog organa ([Jeličić v. Bosnia and Herzegovina](#) (odl.); [Peraldi v. France](#)* (odl.)).

1. Svrha pravila

45. Racionalna potka na kojoj počiva pravilo o neophodnosti iscrpljenja unutrašnjih pravnih lekova leži u tome da se nacionalnim vlastima, prevashodno sudovima, pruži mogućnost da spreče ili da isprave navodna kršenja Konvencije. Sve se temelji na pretpostavci koja je izražena u članu 13 da unutrašnjepравни poredak pruža delotvorni pravni lek za kršenja prava po Konvenciji. To je važan aspekt supsidijarne prirode mehanizma Konvencije: [Selmouni v. France](#) [Vv], st. 74; [Kudła v. Poland](#) [Vv], st. 152; [Andrášik and Others v. Slovakia](#) (odl.).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

2. Primena pravila

a) Fleksibilnost

46. Pravilo o neophodnosti iscrpljenja unutrašnjih pravnih lekova može se opisati kao zlatno pravilo, a ne kao pravilo koje je jednom za svagda dato i apsolutno nepromenljivo. Komisija i Sud su često naglašavali potrebu da se to pravilo primeni uz izvestan stepen fleksibilnosti i bez prekomernog formalizma, s obzirom na kontekst zaštite ljudskih prava ([Ringeisen v. Austria](#), st. 89; [Lehtinen v. Finland](#) (odl.)). To pravilo nije apsolutno, niti se ono samo po sebi može automatski primenjivati (([Kozacioglu v. Turkey](#) [Vv], st. 40). Na primer, Sud je odlučio da bi predstavljalo nepotrebni formalizam ako bi se od podnosioca predstavke zahtevalo da iskoriste pravni lek na čiju ih primenu ne obavezuje čak ni najviši sud u zemlji ([D.H. and Others v. the Czech Republic](#) [Vv], st. 116-18).

b) Poštovanje pravila i rokova unutrašnjeg prava

47. Ipak, podnosioci predstavki moraju poštovati primenjiva pravila i postupke unutrašnjeg prava, a ukoliko to ne učine njihova predstavka će verovatno biti u koliziji sa uslovom navedenim u članu 35 ([Ben Salah, Adraqui and Dhaima v. Spain](#) (odl.); [Merger and Cros v. France](#) (odl.); [MPP Golub v. Ukraine](#) (odl.)).

Međutim, valja naglasiti da se član 35 stav 1 poštuje i onda kada neki apelacioni sud razmatra suštinu predstavke, čak i ukoliko je on smatra neprihvatljivom ([Voggenreiter v. Germany](#)). To takođe važi i kada je reč o podnosiocima predstavke koji nisu poštovali forme propisane unutrašnjim pravom, ukoliko je nadležni organ ipak ispitaio suštinu predstavke ([Vladimir Romanov v. Russia](#), st. 52). Isto važi i kod predstavki koje su formulisane veoma grubo, jedva pritom zadovoljavajući zakonske zahteve, kada je Sud makar i ukratko doneo odluku o suštini predmeta: [Verein gegen Tierfabriken Schweiz \(VgT\) v. Switzerland \(no. 2\)](#) [Vv], st. 43-45.

c) Postojanje nekoliko pravnih lekova

48. Ako postoji više od jednog potencijalno delotvornog pravnog leka, od podnosioca predstavke zahteva se da je pribegao samo jednom od njih ([Moreira Barbosa v. Portugal](#) (odl.); [Jeličić v. Bosnia and Herzegovina](#) (odl.); [Karakó v. Hungary](#), st. 14; [Aquilina v. Malta](#) [Vv], st. 39). Zaista, kada je podnosilac predstavke pokušao da iskoristi jedan pravni lek, nije neophodno da upotrebi drugi pravni lek koji ima u suštini istu svrhu ([Riad and Idiab v. Belgium](#)*, st. 84; [Kozacioglu v. Turkey](#) [Vv], st. 40 i dalje; [Micallef v. Malta](#) [Vv], st. 58).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

d) Tužba po osnovu suštine

49. Nije neophodno da pravo po Konvenciji bude izričito navedeno u unutrašnjeppravnom postupku, pod uslovom da se tužba zasniva “barem na suštini” [Castells v. Spain](#), st. 32; [Ahmet Sadik v. Greece](#), st. 33; [Fressoz and Roire v. France](#), st. 38; [Azinas v. Cyprus](#) [Vv], st. 40-41).

e) Postojanje i primerenost

50. Podnosioci predstavki dužni su samo da iscrpu sve unutrašnje pravne lekove koji su im teorijski i praktično na raspolaganju u relevantnom vremenu, što znači da su ti pravni lekovi dostupni, takvi da mogu obezbediti pravno zadovoljenje u odnosu na tužbu i da pružaju razumne izgleda za uspeh ([Sejdović v. Italy](#) [Vv], st. 46).

51. Ne treba da budu korišćeni diskrecioni ili vanredni pravni lekovi, na primer, zahtev nekom sudu da preispita svoju odluku ([Cinar v. Turkey](#)* (odl.); [Prystavka v. Ukraine](#) (odl.)), ali vidi i predmet [Kiiskinen and Kovalainen v. Finland](#) (odl.), gde je, izuzetno, Sud ustanovio da je taj pravni lek trebalo da bude primenjen. Slično tome, žalba višem organu ne predstavlja delotvorni pravni lek ([Horvat v. Croatia](#), st. 47; [Hartmann v. the Czech Republic](#), st. 66). Što se tiče delotvornosti u slučaju o kome je reč o žalbi koja u načelu ne mora da bude iscrpljena (ombudsman), vidi razmišljanje i obrazloženje u presudi u predmetu [Egmez v. Cyprus](#), st. 66-73.

Kada je podnosilac predstavke primenio pravni lek koji Sud smatra neprimerenim, vreme koje mu je bilo potrebno za to ne zaustavlja tok roka od šest meseci, što može dovesti do toga da predstavka bude odbačena kao neblagovremena ([Rezgui v. France](#) (odl.) i [Prystavska v. Ukraine](#) (odl.)).

f) Dostupnost i delotvornost

52. Postojanje pravnih lekova mora biti u dovoljnoj meri izvesno ne samo teorijski, nego i na praktičnom planu. Kada se utvrđuje da li određeni pravni lek zadovoljava merila raspoloživosti i delotvornosti, moraju se uzeti u obzir i konkretne okolnosti svakog pojedinačnog predmeta. Sud mora realno uzeti u obzir ne samo formalne pravne lekove koji stoje na raspolaganju u unutrašnjem pravnom sistemu, već mora uzeti u obzir i opšti pravni i politički kontekst u kome ti pravni lekovi funkcionišu, kao i lične okolnosti podnosioca predstavke ([Akdivar and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 68-69; [Khashiyev and Akayeva v. Russia](#), st. 116-17). Sud mora ispitati da li je, s obzirom na sve okolnosti datog predmeta, podnosilac učinio sve što se od njega odnosno nje razumno moglo očekivati da iscrpi unutrašnje pravne lekove ([D.H. and Others v. the Czech Republic](#) [Vv], st. 116-22).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku

3. Granice primene pravila

53. Shodno “*opštepriznatim načelima međunarodnog prava*”, mogu postojati specijalne okolnosti koje oslobađaju podnosiocima predstavke obaveze da primeni sve unutrašnjeppravne lekove koji njemu odnosno njoj stoje na raspolaganju (*Sejdović v. Italy* [Vv], st. 55). (Vidi niže, “Teret dokazivanja”.)

Ovo pravilo takođe nije primenjivo onda kada se upravna praksa sastoji od ponavljanja radnji koje su u neskladu sa Konvencijom i kada je dokazano da postoji zvanična tolerancija državnih organa, a priroda te prakse je takva da postupak čini jalovim ili nedelotvornim (*Aksoy v. Turkey*, st. 52).

Izricanjem novčane kazne na osnovu ishoda rešavanja po žalbi onda kada nije ukazano ni na kakvu navodnu zloupotrebu postupka pravni lek prestaje da se svrstava u red onih koji moraju biti iscrpljeni: *Prencipe v. Monaco*^{*}, st. 95-97.

a) Teret dokazivanja

54. Onda kada država tvrdi da nisu iscrpljeni svi unutrašnji pravni lekovi, ona je ta koja snosi teret dokazivanja da podnosilac predstavke nije primenio neki pravni lek koji je u isti mah i delotvoran i bio mu je na raspolaganju (*Dalia v. France*, st. 38). Raspoloživost, odnosno dostupnost, bilo kog takvog pravnog leka mora biti u dovoljnoj meri izvesna u pravu i praksi (*Vernillo v. France*). Prema tome, mora biti jasan osnov za taj pravni lek u unutrašnjem pravu (*Scavuzzo-Hager v. Switzerland*^{*} (odl.)). Argumenti države će svakako imati veću težinu ako se navedu primeri iz domaće sudske prakse (*Doran v. Ireland*; *Andrášik and Others v. Slovakia* (odl.); *Di Sante v. Italy*^{*} (odl.); *Giummarra v. France*^{*} (odl.); *Paulino Tomás v. Portugal* (odl.); *Johtti Sappmelaccat Ry and Others v. Finland* (odl.)).

55. Kada država tvrdi da je podnosilac predstavke mogao da se pozove neposredno na Konvenciju pred domaćim sudovima, stepen izvesnosti takvog pravnog leka mora biti dokazan na osnovu konkretnih primera (*Slavgorodski v. Estonia* (odl.)).

56. Pokazalo se da je Sud prijemčiviji za takve argumente tamo gde je u nacionalnom zakonodavstvu uveden poseban pravni lek za slučaj prekomerne dužine sudske postupka (*Brusco v. Italy* (odl.); *Slavicek v. Croatia* (odl.)). Vidi, takođe, *Scordino v. Italy (no. 1)* [Vv], st. 136-48. Nasuprot tome, vidi *Merit v. Ukraine*, st. 65.

57. Kada se država oslobodi tereta dokazivanja da je podnosilac predstavke imao na raspolaganju odgovarajući delotvoran pravni lek, podnosilac predstavke je dužan da dokaže:

- i) da je taj pravni lek zapravo iscrpljen (*Grässer v. Germany* (odl.));

^{*} Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

ii) ili da je taj lek iz nekog razloga bio neprimeren i nedelotvoran u konkretnim okolnostima predmeta ([Selmouni c. France](#) [Vv], st. 76 – prekomerno kašnjenje u vođenju istrage – [Radio France and Others v. France](#) (odl.), st. 34; [Scordino v. Italy](#) (odl.); [Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium](#), st. 26 i 27);

iii) ili da su postojale specijalne okolnosti koje su podnosioca predstavke oslobodile tog zahteva ([Akdivar and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 68-75; [Sejdović c. Italy](#) [Vv], st. 55).

58. Samo po sebi postojanje sumnji kod podnosioca predstavke u vezi sa delotvornošću određenog pravnog leka ne oslobađa tog podnosioca obaveze da navedeni pravni lek primeni ([Epözdemir v. Turkey](#) (odl.); [Milosevič v. the Netherlands](#) (odl.); [Pellegriti v. Italy](#)* (odl.); [MPP Golub v. Ukraine](#) (odl.)). Međutim, onda kada sugerisani pravni lek u suštini ne nudi razumne izgleda za uspeh, na primer u svetlosti već utvrđene domaće sudske prakse, sama činjenica da podnosilac predstavke nije upotrebio taj pravni lek ne predstavlja prepreku u pogledu prihvatljivosti ([Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium](#), st. 27).

b) Procesni aspekti

59. Kada država namerava da uloži podnesak u kome će se pozvati na činjenicu da nisu iscrpljeni svi unutrašnji pravni lekovi, ona to mora da učini, u meri u kojoj joj to dopuštaju karakter prigovora i okolnosti, u primedbama koje dostavlja pre donošenja odluke o prihvatljivosti, iako mogu postojati izuzetne okolnosti koje će državu osloboditi te obaveze: [Mooren v. Germany](#) [Vv], st. 57 i reference koje su tu navedene, st. 58-59.

Nije neuobičajeno da primedba na osnovu neiscrpljenosti unutrašnjih pravnih lekova bude pripojena razmatranju o suštini, posebno u onim slučajevima koji se tiču procesnih obaveza ili jemstava, na primer, predstavki koje se odnose na procesni segment postupka po osnovu članova 2 ili 3; ili u vezi sa članom 6, [Scoppola v. Italy \(no. 2\)](#) [Vv], st. 126; kao i u vezi sa članom 13, [Sürmeli v. Germany](#) [Vv], st. 78.

c) Stvaranje novih pravnih lekova

60. Ocena o tome da li su iscrpljeni svi unutrašnji pravni lekovi po pravilu se donosi u odnosu na stanje postupka na dan kada je predstavka podneta Sudu. Postoje, međutim, izuzeci od ovog pravila (vidi [Icyer v. Turkey](#) (odl.), st. 72 i dalje). Sud je odustao od tog pravila pre svega u onim predmetima koji se tiču dužine postupka ([Predil Anstalt v. Italy](#)* (odl.); [Bottaro v. Italy](#)* (odl.); [Andrášik and Others v. Slovakia](#) (odl.); [Nogolica v. Croatia](#) (odl.); [Brusco v. Italy](#) (odl.); [Charzynski v. Poland](#)

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

(odl.) i [Michalak v. Poland](#) (odl.)). Za primer slučaja kada novi pravni lek nije delotvoran u predmetu o kome je reč, vidi: *Parizov protiv BJRM* ([Parizov v. the Former Yugoslav Republic of Macedonia](#)), st. 41-47). Za primer delotvornosti novog ustavnog pravnog leka, vidi: [Cvetkovic v. Serbia](#), st. 41.

Kada je reč o datumu od koga je pravično zahtevati od podnosioca predstavke da upotrebi pravni lek koji je kao nov inkorporiran u pravosudni sistem države, vidi predmet [Depauw v. Belgium](#)* (odl.), dok u vezi s pitanjem odstupanja od domaće sudske prakse vidi: [Scordino v. Italy \(no. 1\)](#) [Vv], st. 147.

Sud je dao uputstva u predmetima [Scordino v. Italy \(no. 1\)](#) [Vv] i [Cocchiarella v. Italy](#) [Vv] u pogledu karakteristika koje unutrašnji pravni lekovi moraju imati da bi bili delotvorni u predmetima koji se odnose na dužinu postupka.

61. Kada je Sud ustanovio da postoje strukturne ili opšte manjkavosti u unutrašnjem pravu ili praksi, on može zatražiti od države da ispita situaciju i da, ako je to potrebno, preduzme delotvorne mere kako bi sprečila da se pred Sudom pojavljuju istovrsni predmeti ([Lukenda v. Slovenia](#), st. 98).

Kada je tužena država ustanovila novi pravni lek, Sud će razmotriti da li je taj pravni lek delotvoran (na primer, [Robert Lesjak v. Slovenia](#), st. 34-55). Ako ustanovi da je taj pravni lek delotvoran, Sud će smatrati da su ostali podnosioci predstavki u sličnim predmetima dužni da iskoriste taj novi pravni lek, pod uslovom da za to ne postoji prekluzivni rok. Na taj način Sud će te predstavke proglasiti neprihvatljivima po osnovu člana 35 stav 1, čak i ukoliko su podnete pre ustanovljenja novog pravnog leka ([Grzinčič v. Slovenia](#), st. 102-10; [Icyer v. Turkey](#) (odl.), st. 74 i dalje).

B. Nepoštovanje roka od šest meseci

Član 35 stav 1 – Uslovi prihvatljivosti

Sud može uzeti predmet u postupak tek kada se iscrpu svi unutrašnji pravni lekovi, u skladu sa opštepriznatim načelima međunarodnog prava, i u roku od šest meseci od dana kada je povodom njega doneta pravosnažna odluka.

1. Svrha pravila

62. Svrha pravila o roku od šest meseci jeste da se afirmiše i unapredi pravna sigurnost, da se obezbedi da predmeti koji otvaraju pitanja po osnovu Konvencije budu razmotreni u razumnom roku i da se zaštite vlasti i druga zainteresovana lica od mogućnosti da se nađu u situaciji neizvesnosti koja bi mogla dugo da traje ([P.M. v. the United Kingdom](#) (odl.)).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

63. Ovo pravilo takođe pruža perspektivnom podnosiocu predstavke dovoljno vremena da razmotri da li će uopšte podneti ili neće podneti predstavku i da, ako se odluči za podnošenje, donese odluku i o konkretnim žalbama i argumentima koje namerava da donese (*O-Loughlin and Others v. the United Kingdom* (odl.)), s tim što istovremeno olakšava mogućnost utvrđivanja činjenica datog predmeta, jer protok vremena dovodi u pitanje pravično razmatranje pitanja pokrenutih datom predstavkom (*Nee v. Ireland* (odl.)).

64. Na ovaj način određuje se vremenski rok za nadzor koji sprovodi Sud i signalizira se kako pojedincima, tako i državnim organima da preko tog roka ta kontrola odnosno nadzor više nisu mogući (*Tahsin İpek v. Turkey* (odl.); *Di Giorgio and Others v. Italy** (odl.)).

65. Sud nema mogućnost da bilo koju predstavku oslobodi pravila od šest meseci (na primer u odsustvu napomena Države u vezi s tim pitanjem) (*Belaousof and Others v. Greece**, st. 38).

66. Pravilo o šest meseci ne može nalagati podnosiocu predstavke da svoju predstavku dostavi Sudu pre no što je njegov odnosno njen položaj u odnosu na dato pitanje konačno rešen na domaćem nivou (*Varnava and Others v. Turkey* [Vv], st. 157).

2. Datum od koga počinje da teče rok od šest meseci

a) Pravosnažna odluka

67. Rok od šest meseci teče od trenutka donošenja pravosnažne odluke u postupku iscrpljenja unutrašnjih pravnih lekova (*Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom* (odl.)). Podnosilac predstavke je morao uobičajeno iskoristiti unutrašnje pravne lekove za koje se očekuje da budu delotvorni i dovoljni (*Moreira Barbosa v. Portugal* (odl.)).

68. U obzir se mogu uzeti samo pravni lekovi koji su uobičajeni i delotvorni, budući da podnosilac predstavke ne može da produži strogi vremenski rok uveden Konvencijom tako što će pokušati da ulaže neprimerene ili u pogrešnoj nameri sročene predstavke organima ili ustanovama koji nemaju ovlašćenja ili nisu nadležni da pruže delotvorno pravno zadovoljenje za tužbu o kojoj je reč po osnovu Konvencije (*Fernie v. the United Kingdom* (odl.)).

69. Ne mogu se uzeti u obzir pravni lekovi čija bi primena zavisila od diskrecionih ovlašćenja zvaničnika državne uprave i koji, usled toga, nisu neposredno dostupni podnosiocu predstavke. Slično tome pravni lekovi koji ne sadrže precizno određen vremenski rok stvaraju neizvesnost i obesmišljavaju pravilo o roku od šest meseci koje je sadržano u članu 35 stav 1 (*Williams v. the United Kingdom* (odl.)).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

70. Po pravilu, član 35 stav 1 ne nalaže podnosiocima predstavke da ulože zahtev za obnovu postupka ili da koriste slične vanredne pravne lekove, niti dopušta da se rok od šest meseci produži, uz pozivanje na to da ti lekovi nisu iskorišćeni ([Berdzenichvili v. Russia](#) (odl.)). Međutim, ako je vanredni pravni lek jedini pravosudni pravni lek koji podnosiocu predstavke stoji na raspolaganje, onda se rok od šest meseci može računati od datuma donošenja odluke u vezi s tim pravnim lekom ([Ahtinen v. Finland](#) (odl.)).

Predstavka u kojoj podnosilac odnosno podnositeljka predstavke izloži Sudu svoje žalbe u roku od šest meseci po donošenju odluke o odbacivanju njegovog odnosno njenog zahteva za obnovu postupka, neprihvatljiva je zbog toga što odluka o kojoj je reč nije “pravosnažna odluka” ([Sapeyan v. Armenia](#), st. 23).

U slučajevima kada dolazi do obnove postupke ili kada se vrši revizija pravosnažne odluke, tok roka od šest meseci u odnosu na početni postupak ili tu pravosnažnu odluku prekida se samo u vezi sa onim pitanjima Konvencije koja su poslužila kao osnov za tu reviziju ili za obnovu postupka i koja su bila predmet ispitivanja pred vanrednim apelacionim organom (ibid., st. 24).

b) Polazište

71. Rok od šest meseci počinje da teče od dana kada podnosilac predstavke i njegov odnosno njen zastupnik imaju dovoljna saznanja o pravosnažnoj odluci domaćih sudova ([Koç and Tosun v. Turkey*](#) (odl.)).

72. Država je ta koja se oslanja na nepoštovanje roka od šest meseci kako bi na osnovu toga utvrdila datum kada je podnosilac predstavke stekao saznanje o pravosnažnoj odluci domaćeg pravosuđa ([Ali Şahmo v. Turkey*](#) (odl.)).

c) Dostavljanje odluke

73. **Podnosiocu predstavke:** kada podnosilac predstavke ima pravo da mu primerak pravosnažne odluke domaćeg pravosuđa bude dostavljen automatski, svrsi i nameni člana 35 stav 1 Konvencije najbolje će poslužiti ako se rok od šest meseci računa tako da teče od dana dostavljanja primerka te odluke ([Worm v. Austria](#), st. 33).

74. **Advokatu:** rok od šest meseci teče od dana kada je advokat podnosioca predstavke saznao za odluku kojom je završeno iscrpljenje unutrašnjih pravnih lekova, bez obzira na činjenicu da je sam podnosilac predstavke tek docnije saznao za tu odluku ([Çelik v. Turkey](#) (odl.)).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

d) Nema dostavljanja odluke

75. Kada unutrašnje pravo ne predviđa dostavljanje odluke, ispravno je da se kao polazište uzme datum kada je odluka do kraja sročena, što znači onda kada su stranke mogle konačno da saznaju njen sadržaj ([Papachelas v. Greece](#) [Vv], st. 30).

76. Podnosilac predstavke ili njen odnosno njegov advokat moraju ispoljiti dužnu pažnju prilikom pribavljanja primerka odluke deponovane u Sekretarijatu Suda ([Mitlik Ölmez and Yıldız Ölmez v. Turkey](#)* (odl.)).

e) Pravni lek nije na raspolaganju

77. Kada je od samog početka jasno da podnosilac predstavke nema na raspolaganju delotvoran pravni lek, rok od šest meseci teče od datuma kada se dogodila radnja zbog koje se on obratio sudskim instancama ili od datuma kada je podnosilac predstavke neposredno pogođen ili je postao upoznat sa tom radnjom ili je saznao za njene negativne posledice ([Dennis and Others v. the United Kingdom](#) (odl.); [Varnava and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 157).

78. Kada podnosilac predstavke iskoristi pravni lek koji mu, kako izgleda, stoji na raspolaganju i tek potom bude upućen u okolnosti usled kojih je taj pravni lek nedelotvoran, moglo bi biti primereno da se kao trenutna od koga počinje da teče rok od šest meseci uzme datum kada je podnosilac predstavke prvi put saznao za te okolnosti ili je trebalo da sazna za te okolnosti ([Varnava and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 158).

f) Računanje roka od šest meseci

79. Vreme počinje da teče na dan koji nastupi odmah posle dana kada je pravosnažna odluka javno saopštena, ili kada su podnosilac predstavke ili njegov zastupnik obavešteni o toj odluci, a ističe posle šest kalendarskih meseci, bez obzira na stvarno trajanje tih kalendarskih meseci ([Otto v. Germany](#) (odl.)). Poštovanje roka od šest meseci određuje se pomoću merila koja su karakteristična za Konvenciju, a ne pomoću merila koja se koriste u unutrašnjem zakonodavstvu svake tužene Države.

80. Sud u Strazburu utvrđuje datum isteka roka od šest meseci koji se razlikuje od onoga koji je odredila tužena Država ([Tahsin İpek v. Turkey](#) (odl.)).

g) Trajno stanje

81. Pojam “*trajnog stanja*” odnosi se na stanje stvari koje funkcioniše zahvaljujući trajnim radnjama koje preduzima Država a usled kojih podnosioci predstavke postaju žrtve. Činjenica da neki događaj tokom

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

vremena dobija značajne posledice ne znači da je sam taj događaj proizveo “trajno stanje” ([Iordache v. Romania](#)*, st. 49).

82. Kada navodno kršenje (Konvencije) predstavlja trajno stanje u odnosu na koje nema na raspolaganju nijednog pravnog leka, rok od šest meseci počinje da teče od kraja tog trajnog stanja ([Ülke v. Turkey](#)* (odl.)). Dokle god to stanje opstaje, nije primenjiv rok od šest meseci ([Iordache v. Romania](#)*, st. 50). Vidi takođe [Varnava and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 161 i dalje.

3. Dan uzimanja predstavke u postupak²

a) Prvo pismo

83. U skladu sa ustanovljenom praksom institucija Konvencije i pravilom 47 stav 5 Poslovnika Suda, kao dan uzimanja predstavke u postupak smatra se, po pravilu, dan prvog podnosiocčevog dopisa koji, čak i u sažetom obliku, sadrži predmet predstavke, pod uslovom da je u roku koji je Sud odredio dostavljen propisno ispunjen obrazac za predstavku ([Kemevuako v. the Netherlands](#) (odl.)).

84. Kao datum uzimanja predstavke u postupak smatra se datum zabeležen na poštanskom žigu na pošiljci kojom je dostavljena predstavka, a ne datum koji je zaveden na predavci kao datum prijema: [Kipritci v. Turkey](#)*, st. 18. Za primer specijalnih okolnosti kojima se može opravdati drugačiji pristup, vidi: [Bulinwar OOD and Hrusanov v. Bulgaria](#)*, st. 30 i dalje.

b) Razlika između dana pisanja i dana slanja

85. Ako nema nikakvog objašnjenja za interval od više od jednog dana koji protekne između datuma pisanja pisma i datuma kada je to pismo poslato, ovaj drugi datum treba uzeti kao dan uzimanja predstavke u postupak ([Arslan v. Turkey](#) (odl.); [Ruicková v. the Czech Republic](#)* (odl.)).

Ovo pravilo je takođe primenjivo i kada treba odgovoriti na pitanje da li je izvorni obrazac za predstavku poslat u traženom roku od osam nedelja: [Kemevuako v. the Netherlands](#) (odl.), st. 24; kada je reč o slanju telefaksom, vidi: [Otto v. Germany](#) (odl.).

c) Slanje telefaksom

86. Nije dovoljno poslati predstavku samo telefaksom, ne dostavljajući pritom Sudu izvorni dokument u traženom vremenskom roku: [Kemevuako v. the Netherlands](#) (odl.), st. 22 i dalje.

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

² Vidi Poslovnik Suda i Praktično uputstvo o “uzimanju predstavke u postupak”.

d) Interval posle prvog dopisa

87. Bilo bi suprotno duhu i svrsi pravila o roku od šest meseci ako bi, već na osnovu svakog prvog dopisa, predstavka mogla da pokrene postupak po Konvenciji i da potom miruje u ničim neobjašnjenom neoročenom vremenskom periodu. S tih razloga, podnosioci predstavki moraju u razumnoj meri ekspeditivno vode svoj postupak, posle uspostavljanja prvog uvodnog kontakta (*P.M. v. the United Kingdom* (odl.)). Nepoštovanje pravila od osam nedelja (vidi Pravilo 47 stav 5 Poslovnika Suda i stava 4 Praktičnog uputstva za pokretanje postupka) dovešće do toga da će Sud zaključiti kako je dan pokretanja postupka zapravo dan podnošenja popunjenog obrasca za predstavku: *Kemevuako v. the Netherlands* (odl.), st. 22-24.

e) Karakterizacija tužbe

88. Tužba se karakteriše svim činjenicama odnosno okolnostima koje su u njoj navedene, a ne samo pravnim osnovom ili argumentima na koje se oslanja (*Scoppola v. Italy (no. 2)* [Vv], st. 54).

f) Naknadne žalbe

89. Kada je reč o žalbama koje nisu bile uvrštene u početnu predstavku kao njen sastavni deo, tok roka od šest meseci ne prekida se do dana kada se ta žalba prvi put podnese nekom organu Konvencije (*Allan v. the United Kingdom* (odl.)).

90. Žalbe iznete po isteku roka od šest meseci mogu biti ispitane samo ukoliko predstavljaju određene specifične aspekte početnih žalbi iznetih u propisanom vremenskom roku (*Grkokatolička parohija Sambata Bihor protiv Rumunije/Sâmbăta Bihor Greco-Catholic Parish v. Romania** (odl.)).

91. Sama činjenica da se podnosioc/podnositeljka u svojoj predstavi pozvao/pozvala na član 6 nije dovoljna da posluži kao uvod za sve naknadne žalbe iznete po tom osnovu, ako na samom početku nije ni na koji način ukazano na činjeničnu osnovu žalbe i na prirodu navedenog kršenja (*Allan v. the United Kingdom* (odl.); *Adam and Others v. Germany* (odl.)).

92. Samo dostavljanje pismena iz postupaka pred domaćim sudovima ne može predstavljati uvođenje svih naknadnih žalbi zasnovanih na tim postupcima. Potrebno je da se pruži neka, makar i sažeta, naznaka prirode navodnog kršenja po Konvenciji, da bi neka žalba mogla da se uvede u postupak, čime bi se prekinuo tok roka od šest meseci. (*Božinovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (odl.)).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

4. Primeri

a) Primenjivost vremenskih ograničenja na procesne obaveze po osnovu člana 2 Konvencije

93. Kada nastupi *smrt*, očekuje se da rodbina podnosioca predstavke preduzme korake kako bi bila u toku sa napretkom istrage, ili pak odsustvom istrage, i da s dužnom ekspeditivnošću podnese svoje predstavke onda kada stekne saznanje - ili kada je trebalo da stekne saznanje - o odsustvu bilo kakve delotvorne krivične istrage (*Varnava and Others v. Turkey* [Vv], st. 158 i 162).

94. U slučajevima *nestanka*, neophodno je da rođaci nestalog lica ne odlažu nepotrebno isticanje pred Sudom žalbe u vezi sa nedelotvornošću takve istrage ili u vezi sa njenim potpunim odsustvom. Kada je reč o nestancima, podnosioci predstavki ne mogu beskonačno čekati pre no što dođu u Strazbur. Oni moraju ispoljiti izvestan stepen budnosti i inicijativnosti i moraju bez neposrednog odlaganja podneti svoje žalbe (*Varnava and Others v. Turkey* [Vv], st. 165, a o odlaganju vidi stavove 162-66).

b) Uslovi za predstavku u sklopu pravila od šest meseci u predmetima koji se odnose na višekratne periode lišenja slobode po osnovu člana 5 stav 3 Konvencije

95. Višekratni, uzastopni periodi lišenja slobode treba da se sagledavaju kao celina, a rok od šest meseci treba da počne da teče tek od završetka poslednjeg perioda boravka u pritvoru (*Solmaz v. Turkey*, st. 36).

C. Anonimna predstavka

Član 35 stav 2 (a) – Uslovi prihvatljivosti

2. Sud ne postupa po pojedinačnoj predstavci podnetoj na osnovu člana 34 koja je:

a) anonimna; ...³

1. Anonimna predstavka

96. Predstavka podneta Evropskom sudu za ljudska prava **smatra se anonimnom** kada spis predmeta ne sadrži nijedan element koji Sudu omogućuje da identifikuje podnosioca predstavke: *“Blondje” v. the Netherlands* (odl.). Nijedan obrazac ni podneto pismo ne sadrže pomen

³ Anonimna predstavka u smislu člana 35 stav 2 (a) Konvencije mora se razlikovati od pitanja neobelodanjivanja identiteta podnosioca predstavke kroz derogiranje ubičajenog pravila javnosti informacija u postupku koji se vodi pred Sudom, kao i od pitanja poverljivosti pred Sudom (vidi Pravilo 33 i 47 stav 3 Poslovnika Suda, kao i praktična uputstva koja su ovde priložena).

imena, već samo neku referencu i nadimke, a punomoćje advokatu potpisano je sa “X”: tada identitet podnosioca predstavke nije obelodanjen.

97. Predstavka **koju je u ime neidentifikovanih lica podnelo jedno udruženje**, s tim što to udruženje nije tvrdilo da je ono samo žrtva već se požalilo na kršenje prava na poštovanje privatnog života u ime neidentifikovanih pojedinaca, koji su na taj način postali podnosioci predstavke dok je udruženje o kome je reč tvrdilo da ih zastupa, ocenjena je kao anonimna predstavka: *Federacija francuskih sindikata zdravstvenih radnika i Nacionalna federacija medicinskih sestara i tehničara protiv Francuske* ([Federation of French Medical Trade Unions and the National Federation of Nurses v. France](#)) (odl.).

2. Predstavka koja nije anonimna

98. **Nepotpisani obrazac za predstavku** koji sadrži sve detalje o ličnosti, dovoljne da se otkloni svaka sumnja u pogledu identiteta podnosioca predstavke i posle koga sledi prepiska koju je propisno potpisao zastupnik podnosioca predstavke nije anonimna predstavka: [Kuznetsova v. Russia](#) (odl.).

99. **Predstavka podneta pod fiktivnim imenima**: pojedinci koji koriste pseudonime i koji Sudu iznose objašnjenje da ih kontekst oružanog sukoba obavezuje da ne obelodane svoje pravo ime, ne bi li zaštitili članove svoje porodice i svoje prijatelje. Sud je stao na stanovište ta predstavka nije anonimna, pošto je zaključio da se “*iza taktike prikriivanja svojih realnih identiteta iz razumljivih razloga kriju stvarni ljudi koji se mogu identifikovati na osnovu dovoljnog broja indikacija, koje ne obuhvataju njihova imena...*” kao i da “*postoji dovoljno bliska veza između podnosioca predstavke i događaja o kojima je reč: Shamayev and Others v. Georgia and Russia* (odl.). Vidi takođe [Shamayev and Others v. Georgia and Russia](#), st. 275.

100. Predstavka koju je podneo **neki crkveni organ ili neko udruženje koje ima verske i filozofske ciljeve**, a identitet članova tog udruženja nije obelodanjen, nije odbačena kao anonimna (članovi 9, 10 i 11 Konvencije): *Svaki Omkarananda i Centar božanske svetlosti protiv Švajcarske* ([Omkarananda and the Divine Light Zentrum v. Switzerland](#)) (odl.).

D. Izlišna predstavka

Član 35 stav 2 (b)

2. Sud ne postupa po pojedinačnoj predstavi podnetoj po osnovu člana 34 koja je:

...

b) u suštini istovetna s predstavkom koju je Sud već razmatrao ...⁴

101. Predstavka se smatra “u suštini istovetnom” u slučaju kada su stranke u sporu, žalba koja se iznosi i okolnosti predmeta identični: [Pauger v. Austria](#) (odl.); [Verein gegen Tierfabriken Schweiz \(VgT\) v. Switzerland \(no. 2\)](#) [Vv], st. 63.

Kada se ustanovi da je to na delu, predstavka će biti proglašena neprihvatljivom.

1. Identični podnosioci predstavki

102. Predstavke koje se odnose na istu stvar ali su ih zajednički podneli pojedinci i neko udruženje koje se obratilo i Komisiji za ljudska prava Ujedinjenih nacija ne mogu se smatrati predstavkama koje su podneli isti podnosioci: [Folgerø and Others v. Norway](#) (odl.) što važi i za dopis koji Kancelariji visokog komesara za ljudska prava podnese neka nevladina organizacija, a ne podnosioci predstavke: [Celniku v. Greece](#)* (odl.), st. 36-41. Isto se odnosi i na zahtev koji je Radnoj grupi za samovoljno lišenje slobode podnela neka nevladina organizacija i zahtev koji su podneli podnosioci predstavke: [Illi and Others v. Belgium](#)* (odl.).

103. Međudržavna predstavka koju podnese država ne lišava pojedinačne podnosiocima predstavke mogućnosti da iznesu i da teže ostvarenju vlastitih tužbenih zahteva: [Varnava and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 118.

2. Identične žalbe

104. Pojam žalbe definiše se kao svrha ili pravni osnov tužbe.

Ona se karakteriše činjenicama koje su u njoj navedene, a ne samo pravnim osnovom ili argumentima na kojima počiva: [Guerra and Others v. Italy](#), st. 44, [Scoppola v. Italy \(no. 2\)](#) [Vv], st. 54, [Previti v. Italy](#)* (odl.), st. 293.

105. Sud analizu obavlja tako što razmatra jednu po jednu žalbu. Samo one predstavke koje su u suštini istovetne kao one koje su razmatrane u sklopu neke druge predstavke biće odbačene po osnovu člana 35 stav 2: [Dinc v. Turkey](#)* (odl.).

106. Kada podnosilac odnosno podnositeljka predstavke ponovo iznese tužbene navode koje je već naveo u prethodnoj predstavci, ova nova predstavka biće proglašena neprihvatljivom: [X. v. Germany](#)* (odl.); [Duclos v. France](#)* (odl.).

107. Mada se predmet spora tiče različitog, odnosno drugog stana i drugog stanara u istom stambenom bloku, nova predstavka u kojoj se u suštini otvaraju istovetna pitanja s onima pokrenutim u predmetu koji je

⁴ Ova odredba je ranije bila sadržana u članu 27.

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

ranije proglašen neprihvatljivim, a podneo ju je isti podnosilac, ponavljajući prethodno formulisane žalbe i ne navodeći pritom nijedan novi dokaz, u suštini je istovetna sa prvobitnom predstavkom te je s tih razloga neprihvatljiva: [X. v. Germany](#)* (odl.).

108. Slede primeri predstavki koje nisu u suštini istovetne:

- i) spor u vezi sa uslovima podnosiocčevog boravka u policijskom pritvoru nije istovetan sporu koji se vodi oko toga što ga je Sud nacionalne bezbednosti oglasio krivim ili sporu koji se odnosi na gubitak prava na korišćenje kancelarije u zgradi parlamenta posle raspuštanja stranke čiji su pripadnici bili podnosioci predstavke: [Sadak v. Turkey](#)*, st. 32-33;
- ii) Spor u vezi sa uslovima boravka u policijskom pritvoru podnosioca predstavke i u vezi s činjenicom da je taj podnosilac predstavke osuđen pred Sudom za nacionalnu bezbednost nije istovetan sa sporom koji se tiče gubitka prava na korišćenje kancelarije u parlamentu: [Yurttas v. Turkey](#)*, st. 36-37.

109. Sud je taj koji odlučuje o zakonskoj kvalifikaciji navedenih činjenica i on se ne smatra obaveznim kvalifikacijom koju je dao podnosilac predstavke ili ju je dala Država. Shodno tome, predstavka koja je uložena u nastojanju da se, po osnovu drugih odredaba Konvencije, preispitaju činjenice koje su iznete kao izvor neke druge predstavke, odnosi se na istu žalbu te stoga mora biti odbačena kao neprihvatljiva: [Previti v. Italy](#)* (odl.), st. 293-94.

3. Identične činjenice

110. Sama po sebi, činjenica da je jedna žalba identična drugoj ne sprečava da predstavka bude proglašena prihvatljivom ako se dodaju nove činjenice.

111. Kada podnosilac predstavke podnese te nove činjenice, sama predstavka neće biti u suštini istovetna sa prethodno podnetom predstavkom: [Chappex v. Switzerland](#)* (odl.); [Patera v. the Czech Republic](#)* (odl.) (predstavke koje se tiču činjenica koje su već iznete pred nekom međunarodnom instancom su neprihvatljive, ali su nove činjenice koje se odnose na stvari koje su se naknadno dogodile - prihvatljive).

112. Inače, u drugačijim situacijama, predstavka će biti proglašena neprihvatljivom: [Hokkanen v. Finland](#) (odl.); [Adesina v. France](#) (odl.); [Bernardet v. France](#)* (odl.); [Gennari v. Italy](#)* (odl.); [Manuel v. Portugal](#)* (odl.).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

E. Predstavka koja je već podneta nekoj drugoj međunarodnoj instanci

Član 35 stav 2 (b) – Uslovi prihvatljivosti

1. Sud ne postupa po pojedinačnoj predstavi podnetoj na osnovu člana 34 koja je:

...

b) u suštini istovetna s predstavkom koju je Sud već razmatrao, ili koja je već podneta nekoj drugoj međunarodnoj instanci radi ispitivanja, odnosno rešavanja, a ne sadrži nove relevantne činjenice.

113. Svrha je ove odredbe da se izbegne mnoštvo međunarodnih postupaka koji bi se odnosili na iste predmete.

114. Uslovi prihvatljivosti koji su navedeni u ovom stavu kumulativni su po svojoj prirodi:

- i) predstavka ne sme biti u suštini istovetna sa drugom predstavkom, što znači da činjenice, stranke u sporu i sama žalba ne smeju biti identični (videti tačku **D** o izlišnim predstavkama), i
- ii) predstavka ne sme biti već podneta nekoj drugoj međunarodnoj instanci radi ispitivanja, odnosno rešavanja.

115. Kada Sud utvrdi, na temelju postojanja odluke donete o suštini u trenutku kada razmatra dati predmet, da su ispunjeni uslovi propisani članom 35 stav 2 (b), on mora proglasiti neprihvatljivom predstavku koju je već ispitala neka druga međunarodna instanca.

116. Kako bi spadao u domašaj člana 35 stav 2 (b) predmet o kome je reč mora imati karakteristike koje mu omogućuju da se smatra pojedinačnom predstavkom u smislu člana 34.

1. Pojam postupka

a) Postupak mora biti javni

117. Odbor za ljudska prava Interparlamentarne unije, koja je privatno udruženje, predstavlja nevladinu organizaciju, dok se član 27 Konvencije (sada član 35 stav 2) odnosi na međuvladine institucije i postupke ([Lukanov v. Bulgaria](#) (odl.)).

b) Postupak mora biti međunarodni

118. Veće za ljudska prava Bosne i Hercegovine ne predstavlja međunarodni postupak, uprkos činjenici da je ono osnovano jednim međunarodnim ugovorom, kao i uprkos činjenici da deo njegovog članstva čine međunarodni članovi: [Jeličić v. Bosnia and Herzegovina](#) (odl.).

c) Postupak mora biti nezavisan

119. Isto važi i za Radnu grupu Ujedinjenih nacija za samovoljno lišenje slobode, zato što se ta radna grupa sastoji od nezavisnih stručnjaka, ljudi od ugleda specijalizovanih za ljudska prava: [Peraldi v. France](#)* (odl.) .

120. Međutim, “Postupak 1503” Komisije za ljudska prava Ujedinjenih nacija u suštini predstavlja međuvladino telo koje se sastoji od državnih predstavnika. Samim tim, ono nije “*drugi postupak međunarodne istrage*“: [Mikolenko v. Estonia](#) (odl.).

d) Postupak mora biti sudski

121. Predstavka mora biti podneta nekom sudskoj ili parasudskoj instanci: [Zagaria v. Italy](#)* (odl.).

122. Evropska komisija za sprečavanje mučenja i nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), koja ima preventivnu ulogu, nije takva instanca. Podaci koje CPT prikupi nisu poverljive prirode. Pojedinaac nema pravo da učestvuje u postupku niti da bude obavešten o preporukama koje ta komisija može da usvoji ukoliko te preporuke i ti podaci ne budu obelodanjeni: [Zagaria v. Italy](#)* (odl.).

2. Procesna jemstva**a) Akuzatorski postupak**

123. Lica koja se obraćaju Visokom komesaru Ujedinjenih nacija za ljudska prava u skladu sa postupkom 1503 ne mogu učestvovati u samom postupku, jer je on poverljiv. Ta lica nisu obaveštena o merama koje mogu preduzeti Ujedinjene nacije, ukoliko te mere nisu obelodanjene. Prema tome, taj postupak se ne može razmatrati u nekom drugom postupku kao da je reč o pojedinačnoj predstavi u smislu člana 34: [Celniku v. Greece](#)*, st. 39-41.

b) Zahtevi koji se postavljaju pravosudnom organu

124. Sve odluke u postupku o kome je reč moraju biti razumno obrazložene, moraju biti dostavljene strankama i moraju biti objavljene: [Peraldi v. France](#)* (odl.).

3. Uloga postupka

125. Ustanova koja ima preventivnu ulogu ne možese smatrati ustanovom pred kojom se vodi međunarodni postupak: [Zagaria v. Italy](#)* (odl.); [De Pace v. Italy](#)*; ili [Gallo v. Italy](#)* (odl.) (u vezi sa CPT). Sem toga, podaci koje taj organ odnosno ta instanca prikupi poverljive su prirode;

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

pojedinci nemaju pravo da učestvuju u postupku ili da budu obavešteni o preporukama koje donese ta ustanova, sem u slučaju da su obelodanjeni.

126. Isto ovo važi i za organ koji razmatra opštu situaciju ([Mikolenko v. Estonia](#) (odl.)), ili za specijalnog izvestioca kome je povereno da sačini izveštaj o ljudskim pravima lica lišenih slobode ([Yagmurdereli v. Turkey](#)* (odl.)).

a) Mora postojati mogućnost da se u postupku utvrdi ko je za šta odgovoran

127. To nije slučaj:

- i) kada je reč o Komisiji za nestala lica na Kipru, zato što Turska nije stranka u postupku koji se vodi pred tom komisijom i njoj se, samim tim, ne može pripisati odgovornost za smrt bilo kog nestalog lica: [Varnava and Others v. Turkey](#) (odl.);
- ii) kada je reč o Radnoj grupi za prisilne nestanke Komisije Ujedinjenih nacija za ljudska prava, zato što ona ne može pripisati odgovornost za smrt bilo kog nestalog lica niti može doneti zaključke o uzrocima nestanaka: [Malsagova and Others v. Russia](#) (odl.).

128. Međutim, Radna grupa za samovoljno lišenje slobode, koja može da donosi preporuke kojima se omogućuje pripisivanje državne odgovornosti za slučajevne samovoljnog lišenja slobode, ona se možesmatrati instancom pred kojom se vodi postupak međunarodne istrage: [Peraldi v. France](#)* (odl.).

b) Postupak mora imati za cilj prestanak kršenja

129. Svrha preporuka Radne grupe za samovoljno lišenje slobode, koje se dostavljaju državama, jeste da te preporuke za posledicu imaju okončanje situacije koja je bila predmet žalbe: [Peraldi v. France](#)* (odl.); [Illiu and Others v. Belgium](#)* (odl.).

130. Žrtve povrede (Konvencije) moraju biti u mogućnosti da dobiju pravično zadovoljenje. To nije slučaj kada je reč o Komisiji za ljudska prava Ujedinjenih nacija ([Mikolenko v. Estonia](#) (odl.)) niti kada je reč o Radnoj grupi za prisilne nestanke ([Malsagova and Others v. Russia](#) (odl.)).

c) Delotvornost postupka

131. Odluka mora biti objavljena: pred CPT, pojedinci nemaju pravo da budu obavešteni o preporukama koje mogu biti donete, sem ukoliko se te preporuke obelodane: [Zagaria v. Italy](#)* (odl.) i [De Pace v. Italy](#)*.

132. Shodno postupku pred Radnom grupom Ujedinjenih nacija za samovoljno lišenje slobode, mišljenja koja se, zajedno sa preporukama,

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

dostavljaju državi o kojoj je reč mogu biti pridodata u vidu aneksa godišnjem izveštaju koji se redovno dostavlja Komisiji za ljudska prava, a ona potom može izneti preporuke Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija; na osnovu svojih potencijalnih posledica, ovaj postupak se može smatrati postupkom koji se vodi po pojedinačnoj predstavi: [Peraldi v. France](#)* (odl.).

133. S tih razloga, postupci pred sledećim instancama mogu se smatrati “*postupcima pred drugom međunarodnom instancom*”:

- Komitet za ljudska prava Ujedinjenih nacija: [Calcerrada Fornieles et Caheza Mato v. Spain](#) (odl.), [Pauger v. Austria](#) (odl.), [C.W. v. Finland](#) (odl.);
- Komitet za slobodu udruživanja Međunarodne organizacije rada: [Cereceda Martin and 22 Others v. Spain](#) (odl.);
- Radna grupa Ujedinjenih nacija za samovoljno lišenje slobode: [Peraldi v. France](#)* (odl.).

F. Zloupotreba prava na predstavku

Član 35 stav 3 – Uslovi prihvatljivosti

3. Sud proglašava neprihvatljivom svaku pojedinačnu predstavku podnetu na osnovu člana 34 za koju smatra da je nespojiva s odredbama Konvencije ili Protokola uz nju, očigledno neosnovana, ili predstavlja zloupotrebu prava na predstavku.

1. Opšta definicija

134. Pojam “zloupotrebe” u smislu člana 35 stav 3 mora se shvatiti u svom običnom značenju shodno opštoj pravnoj teoriji - dakle, mora se shvatiti kao štetno ostvarivanje prava u svrhe različite od onih radi kojih je to pravo koncipirano. Shodno tome, **svako ponašanje podnosioca predstavke koje je očigledno suprotno svrsi prava na pojedinačnu predstavku onakvog kako je to pravo propisano Konvencijom i koja ometa valjano funkcionisanje Suda ili valjano vođenje postupka pred Sudom predstavlja zloupotrebu prava na predstavku** ([Mirolobovs and Others v. Latvia](#)*, st. 62 i 65).

135. Sa tehničkog stanovišta, iz same formulacije člana 35 stav 3 jasno je da predstavka koja se podnosi činom koji predstavlja zloupotrebu prava na predstavku mora biti proglašena neprihvatljivom, a ne samo izbrisana sa liste predmeta. Zaista, Sud naglašava da odbacivanje predstavke po osnovu zloupotrebe prava na predstavku predstavlja izuzetnu meru ([Mirolobovs and Others v. Latvia](#)*). Predmeti u kojima je Sud ustanovio da je reč o

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

zlopotrebi prava na predstavku mogu se grupisati u pet tipičnih kategorija: informacije koje dovode u zabludu; korišćenje uvredljivih formulacija; kršenje obaveze čuvanja u tajnosti postupka za prijateljsko poravnanje; predstavka je očigledno zlonamerna ili lišena bilo kakve realne svrhe; svi ostali predmeti koji se ne mogu podrobno navesti.

2. Dovođenje Suda u zabludu

136. Predstavkom se vrši zlopotreba prava na predstavku ukoliko je ona svesno zasnovana na neistinitim činjenicama u cilju obmane Suda (*Varbanov v. Bulgaria*, st. 36). Najteži i najgrublji primer takve zlopotrebe prava na predstavku jeste falsifikovanje dokumenata koji su poslani Sudu (*Jian v. Romania** (odl.); *Bagheri and Maliki v. the Netherlands* (odl.) i *Poznanski and Others v. Germany* (odl.)). Ovaj tip zlopotrebe takođe može biti izvršen i omaškom, kada podnosilac predstavke na samom početku ne obavesti Sud o nekom činiocu koji je od suštinskog značaja za ispitivanje predmeta (*Al-Nashif v. Bulgaria*, st. 89, i *Kerechashvili v. Georgia* (odl.)). Slično tome, ako se tokom postupka koji se vodi pred Sudom dogode neka nova, važna zbivanja i ako - uprkos izričitoj obavezi koju mu, odnosno joj, u tom pogledu nalaže Poslovnik Suda - podnosilac predstavke ipak ne obelodani Sudu tu informaciju, čime ga sprečava da presudu u datom predmetu donese potpuno upućen u sve činjenice, ta predstavka može biti odbačena kao predstavka kojom se čini zlopotreba prava na predstavku (*Hadrabová and Others v. the Czech Republic* (odl.), i *Predescu v. Romania**, st. 25-27).

137. Namera da se Sud dovede u zabludu uvek mora biti utvrđena sa dovoljnom sigurnošću (*Melnik v. Ukraine*, st. 58-60, i *Nold v. Germany*, st. 87).

3. Uvredljive formulacije

138. Ukoliko podnosilac odnosno podnositeljka predstavke u svojoj prepisci sa Sudom koristi posebno uvredljiv, preteći ili provokativni jezik - bilo da je reč o formulacijama koje se odnose na tuženu državu, njenog zastupnika, vlasti tužene države, sam Sud, njegove sudije, njegov Sekretarijat ili njegove pripadnike - radi se o zlopotrebi prava na predstavku (*Řehák v. the Czech Republic* (odl.); *Duringer and Grunge v. France* (odl.), i *Stamoulakatos v. the United Kingdom* (odl.)).

139. Nije dovoljno da formulacije korišćene u predstavi budu samo oštre, polemičke ili sarkastične; one moraju prevršiti "granice normalne, pristojne i zakonite kritike" da bi mogle biti smatrane zlopotrebom (*Di Salvo v. Italy** (odl.); za suprotan primer, vidi *Aleksanyan v. Russia*, st. 116-

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

18). Ako tokom postupka podnosilac predstavke prestane da pribegava uvredljivim primedbama pošto ga na to prethodno Sud i zvanično upozori, ako izričito povuče takve primedbe ili ako, što je još bolje, ponudi izvinjenje, ta predstavka više neće biti odbačena kao predstavka kojom je zlorabljeno pravo na predstavku ([Chernitsyn v. Russia](#), st. 25-28).

4. Kršenje načela poverljivosti postupka prijateljskog poravnanja

140. Ako podnosilac predstavke namerno prekrši obavezu poverljivosti pregovora za postizanje prijateljskog poravnanja koju strankama nameću član 38 stav 2 Konvencije i Pravilo 62 stav 2 Poslovnika Suda, to se može smatrati zlorabom prava na podnošenje predstavke što za posledicu ima odbacivanje predstavke ([Mirolubovs and Others v. Latvia](#)*, st. 66; [Hadrabová and Others v. the Czech Republic](#) (odl.), i [Popov v. Moldova](#)*, st. 48).

141. Da bi se odredilo da li je podnosilac predstavke prekršio obavezu poverljivosti, prvo se moraju definisati granice te obaveze. Ona se uvek mora tumačiti u svetlosti svoje opšte svrhe, što konkretno znači - omogućavanja što lakšeg postizanja prijateljskog poravnanja kroz pružanje zaštite strankama i Sudu od mogućeg pritiska. Shodno tome, mada predočavanje trećoj strani sadržaja pismena koja se odnose na prijateljsko poravnanje može, teorijski gledano, predstavljati zlorabu prava na predstavku u smislu člana 35 stav 3 Konvencije, to ne znači da postoji apsolutna i безусловna zabrana pokazivanja tih pismena bilo kojoj trećoj strani ili razgovora o njima. Ako bi se prihvatilo tako široko i rigorozno tumačenje, postojala bi opasnost da se podrije zaštita zakonitih interesa podnosioca predstavke - ako, na primer, podnosilac, odnosno podnositeljka predstavke povremeno zatraži stručni savet u slučaju za koji ima ovlašćenje zastupanja ili sam sebe zastupa pred Sudom. Sem toga, bilo bi isuviše teško, ako ne i sasvim nemoguće, da Sud kontroliše striktno poštovanje jedne takve zabrane. Ono što član 38 stav 2 Konvencije i Pravilo 62 stav 2 Poslovnika Suda zabranjuju strankama jeste objavljivanje informacija o kojima je reč, na primer, preko medija, ili u prepisci u koju bi mogao da ima uvid veliki broj ljudi, ili na neki drugi način ([Mirolubovs and Others v. Latvia](#)*, st. 68). S tih razloga, zlorabu prava na predstavku u ovom kontekstu može predstavljati onaj vid ponašanja kod koga postoji određeni stepen težine i ozbiljnosti.

142. Da bi bilo ocenjeno kao zloraba predstavke, obelodanjivanje poverljivih informacija mora biti namerno. Neposredna odgovornost podnosioca predstavke za to obelodanjivanje uvek mora biti ustanovljen sa dovoljnim stepenom izvesnosti; nije dovoljno samo sumnja ([Mirolubovs](#)

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

[*and Others v. Latvia*](#)^{**}, st. 66 *in fine*). Za konkretne primere primene ovoga načela vidi, kada je reč o slučaju u kome je predstavka odbačena, [*Hadrabová and Others v. the Czech Republic*](#) (odl.), gde su podnosioci predstavke u svojoj prepisci sa ministarstvom pravde sopstvene zemlje od reči do reči citirali predloge za prijateljsko poravnanje koje je formulisao Sekretarijat Suda, što je dovelo do toga da njihova predstavka bude odbačena kao zloupotreba prava na predstavku; za primer slučaja u kome je ustanovljeno da je predstavka prihvatljiva, videti [*Mirolubovs and Others v. Latvia*](#)^{*}, gde nije sa sigurnošću utvrđeno da su sva trojica podnosilaca predstavke bila odgovorna za obelodanjivanje poverljivih podataka, što je za posledicu imalo to da Sud odbaci prethodni prigovor vlade.

5. *Predstavka je očigledno zlonamerna ili je lišena bilo kakve realne svrhe*

143. Podnosilac odnosno podnositeljka predstavke zloupotrebljava pravo na predstavku ako Sudu neprestano podnosi zlonamerne i očigledno neosnovane predstavke koje su slične nekoj predavci koju je isti taj podnosilac odnosno podnositeljka uložio u prošlosti i koja je već proglašena neprihvatljivom ([*M. v. the United Kingdom*](#) (odl.), i [*Philis v. Greece*](#) (odl.)).

144. Sud takođe može ustanoviti da je zloupotrebljeno pravo na predstavku onda kada predstavka očigledno nema nikakvu stvarnu svrhu i/ili se odnosi na beznačajno mali novčani izbr. U [*Bock v. Germany*](#) (odl.) podnosilac predstavke se žalio zbog dužine parničnog postupka koji je poveo radi naknade troškova nekog dijetetskog preparata koji mu je prepisao lekar, za iznos od 7,99 evra. Sud je primetio da je već zatrpan izuzetno velikim brojem predstavki po kojima je postupak u toku i koje otvaraju ozbiljna pitanja iz oblasti ljudskih prava, naglasivši da postoji nesrazmera između trivijalnosti navedenih činjenica i upotrebe sistema zaštite po Konvenciji, s obzirom na beznačajnost iznosa o kome je reč (uključujući tu i poređenje između tog iznosa i plate podnosioca predstavke) kao i na činjenicu da se postupak o kome je reč ne odnosi ni na kakav farmaceutski proizvod u smislu leka, već na dijetetski preparat. Sud je takođe ukazao na to da postupci kao što je taj postupak samo doprinose tome da domaći sudovi budu pretrpani predmetima, što samo doprinosi jednom od uzroka prekomerne dužine postupka. S tih razloga, predstavka je odbačena kao zloupotreba prava na predstavku.

6. *Ostali slučajevi*

145. Ponekad se presude i odluke Suda, kao i predmeti koji su pred njim još u razmatranju, koriste u svrhe političkih govora u državama

^{*} Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

ugovornicama. Predstavka koja je inspirisana željom za sticanje publiciteta ili propagande nije samo s tog razloga zloupotreba prava na predstavku (*McFeeley and Others v. the United Kingdom* (odl.), kao i *Khadzhialiyev and Others v. Russia*, st. 66-67). Međutim, može se govoriti o zloupotrebi ako podnosilac predstavke, motivisan političkim interesima, daje štampi ili televiziji intervju u kojima ispoljava neodgovoran i frivolni stav prema postupcima koji se vode pred Sudom (*Radnička partija Gruzije protiv Gruzije/Georgian Labour Party v. Georgia*).

7. Pristup koji usvaja tužena Država

146. Ako tužena država smatra da je podnosilac predstavke zloupotrebio pravo na predstavku, ona o tome mora obavestiti Sud i mora mu skrenuti pažnju na relevantne informacije koje poseduje, kako bi Sud mogao da izvede odgovarajuće zaključke. Dužnost je Suda a ne tužene Države da nadzire poštovanje procesnih obaveza koje su podnosiocu predstavke nametnute Konvencijom i Poslovníkom Suda. Ako, međutim, Država i njeni organi prete da će pokrenuti krivični ili disciplinski postupak protiv podnosioca predstavke zbog navodnog kršenja procesnih obaveza pred Sudom, to bi moglo dovesti do problema prema članu 34 *in fine* Konvencije, koji zabranjuje bilo kakvo ometanje stvarnog vršenja prava na podnošenje pojedinačne predstavke (*Mirolubovs and Others v. Latvia**, st. 70).

II OSNOV NEPRIHVATLJIVOSTI U VEZI SA NADLEŽNOŠĆU SUDA

A. Neprihvatljivost *ratione personae*

Član 35 stav 3 – Uslovi prihvatljivosti

3. Sud proglašava neprihvatljivom svaku pojedinačnu predstavku podnetu na osnovu člana 34 za koju smatra da je

(a) nespojiva s odredbama Konvencije ili protokola uz nju...

Član 32 stavovi 1 i 2 – Nadležnost Suda

1. Nadležnost Suda proteže se na sve predmete koji se tiču tumačenja i primene ove Konvencije i Protokola uz nju, a koji su mu upućeni na osnovu članova 33, 34, 46 i 47.

2. U sporovima oko nadležnosti odlučuje Sud.

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

1. Načela

147. Kompatibilnost *ratione personae* zahteva da počinitelj navodnog kršenja Konvencije bude država-ugovornica ili da se to kršenje njoj na neki način može pripisati.

148. Čak i ako tužena država ne iznese primedbu na nadležnost Suda *ratione personae*, Sud je dužan da sam razmotri to pitanje, na sopstvenu inicijativu (*Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina* [Vv], st. 27).

149. Osnovna prava koja su zaštićena međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima treba da budu zajemčena svakome ko živi na teritoriji države ugovornice, bez obzira na potonji raspad ili sukcesiju te države (*Bijelić v. Montenegro and Serbia*, st. 69).

150. Preduzeće u državnom vlasništvu mora uživati dovoljnu institucionalnu i funkcionalnu nezavisnost od države da bi ta država mogla da bude oslobođena odgovornosti po Konvenciji za činjenje ili ne činjenje preduzeća o kome je reč (*Mykhaylenko and Others v. Ukraine*, st. 43-45; *Cooperativa Agricola Slobozia-Hanesei v. Moldova*, st. 19).

151. Predstavka se proglašava neprihvatljivom *ratione personae* prema Konvenciji po sledećim osnovima:

- ako podnosilac nema **status** (procesnu legitimaciju) u odnosu na član 34 Konvencije (*Municipal Section of Antilly v. France* (odl.);
- ako podnosilac nije u stanju da dokaže da je **žrtva** navodne povrede prava;
- ako je predstavka podneta protiv **pojedince** (*X v. the United Kingdom* (odl.); *Durini v. Italy* (odl.);
- ako je predstavka podneta protiv **Države koja nije ratifikovala** Konvenciju (*X v. Czechoslovakia (E.S. v. Germany)* (odl.), ili neposredno protiv međunarodne organizacije koja nije pristupila Konvenciji (*Stephens v. Cyprus, Turkey and the United Nations* (odl.), poslednji stav);
- ako se predstavka odnosi i na Protokol uz Konvenciju koji tužena Država nije ratifikovala (*Horsham v. the United Kingdom* (odl.); *De Saedeleer v. Belgium**, st. 68).

2. Nadležnost

152. Sam po sebi, zaključak o odsustvu nadležnosti *ratione loci* ne oslobađa Sud od obaveze da ispita da li podnosioci predstavke spadaju u nadležnost jedne ili više Visokih strana ugovornica u smislu člana 1 Konvencije (*Drozdz and Janousek v. France and Spain*, st. 90). S tih razloga, primedba da podnosioci predstavke nisu u nadležnosti tužene države pre će biti izneta kao tvrdnja, odnosno žalba da je predstavka *ratione personae* inkompatibilna sa Konvencijom (vidi podneske tuženih država u predmetima

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

[Banković and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States](#) [Vv] (odl.), st. 35; [Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia](#) [Vv], st. 300; [Weber and Saravia v. Germany](#) (odl.).

153. Kompatibilnost *ratione personae* s Konvencijom dodatno zahteva i da navodna povreda Konvencije može biti pripisana nekoj Visokoj strani ugovornici ([Gentilhomme, Schaff-Benhadi and Zerouki v. France](#)^{*}, st. 20). Međutim, u nekim skorijim slučajevima razmatrana su pitanja pripisivosti krivice/odgovornosti a da pritom nije izričito pominjana kompatibilnost *ratione personae* ([Assanidze v. Georgia](#) [Vv], st. 144 i dalje; [Hussein v. Albania and 20 Other Contracting States](#) (odl.); [Isaak and Others v. Turkey](#) (odl.); [Stephens v. Malta \(no. 1\)](#), st. 45).

3. Odgovornost i mogućnost pripisivanja krivice

154. Države mogu biti smatrane odgovornima za akte koje su počinile njihove vlasti, bez obzira na to da li su te radnje preduzete unutar nacionalnih granica ili van njih, ako je reč o radnjama koje proizvode posledice i van teritorije date države (vidi [Drozd and Janousek v. France and Spain](#), st. 91; [Soering v. the United Kingdom](#), st. 86 i 91; [Loizidou v. Turkey](#), st. 62). To se, međutim, događa samo izuzetno ([Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia](#) [Vv]; [Banković and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States](#) [Vv] (odl.)), konkretno tamo gde država ugovornica ima stvarnu kontrolu nad nekim područjem ili, u najmanju ruku, ima odlučujući uticaj nad tim područjem ([Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia](#) [Vv], st. 314, 382 i 392, [Medvedyev and Others v. France](#) [Vv], st. 63-64 i, za pojam "ukupne kontrole", vidi [Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia](#) [Vv], st. 315-316; [Banković and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States](#) [Vv] (odl.), st. 67 i dalje, kao i st. 79-82; [Cyprus v. Turkey](#) [Vv], st. 75-81; [Loizidou v. Turkey](#), st. 52; [Markovic and Others v. Italy](#) [Vv], st. 54).

155. Država može biti smatrana odgovornom za povrede prava ustanovljenih Konvencijom lica koja se nalaze na teritoriji druge države ali za koja se utvrdi da su pod nadležnošću organa vlasti te prve države i koja ona kontroliše preko svojih službenih lica koja deluju - zakonito ili nezakonito - u toj drugoj državi ([Issa and Others v. Turkey](#), st. 71; [Illich Ramirez Sánchez v. France](#) (odl.); [Öcalan v. Turkey](#) [Vv], st. 91; [Medvedyev and Others v. France](#) [Vv], st. 66-67).

Što se tiče radnji počinjenih u tampon-zoni Ujedinjenih nacija, vidi: [Isaak and Others v. Turkey](#) (odl.).

156. Kada je reč o teritorijama koje su pravno u nadležnosti neke Visoke strane ugovornice ali insu pod stvarnom vlašću/kontrolom te države, predstavke mogu biti smatrane nespojivima (inkompatibilnima) s odredbama Konvencije ([An and Others v. Cyprus](#) (odl.)), ali se mora voditi

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

računa o pozitivnim obavezama Države prema Konvenciji (vidi [Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia](#) [Vv], st. 312-313, st. 333 i dalje). Vidi takođe [Stephens v. Cyprus, Turkey and the United Nations](#) (odl.).

157. Ima izuzetaka od načela po kome fizičko prisustvo pojedinca na teritoriji jedne Visoke strane ugovornice ima za posledicu to da taj pojedinac bude u nadležnosti države o kojoj je reč, na primer tamo gde se u nekoj državi nalazi sedište neke međunarodne organizacije ka kojoj su usmerene žalbe podnosioca predstavke. Sama činjenica da jedan međunarodni krivični sud ima svoje sedište i prostorije u Holandiji nije dovoljan osnov da se toj državi pripiše odgovornost za bilo kakva navodna činjenja ili ne činjenja tog međunarodnog tribunala u vezi sa presudom podnosiocima predstavke ([Galić v. the Netherlands](#) (odl.), i [Blagojević v. the Netherlands](#) (odl.)). Kada je reč o predstavlja protiv tužene države kao one u kojoj se nalazi trajno sedište neke međunarodne organizacije, vidi [Lopez Cifuentes v. Spain](#)* (odl.), st. 25-26. Za primer prihvatanja međunarodne civilne uprave na teritoriji tužene države, vidi predmet [Berić and Others v. Bosnia and Herzegovina](#) (odl.), st. 30.

158. Samo po sebi učešće jedne države u postupku koji je protiv nje pokrenut u drugoj državi ne predstavlja ostvarivanje ekstrateritorijalne nadležnosti ([McElhinney v. Ireland and the United Kingdom](#) [Vv] (odl.); [Treska v. Albania and Italy](#) (odl.); [Manoilescu and Dobrescu v. Romania and Russia](#) (odl.), st. 99-111).

159. Odgovornost Visokih strana ugovornica za akte privatnih lica, mada se po tradiciji razmatra u sklopu razmatranja kompatibilnosti *ratione personae*, takođe može zavisiti od uslova individualnih prava u Konvenciji i od razmere pozitivnih obaveza koje se vezuju za ta prava (vidi, na primer, [Siliadin v. France](#), st. 77-81; [Beganović v. Croatia](#)). Država može imati odgovornost po osnovu Konvencije usled toga što su vlasti te Države prećutno odobrile ili tolerisale radnje privatnih lica kojima su prekršena prava po Konvenciji ili drugih lica u svojoj nadležnosti ([Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia](#) [Vv], st. 318).

160. Sud je takođe postavio načela kojima se uređuje ekstrateritorijalna odgovornost za hapšenje i pritvor u kontekstu postupka izručenja ([Stephens v. Malta \(no. 1\)](#), st. 52).

4. Pitanje u vezi sa mogućom odgovornošću Visokih strana ugovornica Konvencije po osnovu činjenja ili nečinjenja povezanih sa njihovom članstvom u nekoj međunarodnoj organizaciji

161. Konvencija se ne može tumačiti na način koji bi doveo do toga da Sud počne da razmatra činjenja i nečinjenja Visokih strana ugovornica koja

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

su obuhvaćena rezolucijama Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija i koja su se dogodila pre ili za vreme misija UN preduzetih radi osiguranja međunarodnog mira i bezbednosti. Ako bi se to činilo, bilo bi to mešanje Suda u ostvarivanje ključnih misija UN ([Behrami and Behrami v. France](#) i [Saramati v. France, Germany and Norway](#) [Vv] (odl.), st. 146-152).

162. Kada je reč o odlukama međunarodnih sudova, Sud je po analogiji zaključio da nema nadležnost *ratione personae* da rešava po predstavkama koje se tiču stvarnih postupaka pred **Međunarodnim krivičnim sudom** za bivšu Jugoslaviju (ICTY), koji je osnovan rezolucijom Saveta bezbednosti ujedinjenih nacija ([Galić v. the Netherlands](#) (odl.) i [Blagojević v. the Netherlands](#) (odl.)). Što se tiče smenjivanja nosilaca javnih funkcija odlukom Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu, čiji autoritet proističe iz rezolucija Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, vidi [Berić and Others v. Bosnia and Herzegovina](#) (odl.), st. 26 i dalje.

163. Navodna povreda Konvencije ne može se pripisati Visokoj strani ugovornici po osnovu neke odluke ili mere koju je doneo međunarodni organ ili organizacija čiji je ta država član, ako nije ustanovljeno pa se čak ni ne tvrdi da zaštita osnovnih prava koju u celini gledano pruža međunarodna organizacija o kojoj je reč nije "istovetna" sa onom koju jemči Konvencija i ako država o kojoj je reč nije neposredno ili posredno bila umešana u sprovođenje sporne radnje ([Gasparini v. Italy and Belgium](#)* (odl.)).

164. Tako je Sud stao na stanovište da nije nadležan *ratione personae* da rešava po žalbama protiv pojedinačnih odluka nadležnog organa neke međunarodne organizacije u kontekstu radnog spora koji u celosti spada unutrašnji pravni poredak jedne takve organizacije koja ima pravni subjektivitet različit od pravnog subjektiviteta zemalja-članica, kada se te zemlje-članice ni u jednom trenutku nisu ni posredno ni neposredno umešale u spor i kada nijedno njihovo činjenje ili ne činjenje ne povlači njihovu odgovornost po Konvenciji: [Boivin v. 34 Member States of the Council of Europe](#) (odl.) - pojedinačni radni spor sa Eurocontrolom; [Lopez Cifuentes v. Spain](#)* (odl.) - disciplinski postupak u okviru Međunarodnog saveta za masline, st. 28-29; [Beygo v. 46 Member States of the Council of Europe](#)* (odl.) - disciplinski postupak u okviru Saveta Evrope. Za navodne povrede Konvencije koje proističu iz smene nekog zvaničnika Evropske komisije i žalbeni postupak pred CFI♦ i pred CJEC♦: [Connolly v. 15 Member States of the European Union](#)* (odl.). Za postupke pred Evropskim zavodom za patente, vidi [Rambus Inc. v. Germany](#) (odl.).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

♦ CFI - Prvostepeni sud Evropskih zajednica; posle stupanja na snagu Lisabonskog ugovora preimenovan u Opšti sud EU (prim.prev.).

♦ CJEC - Sud pravde EU (prim.prev.).

Korisno je uporediti te zaključke sa načinom na koji je Sud ispitao navode o strukturnim manjkavostima nekog internog mehanizma jedne međunarodne organizacije na koju su države ugovornice o kojima je reč prenele deo svojih suverenih ovlašćenja, kada se tvrdilo da zaštita osnovnih prava koju pruža ta organizacija nije "istovetna" onoj koju pruža Konvencija: *Gasparini v. Italy and Belgium** (odl.) .

165. Sud na drugačiji način pristupa predmetima u kojima je na delu neposredno ili posredno mešanje tužene države u spor o kome je reč, gde se na taj način otvara i pitanje međunarodne odgovornosti te države (vidi *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi (Bosphorus Airways) v. Ireland* [Vv], st. 153 - uporedi sa *Behrami and Behrami v. France* i *Saramati v. France, Germany and Norway* [Vv] (odl.), st. 151), na primer:

- odluka da se podnosilac predstavke ne upiše u birački spisak na osnovu ugovora sklopljenog sa Evropskim zajednicama (*Matthews v. the United Kingdom* [Vv]);
- Izvršenje francuskog pravnog propisa kojim se primenjuje Direktiva Zajednica protiv podnosioca predstavke (*Cantoni v. France* [Vv]);
- onemogućavanje pristupa nemačkim sudovima (*Beer and Regan v. Germany* [Vv] i *Waite and Kennedy v. Germany* [Vv]);
- plenidba na teritoriji tužene države od strane organa te države na osnovu naredbe ministra, a u skladu sa zakonskim obavezama te države shodno pravu Zajednica (*Bosphorus Airways v. Ireland*) (Uredba Zajednice izdata posle donošenja rezolucije Saveta bezbednosti UN - vidi st. 153-154);
- predstavka nekog domaćeg suda Sudu pravde Evropskih zajednica (*Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. v. the Netherlands* (odl.)).

166. Prema tome, kada je reč o **Evropskoj uniji**, predstavke protiv pojedinačnih zemalja-članica koje se odnose na njihovu primenu prava EU nisu nužno neprihvatljive po tom osnovu (*Bosphorus Airways v. Ireland* [Vv], st. 137; *Matthews v. the United Kingdom* [Vv], st. 26-35).

167. Što se tiče predstavki koje su neposredno podnete protiv ustanova Evropske zajednice, a ona nije Visoka strana ugovornica Konvencije, postoje neki stariji pravni izvori za proglašenje tih predstavki neprihvatljivima *ratione personae* (*Confédération française démocratique du travail v. the European Communities*, alternativno: njihove zemlje-članice (a) solidarno i (b) pojedinačno (odl.); tu su i druge reference navedene u predmetu *Bosphorus Airways v. Ireland*, st. 152; za noviji pravni izvor, vidi *Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. v. the Netherlands* (odl.)).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

Ovo stanovište je prihvaćeno i kada je reč o **Evropskom patentu za patente** ([Lenzing AG v. Germany](#) (odl.)).

168. Kada je reč o pitanju da li se može govoriti o odgovornosti Visoke strane ugovornice po osnovu njenog ustava, koji predstavlja aneks nekog međunarodnog ugovora, vidi predmet [Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina](#) [Vv], st. 30.

B. Nespojivost *ratione loci*

Član 35 stav 3 - Uslovi prihvatljivosti

3. Sud proglašava neprihvatljivom svaku pojedinačnu predstavku podnetu na osnovu člana 34 za koju smatra da

(a) predstavka je nespojiva s odredbama Konvencije ili Protokola uz nju...

Član 32 stav 1 i 2 – Nadležnost Suda

1. Nadležnost Suda se proteže na sve predmete koji se tiču tumačenja i primene ove Konvencije i Protokola uz nju, a koji su mu upućeni na osnovu članova 33, 34, 46 i 47.

2. U sporovima oko nadležnosti odlučuje Sud.

1. Načela

169. Za spojivost *ratione loci* potrebno je da se navodna povreda Konvencije dogodila u nadležnosti tužene Države ili na teritoriji koju ta Država stvarno kontroliše ([Cyprus v. Turkey](#) [Vv], st. 75-81; [Drozd and Janousek v. France and Spain](#), st. 84-90).

170. Kada se predstavke zasnivaju na događajima koji su se zbili na teritoriji van teritorije Visoke strane ugovornice i ne postoji veza između tih događaja i bilo kog organa vlasti u nadležnosti te Visoke strane ugovornice, odbacuju se kao nespojive *ratione loci* s Konvencijom.

Sud se mora uveriti u to da je nadležan: [Blečić v. Croatia](#) [Vv], st. 65 i 67.

171. Kada se predstavka odnosi na **radnje preduzete van teritorije Visoke strane ugovornice**, Država može navesti u prethodnom prigovoru da je predstavka nespojiva *ratione loci* sa odredbama Konvencije ([Loizidou v. Turkey](#), st. 55). Takav prigovor se onda razmatra sa stanovišta člana 1 Konvencije (što se tiče obima pojma "nadležnost" po tom članu, vidi [Banković and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States](#) [Vv] (odl.), st. 75).

172. Jasno je, međutim, da je Država odgovorna za ono što čine njena diplomatska i konzularna predstavništva u inostranstvu i da se ne može postaviti pitanje nespojivosti *ratione loci* u vezi sa **diplomatskim misijama** ([X v. the Federal Republic of Germany](#) (odl.); [W.M. v. Denmark](#) (odl.), st. 1 i tu navedene reference) ili u vezi sa radnjama obavljenim unutar **letelica** i brodova koji su registrovani u toj Državi ili plove pod njenom zastavom

([Banković and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States](#) [Vv] (odl.), st. 73).

173. Konačno, donošenjem zaključka o odsustvu nadležnosti *ratione loci* Sud se ne oslobađa obaveze da ispita da li su podnosioci predstavke u nadležnosti jedne ili više Visokih strana ugovornica u smislu člana 1 Konvencije ([Droz and Janousek v. France and Spain](#), st. 90).

S tih razloga, uobičajenije je prigovori o tome da podnosioci predstavke nisu u nadležnosti tužene države budu izneti u vidu tvrdnji da je predstavka nespojiva *ratione personae* s Konvencijom (vidi podneske tuženih država u predmetima [Banković and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States](#) [Vv] (odl.), st. 35; [Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia](#) [Vv], st. 300; [Weber and Saravia v. Germany](#) (odl.)).

2. Specifični slučajevi

174. Kada je reč o predstavkama u vezi sa **zavisnim teritorijama**, ako Visoka strana ugovornica nije dala **izjavu shodno članu 56** (nekadašnji član 63) kojom se primena Konvencije proširuje na teritoriju o kojoj je reč, predstavka je nespojiva *ratione loci* ([Gillow v. the United Kingdom](#), st. 60-62; [Bui Van Thanh and Others v. the United Kingdom](#) (odl.); [Yonghong v. Portugal](#) (odl.)). Po analogiji ovo takođe važi i za Protokole uz Konvenciju ([Quark Fishing Limited v. the United Kingdom](#) (odl.)).

Kada je Visoka strana ugovornica dala takvu izjavu shodno članu 56, onda se više ne otvara pitanje nespojivosti ([Tyrer v. the United Kingdom](#), st. 23).

175. Ako **zavisna teritorija postane nezavisna**, izjava automatski gubi pravnu snagu. Potonje predstavke protiv matične države ugovornice proglašava se nespojivom *ratione personae* ([Church of X v. the United Kingdom](#) (odl.)).

176. Kada zavisna teritorija postane deo matične teritorije Visoke strane ugovornice, Konvencija se automatski primenjuje na **bivšu zavisnu teritoriju** (vidi [Hingitaq 53 and Others v. Denmark](#) (odl.)).

C. Nespojivost *ratione temporis*

Član 35 stav. 3 - Uslovi prihvatljivosti

3. Sud proglašava neprihvatljivom svaku pojedinačnu predstavku podnetu na osnovu člana 34 za koju smatra da je

(a) predstavka nespojiva s odredbama Konvencije ili Protokola uz nju...

Član 32 stavovi 1 i 2 - Nadležnost Suda

1. Nadležnost Suda se proteže na sve predmete koji se tiču tumačenja i primene ove Konvencije i Protokola uz nju, a koji su mu upućeni na osnovu članova 33, 34, 46 i 47.

2. U sporovima oko nadležnosti odlučuje Sud.

1. Opšta načela

177. U skladu sa **opštim pravilima međunarodnog prava (načelo neretroaktivnosti ugovora)** odredbe Konvencije ne obavezuju Visoku stranu ugovornicu u odnosu na bilo koju radnju ili činjenicu koje su se dogodile ili bilo koje stanje koje je prestalo da postoji pre **dana stupanja na snagu ove Konvencije** u odnosu na tu Visoku stranu ugovornicu ([Blečić v. Croatia](#) [Vv], st. 70; [Šilih v. Slovenia](#) [Vv], st. 140; [Varnava and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 130).

178. Nadležnost *ratione temporis* obuhvata samo period posle ratifikacije Konvencije ili Protokola uz nju od strane tužene Države. Međutim, Konvencija ne nameće nijednu konkretnu obavezu Visokim stranama ugovornicama u smislu pružanja pravnog zadovoljenja za greške ili štetu nastale pre tog datuma ([Kopecký v. Slovakia](#) [Vv], st. 38).

179. Od datuma ratifikacije nadalje, sva navodna činjenja i nečinjenja jedne države moraju biti u skladu sa Konvencijom i protokolima uz nju, a potonje činjenice spadaju u nadležnost Suda čak i onda kada je reč samo o nastavljanju, odnosno produžecima stanja koje već postoji ([Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others v. Portugal](#), st. 43). Sud, međutim, može uzeti u obzir činjenice iz vremena pre ratifikacije u onoj meri u kojoj se može smatrati da su one prouzrokovale stanje koje traje i posle tog dana ili da mogu biti relevantne za razumevanje činjenica koje su se dogodile posle tog dana ([Hutten-Czapska v. Poland](#) [Vv], st. 147-153).

180. Sud je dužan da ispita svoju nadležnost *ratione temporis* **na vlastitu inicijativu** i to **u svakoj fazi postupka**, budući da se ovde, u uskom smislu te reči, radi o nadležnosti Suda, a ne o pitanju prihvatljivosti predstavke ([Blečić v. Croatia](#) [Vv], st. 67).

2. Primena ovih načela

a) Kritični dan u odnosu na ratifikaciju Konvencije ili prihvatanje nadležnosti ustanova Konvencije

181. Načelno gledano, kritični datum u smislu određivanja temporalne nadležnosti Suda jeste dan **stupanja na snagu Konvencije i Protokola** u odnosu na Visoku stranu ugovornicu o kojoj je reč (radi primera, vidi [Šilih v. Slovenia](#) [Vv], st. 164).

182. Međutim, Konvencijom iz 1950. određeno je da je Komisija nadležna za ispitivanje pojedinačnih predavki (član 25) dok nadležnost Suda (član 46) zavisi od određenih **izjava** koje Visoke strane ugovornice daju u tom smislu. Te izjave mogu podlegati ograničenjima, posebno vremenskim (temporalnim) ograničenjima. Kada je reč o zemljama koje su posle dana ratifikacije Konvencije sačinile nacрте takvih izjava, Komisija i Sud su prihvatili **vremenska ograničenja** svoje nadležnosti u odnosu na

činjenice koje su se zbile u vremenskom periodu **između stupanja na snagu Konvencije i odgovarajuće izjave** (*X v. Italy* (odl.); *Stamoulakatos v. Greece (no. 1)*, st. 32).

183. Kada u izjavi Države **nema takvog vremenskog ograničenja** (videti izjavu Francuske od 2. oktobra 1981.), ustanove Konvencije su priznale **retroaktivno dejstvo prihvatanja nadležnosti** (*X v. France* (odl.)).

Vremenska ograničenja sadržana u tim izjavama **ostaju na snazi** za određivanje nadležnosti Suda za prijem pojedinačnih predstavnika po osnovu sadašnjeg člana 34 Konvencije, zahvaljujući članu 6 **Protokola br. 11**⁵ (*Blečić v. Croatia* [Vv], st. 72). Sud je, uzevši u obzir raniji sistem u celini, stao na stanovište da njegova nadležnost počinje od dana prve izjave kojom je priznato pravo na pojedinačnu predstavku Komisiji, bez obzira na protok vremena između izjave i priznanja nadležnosti Suda (*Cankoçak v. Turkey*, st. 26; *Yorgiyadis v. Turkey*, st. 24; *Varnava and Others v. Turkey* [Vv], st. 133).

b) Trenutne činjenice pre ili posle stupanja na snagu ili izjave

184. Vremenska nadležnost Suda mora biti određena u odnosu na činjenice koje čine osnov navodnog mešanja. U tu svrhu od suštinskog je značaja da se, u svakom konkretnom slučaju, utvrdi tačno vreme navodnog mešanja. Kada to čini, Sud mora uzeti u obzir i činjenice na koje se podnosioc predstavnika žali i obim prava Konvencije koje je navodno prekršeno (*Blečić v. Croatia* [Vv], st. 82; *Varnava and Others v. Turkey* [Vv], st. 131).

185. Kada primenjuje ovaj test na različite sudske odluke donete pre i posle kritičnog datuma, Sud ima u vidu **pravosnažnu presudu koja sama po sebi može da prekrši prava podnosioca predstavnika** (presuda Vrhovnog suda kojom se obustavlja stanarsko pravo u predmetu *Blečić v. Croatia* [Vv], st. 85; ili presudu okružnog suda u predmetu *Mrkić v. Croatia* (odl.)), uprkos postojanju **potonjih pravnih lekova koji su za posledicu imali samo to što su omogućili da mešanje opstane** (potonja odluka Ustanovg suda kojom je potvrđena presuda Vrhovnog suda u predmetu *Blečić v. Croatia* [Vv], st. 85; ili obe odluke Vrhovnog suda i Ustavnog suda u predmetu *Mrkić v. Croatia* (odl.)).

Potonji neuspeh pravnih lekova koncipiranih radi ispravljanja tog mešanja ne može se podvesti pod vremensku nadležnost Suda (*Blečić v. Croatia* [Vv], st. 77-79). Sud naglašava da domaći sudovi nisu dužni da

⁵ “Kada je neka Visoka strana ugovornica dala izjavu kojom priznaje nadležnost Komisije ili Suda na osnovu ranijeg člana 25 ili 46 Konvencije, a u odnosu na predmete koji su nastali ili su proistekli iz činjenica koje su se dogodile posle svake takve izjave, to ograničenje važi i za nadležnost Suda na osnovu ovog Protokola.”

retroaktivno primenjuju Konvenciju na mešanja koja su se zbila pre kritičnog datuma ([Varnava and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 130).

Primeri predmeta:

186. Mešanja koja su se dogodila pre kritičnog datuma i pravosnažne sudske odluke izrečene posle tog dana: [Meltex Ltd v. Armenia](#) (odl.). Mešanja koja su se dogodila posle kritičnog dana: [Lepojić v. Serbia](#), st. 45; [Filipović v. Serbia](#), st. 33.

Korišćenje dokaza koji su dobijeni usled zlostavljanja koje se dogodilo pre kritičnog dana u pravosudnim odlukama izrečenim posle tog dana: [Harutyunyan v. Armenia](#), st. 50.

Postupak za poništenje isprave o vlasništvu povernen je pre kritičnog datuma, ali je zaključan posle tog dana ([Turgut and Others v. Turkey](#)*, st. 73). Datum konačnog poništenja isprave o vlasništvu: [Vaseljenjska patrijaršija protiv Turske/Fener Rum Patrikliği \(Ecumenical Patriarchate\) v. Turkey](#)* (odl.).

187. Vidi, takođe:

- grčki sudovi su podnosioca predstavke osudili *in absentia* pre no što je Grčka dala izjavu po osnovu člana 25, uprkos tome što su posle tog dana na tu presudu ulagane žalbe koje su na kraju bile bezuspešne ([Stamoulakatos v. Greece \(no. 1\)](#), st. 33);
- implicitna odluka Centralne izborne komisije, doneta pre ratifikacije, kojom se odlukom odbija zahtev podnosioca predstavke da potpiše peticiju a da mu zbog toga ne bude stavljen štambilj na pasoš, dok se postupak koji je s tim u vezi povernen odvijao posle tog datuma ([Kadikis v. Latvia](#)* (odl.));
- podnosilac predstavke je otpušten s posla i on je poveo građansku parnicu pre ratifikacije, a odluka Ustavnog suda usledila je posle tog datuma ([Jovanović v. Croatia](#) (odl.));
- ministarska uredba kojom se upravljanje preduzećem podnosioca predstavke prenosi na odbor koji je imenovao ministar privrede, čime oni bivaju lišeni prava na obraćanje sudu, dok je presuda Vrhovnog suda kojom se odbacuje žalba podnosioca predstavke izrečena posle ključnog datuma ([Kefalas and Others v. Greece](#), st. 45);
- podnosilac predstavke je osuđen posle relevantne izjave po osnovu člana 46 na temelju izjava koje je novinarima dao pre tog datuma ([Zana v. Turkey](#), st. 42);
- pretres prostorija preduzeća i zaplena dokumenata podnosioca predstavke, uprkos tome što se potonji postupak odvijao posle ratifikacije ([Veeber v. Estonia \(no. 1\)](#), st. 55); vidi, takođe [Kikots and Kikota v. Latvia](#)* (odl.).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

188. Međutim, ako podnosilac predstavke iznese zasebnu žalbu u pogledu spojivosti potonjeg postupka sa nekim članom Konvencije, Sud može odlučiti da je nadležan *ratione temporis* u pogledu pravnih lekova o kojima je reč (kasaciona žalba na odluku Vrhovnog suda protiv rešenja prvostepenog suda kojim je naložena obustava štampanja i distribucije novina - vidi [Kerimov v. Azerbaijan](#) (odl.)).

189. Test i kriterijumi ustanovljeni u predmetu [Blečić v. Croatia](#) [Vv] opšti su po svome karakteru; specijalna priroda izvesnih prava, kao što su prava propisana **članovima 2 i 3** Konvencije, mora biti uzeti u obzir prilikom primene tih kriterijuma ([Šilih v. Slovenia](#) [Vv], st. 147).

3. Specifične situacije

a) Trajne povrede

190. Ustanove Konvencije prihvatile su da se njihova nadležnost *ratione temporis* protegne na situacije kod kojih je reč o **trajnoj povredi koja je nastala pre stupanja na snagu Konvencije, ali ostaje i posle tog dana** ([De Becker v. Belgium](#)* (odl.)).

191. Sud se opredelio za ovaj pristup u nekoliko predmeta koji se tiču **prava na imovinu**:

- kontinuirano nezakonito zauzimanje od strane mornarice zemljišta koje pripada podnosiocima predstavke, bez ikakve nadoknade ([Papamichalopoulos and Others v. Greece](#), st. 40);
- onemogućavanje pristupa imovini podnosioca predstavke na Severnom Kipru ([Loizidou v. Turkey](#), st. 46-47);
- neplaćanje konačne naknade za nacionalizovanu imovinu ([Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others v. Portugal](#), st. 43);
- trajna nemogućnost podnositeljke predstavke da ponovo dođe u posed svoje imovine i da dobije odgovarajući nivo novčanog iznosa stanarine za zakup svoje kuće, koja je proistekla iz zakona koji su bili na snazi pre i posle ratifikacije Protokola br. 1 od strane Poljske ([Hutten-Czapska v. Poland](#) [Vv], st. 152-153).

192. **Ograničenja:** samo **lišenje** pojedinca njegovog doma ili **imovine** u načelu predstavlja "**trenutni, momentalni čin**" i ono ne proizvodi trajno stanje "lišenosti" u odnosu na prava o kojima je reč ([Blečić v. Croatia](#) [Vv], st. 86 i reference koje su tu navedene). Kada je reč o konkretnom slučaju lišenja imovine posle 1945. pod prethodnim režimom, vidi reference navedene u predmetu *Pruski trust protiv Poljske* ([Preussische Treuhand GmbH & Co. Kg a. A. v. Poland](#)) (odl.), st. 55-62.

193. Trajna priroda povrede takođe se može ustanoviti u odnosu na bilo koji drugi član Konvencije (kada je reč o članu 2 i smrtnoj presudi koja je

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

podnosiocima predstavke izrečena pre ključnog datuma, vidi [Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia](#) [Vv], st. 406-408).

b) Procesna obaveza po osnovu člana 2 da se istraži smrt: postupci u vezi sa činjenicama koje su van vremenske nadležnosti Suda

194. **Pozitivna obaveza da se sprovede delotvorna istraga** po osnovu člana 2 Konvencije predstavlja, kako je ustanovio Sud, zasebnu obavezu kojom je Država vezana čak i onda kada je smrt nastupila pre ključnog dana. Sud je ustanovio načelo vremenske nadležnosti u pogledu poštovanja procesne obaveze po osnovu člana 2 u odnosu na smrti koje su se dogodile pre perioda koji spada u njegovu nadležnost. Njegova nadležnost obuhvata procesne radnje i/ili nečinjenja koja su se dogodila posle tog dana, a podležu izvesnim ograničenjima, imajući na umu načelo pravne sigurnosti ([Šilih v. Slovenia](#) [Vv], st. 159-167, a posebno st. 161-163 - slučaj se odnosi na smrt koja je nastupila pre ključnog datuma, dok su se manjkavosti ili propusti u vođenju istrage dogodili posle tog datuma). Da bi procesne obaveze koje nameće član 2 postale primenjive, mora se ustanoviti da je značajni deo procesnih radnji preduzet ili je trebalo da bude preduzet pošto je Država o kojoj je reč ratifikovala Konvenciju. Istraga koju nalaže član 2 pod svojim procesnim zaglavljem ne predstavlja pravni lek u smislu člana 35.

c) Procesna obaveza po osnovu člana 2 da se istraže nestanci koji su se dogodili pre ključnog datuma

195. Obaveza da se istraži sumnjivi nestanak razlikuje se od obaveze da se istraži sumnjiva smrt ili ubistvo; nestanak nije "trenutni (momentani)". S tih razloga će ta procesna obaveza potencijalno biti na snazi dokle god ne bude razrešena sudbina nestalog lica, a kontinuirano nesprovođenje tražene istrage tumačiće se kao trajna povreda čak i tamo gde se, na kraju, može pretpostaviti da je nastupila smrt ([Varnava and Others v. Turkey](#) [Vv], st. 148-149).

d) Procesna obaveza po osnovu člana 3

196. U presudi Velikog veća u predmetu [Šilih v. Slovenia](#) utvrđena su načela "razdvojitosti" procesnih obaveza (st. 148-163) i, posebno, dva primenjiva kriterijuma (st. 162-163) na osnovu kojih se može utvrditi da li Sud ima nadležnost *ratione temporis* kada činjenice koje se odnose na suštinski aspekt članova 2 ili 3 ne spadaju u period nadležnosti Suda, dok činjenice koje se odnose na procesni aspekt - to jest, potonji postupci - spadaju, barem delimično, u taj period (st. 148 - vidi navedene reference).

e) Uzimanje u obzir prethodnih činjenica

197. Sud je zauzeo stav da može “*obratiti pažnju na činjenice koje su prethodile ratifikaciji u onoj meri u kojoj se te činjenice mogu smatrati činjenicama koje su stvorile situaciju koja se proteže i dalje od tog datuma ili mogu biti relevantne za razumevanje činjenica koje su se dogodile posle tog datuma*” ([Broniowski v. Poland](#) [Vv] (odl.), st. 74).

f) Postupci u toku ili pritvor koji traje

198. Posebna situacija nastaje kada je reč o tužbama zbog **dužine sudskog postupka** (član 6 stav 1) koje su podnete pre ratifikacije, ali se nastavljaju i posle tog datuma. Iako je njegova nadležnost ograničena na period posle tog ključnog datuma, Sud je često uzimao u obzir stanje u postupku do tog dana i to mu je služilo kao smernica (na primer, [Humen v. Poland](#) [Vv], st. 58-59; [Foti and Others v. Italy](#), st. 53).

Isto ovo važi za predmete koji se tiču **pritvora pre početka suđenja** (član 5 stav 3; [Klyakhin v. Russia](#), st. 58-59) ili **uslova pritvora** (član 3) ([Kalashnikov v. Russia](#), st. 36).

199. Kada je reč o **pravičnosti postupka** Sud može ispitati da li se manjkavosti u fazi sudskog postupka mogu nadoknaditi procesnim jemstvima u istrazi sprovedenoj pre ključnog datuma ([Barberà, Messegué and Jabardo v. Spain](#), st. 61 i 84). Sudije strazburškog Suda pritom postupak sagledavaju u celini (vidi takođe [Kerojärvi v. Finland](#), st. 41).

200. Procesna žalba na osnovu člana 5 stav 5 ne može spadati u vremensku nadležnost Suda ako je lišenje slobode nastupilo pre no što je Konvencija stupila na snagu ([Korizno v. Latvia](#)* (odl.)).

g) Pravo na naknadu za presudu kojom je podnosilac pogrešno oglašen krivim

201. Sud je proglasio da je nadležan da ispita žalbu po osnovu **člana 3 Protokola br. 7** gde je jedno lice osuđeno pre ključnog datuma, ali je ta presuda poništena posle ključnog datuma ([Matveyev v. Russia](#), st. 38).

D. Nespojivost *ratione materiae*⁶

Član 35 stav 3 – Uslovi prihvatljivosti

3. Sud proglašava neprihvatljivom svaku pojedinačnu predstavku podnetu na osnovu člana 34 za koju smatra da je

(a) predstavka nespojiva s odredbama Konvencije ili Protokola uz nju...

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

⁶ Ažurirano 30. juna 2010..

Član 32 sav. 1 i 2 – Nadležnost Suda

1. Nadležnost Suda se proteže na sve predmete koji se tiču tumačenja i primene ove Konvencije i Protokola uz nju, a koji su mu upućeni na osnovu članova 33, 34, 46 i 47.

2. U sporovima oko nadležnosti odlučuje Sud.

202. Kompatibilnost sa Konvencijom *ratione materiae* neke predstavke ili žalbe proističe iz suštinske nadležnosti Suda. Da bi jedna žalba ili predstavka bila spojiva *ratione materiae* sa Konvencijom, **pravo na koje se poziva podnosilac Predstavke mora biti zaštićeno Konvencijom i protokolima uz nju koji su stupili na snagu**. Na primer, predstavke su neprihvatljive onda kada se tiču prava koje treba da bude priznato uz vozačku dozvolu (*X v. Federal Republic of Germany* (odl.)), prava na samoopredeljenje (*X v. the Netherlands* (odl.)), i prava stranih državljana da uđu na teritoriju Visoke strane ugovornice i borave na njoj (*Peñaafiel Salgado v. Spain** (odl.)), budući da ta prava, kao takva, ne spadaju među prava i slobode zajemčene Konvencijom.

203. Iako Sud nije nadležan da ispituje navodne povrede prava zaštićenih drugim međunarodnim instrumentima, on prilikom definisanja značenja pojmova i termina u tekstu Konvencije može i mora uzeti u obzir **i druge elemente međunarodnog prava koji ne spadaju u Konvenciju** (*Demir and Baykara v. Turkey* [Vv], st. 85).

204. Sud je dužan da ispita da li ima nadležnost *ratione materiae* u svakoj fazi postupka, bez obzira na to da li je Državi onemogućeno ili joj nije onemogućeno da iznese takav prigovor (*Tănase v. Moldova* [Vv], st. 131).

205. **Predstavke koje se tiču neke odredbe Konvencije u odnosu na koju je tužena Država stavila rezervu** proglašavaju se nespojivim *ratione materiae* s Konvencijom (vidi, na primer, *Kozlova and Smirnova v. Latvia* (odl.)), pod uslovom da Sud tu rezervu smatra validnom u smislu člana 57 Konvencije (za primer izjave sa objašnjenjima koja se smatra nevažećom, vidi *Belilos v. Switzerland*).

206. Povrh toga, **Sud nije nadležan *ratione materiae* da ispita da li je nake Visoka strana ugovornica ispunila obaveze koje joj je on nametnuo nekom od svojih presuda**. Sud se ne može pozabaviti takvim žalbama a da pritom ne zadire u ovlašćenja Komiteta ministara Saveta Evrope, koji nadzire izvršenje presuda na osnovu člana 46 stav 2 Konvencije. Međutim, uloga Komiteta ministara u ovoj oblasti ne znači da mere koje je preduzela tužena Država da ispravi povredu prava koju je Sud ustanovio ne mogu otvoriti neko novo pitanje koje presudom nije rešeno i, kao takve, predstavljati predmet nove predstavke kojom će se Sud možda baviti (*Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Switzerland (no. 2)* [Vv], st. 62). Drugačije rečeno, Sud se može pozabaviti žalbom o tome da je

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

ponovno otvaranje postupka na domaćem nivou kroz realizaciju jedne od njegovih presuda prouzrokovalo novo kršenje Konvencije ([Verein gegen Tierfabriken Schweiz \(VgT\) v. Switzerland \(no. 2\)](#) [Vv], st. 62; [Lyons v. the United Kingdom](#) (odl.)).

207. Međutim, ogromna većina odluka kojima se predstavke proglašavaju neprihvatljivima na osnovu nespojivosti *ratione materiae* odnose se granice opsega odnosno delokruga članova Konvencije ili protokola uz nju, pre svega člana 6 (**pravo na pravično suđenje**) člana 8 (**prava na poštovanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske**) i člana 1 Protokola br. 1 (**zaštita imovine**).

1. Pojam "građanskih prava i obaveza"

Član 6 stav 1 – Pravo na pravično suđenje

1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ... ima pravo na pravičnu ... raspravu pred ... [a] Sudom ...

a) Opšti uslovi primenjivosti za član 6 stav 1

208. Pojam "građanskih prava i obaveza" ne može se tumačiti isključivo pozivanjem na unutrašnje pravo tužene Države; to je "autonomni pojam" koji proističe iz Konvencije. Član 6 stav 1 Konvencije primenjuje se bez obzira na status stranaka, karakter zakonodavstva kojim se upravlja to kako spor treba rešavati i karakter vlasti koje su nadležne u datoj stvari ([Georgiadis v. Greece](#), st. 34).

209. Međutim, načelo po kome se autonomni pojmovi sadržani u Konvenciji moraju tumačiti u svetlosti savremenih uslova ne pruža Sudu ovlašćenje da tumači član 6 stav 1 u tom smislu da pridev "građanska" (uz ograničenja koja taj pridev nužno znači za kategoriju "prava i obaveza" na koju se taj član primenjuje) uopšte nije zastupljen u tekstu ([Ferrazzini v. Italy](#) [Vv], st. 30).

210. Primenjivost člana 6 stav 1 u građanskim stvarima prvo zavisi od postojanja spora. Drugo, taj spor mora imati veze sa "pravima i obavezama" za koje se, makar i polemički, može reći da su priznata u sklopu unutrašnjeg prava. Konačno, ta "prava i obaveze" moraju biti "građanska" u smislu Konvencije, iako član 6 sam po sebi ne pripisuje nikakav poseban sadržaj tim pojmovima u pravnim sistemima Visokih strana ugovornica.

b) Izraz "spor"

211. Reči "spor" (na francuskom, "contestation") mora se pripisati suštinsko, a ne formalno značenje ([Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium](#), st. 40).

212. "Spor" mora biti istinski i ozbiljan po prirodi ([Sporrong and Lönnroth v. Sweden](#), st. 81). To, na primer, isključuje parnični postupak

pokrenut protiv zatvorskih vlasti samo zbog toga što se u zatvoru nalaze i zatvorenici inficirani virusom HIV ([Skorobogatykh v. Russia](#) (odl.)). Sud je, na primer, stao na stanovište da je "spor" realan u slučaju koji se ticao zahteva upućenog javnom tužiocu da uloži žalbu iz proceduralnih razloga, budući da je to predstavljalo sastavni deo celine postupka u koji se podnosilac predstavke uključio kao strana-učesnik u parnici a sve u nastojanju da dobije naknadu, ([Gorou v. Greece \(no. 2\)](#), st. 35).

213. Sud se ne mora odnositi samo na stvarno postojanje prava, već i na opseg ili način na koji to pravo treba da bude realizovano ([Bentham v. the Netherlands](#), st. 32). Spor se takođe može odnositi i na činjenična pitanja.

214. Ishod postupka mora biti neposredno odlučujući za pravo o kome je reč. Shodno tome, labava veza ili neke daleke posledice nisu dovoljni da se aktivira član 6 stav 1. Sud je, na primer, ustanovio da postupci kojima se osporava zakonitost produžetka važenja dozvole za rad jedne nuklearne elektrane ne spada u domašaj člana 6 stav 1, zato što je veza između odluke o produžetku važenja i prava na zaštitu života, fizičkog integriteta i imovine "isuviše labava i daleka", a podnosioci predstavke nisu uspeli da dokažu da su oni lično izloženi opasnosti koja nije samo konkretna već je, pre svega, neposredna. ([Balmer-Schafroth and Others v. Switzerland](#), st. 40; kao najnoviji sličan primer vidi [Sdruženi Jihoceske Matky v. the Czech Republic](#)* (odl.)). Slično tome, postupci koje su dvojica državnih službenika povelili da bi osporili imenovanje jednog svog kolege na određeni položaj mogli su imati samo daleke posledice po njihova građanska prava (konkretno, na njihovo vlastito pravo na imenovanje - vidi [Revel and Mora v. France](#)* (odl.)).

215. Nasuprot tome, predmet koji se tiče izgradnje brane koja bi mogla da poplavi selo podnosioca predstavke ([Gorraiz Lizarraga and Others v. Spain](#), st. 46) i predmet koji se odnosi na dozvolu za rad jednog rudnika zlata u kome se u neposrednoj blizini tela podnosioca predstavke za separaciju zlata koristi kalijum-cijanid ([Taşkin and Others v. Turkey](#), st. 133) spadaju u domašaj delovanja člana 6 stav 1. Nedavno je Sud, u jednom slučaju koji se odnosio na žalbu koju je podnelo neko lokalno udruženje za zaštitu životne sredine tražeći sudsku reviziju jedne građevinske dozvole, ustanovio da postoji dovoljna veza između tog spora i prava na koje se poziva pravno lice, posebno imajući na umu status tog udruženja i njegovih osnivača, kao i činjenicu da je cilj kome to udruženje teži ograničen prostorno i suštinski ([L-Erabliere A.S.B.L. v. Belgium](#)*, st. 28-30).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

c) Postojanje dokazivog prava u unutrašnjem pravnom poretku

216. Član 6 ne propisuje neki konkretan sadržaj "prava" u unutrašnjem pravnom poretku Visokih strana ugovornica, a u načelu Sud mora da se pozove na unutrašnje pravo kada utvrđuje da li neko pravo postoji. Sud može odlučiti da su takva prava kao što je pravo na život, pravo na zdravlje, na zdravu životnu sredinu i na poštovanje imovine priznata u unutrašnjem pravnom poretku (*Athanassoglou and Others v. Switzerland* [Vv], st. 44).

217. Pravo o kome je reč mora imati pravni osnov u unutrašnjem pravnom poretku. Sud ne može, u vidu tumačenja člana 6 stav 1, stvoriti suštinsko građansko pravo koje nema pravni osnov u državi o kojoj je reč (*Fayed v. the United Kingdom*, st. 65).

218. Međutim, to da li neko lice ima utuživ zahtev u unutrašnjem pravnom poretku može zavistiti ne samo od, precizno rečeno, sadržaja relevantnog građanskog prava onako kako je ono definisano u domaćem zakonodavstvu, već i od postojanja procesnih zabrana koje sprečavaju, ili ograničavaju mogućnost pokretanja eventualnih zahteva pred nekim sudom. U ovu potonju kategoriju predmeta po osnovu člana 6 stav 1 Konvencije mogu se svrstati (*Al-Adsani v. the United Kingdom* [Vv], st. 48-49; *Fogarty v. the United Kingdom* [Vv], st. 25). Ipak, u načelu, član 6 ne može ni na koji način biti primenjen na suštinska ograničenja nekog prava koja postoje u unutrašnjem pravnom poretku (*Roche v. the United Kingdom* [Vv], st. 119).

219. Kod odlučivanja da li postoji neko građansko "pravo" i da li se ograničenje može okarakterisati kao suštinsko ili procesno, prvo se mora obratiti pažnja na relevantne odredbe u nacionalnom zakonodavstvu i na to kako domaći sudovi tumače te odredbe (*Masson and Van Zon v. the Netherlands*, st. 49). Neophodno je udubiti se i sagledati stvari i ispod površine, ispitujući na koji način unutrašnje pravo klasifikuje određena ograničenja, i onda se usredsrediti na realnost (*Van Droogenbroeck v. Belgium*, st. 38). Konačno, pravosnažna sudska odluka ne mora nužno retroaktivno lišiti žalbe podnosioca predstavke njihove dokazivosti (*Le Calvez v. France*, st. 56). Na primer, ograničeni opseg sudske revizije jednog spoljnopolitičkog čina (vazdušnih napada NATO na Srbiju) ne može učiniti da zahtevi koje su podnosioci predstavki podneli protiv države budu retroaktivno nedokazivi, budući da su domaći sudovi bili pozvani da prvi put odlučuju o datom pitanju (*Markovic and Others v. Italy* [Vv], st. 100-02).

220. Primenjujući distinkciju koja postoji između suštinskih ograničenja i procesnih zabrana u svetlosti navedenih kriterijuma, Sud je, na primer, prepoznao da parnični postupci povedeni protiv policije za nemar spadaju u kategoriju predstavki po osnovu člana 6 stav 1 (*Osman v. the United Kingdom*) ili protiv lokalnih vlasti (*Z and Others v. the United Kingdom* [Vv]) i razmatrao je da li razmatrao je da li je konkretno ograničenje (izuzeće od progona ili odsustvo odgovornosti) srazmerno sa stanovišta

člana 6 stav 1. S druge strane, Sud je stao na stanovište da to što Kruna izuzima pripadnike oružanih snaga od građanske odgovornosti proističe iz jednog suštinskog ograničenja, kao i da unutrašnji pravni poredak, sledstveno tome, ne priznaje "pravo" u smislu člana 6 stav 1 Konvencije (*Roche v. the United Kingdom* [Vv], st. 124).

221. Podnosioci predstavki takođe moraju imati održivi zahtev u pogledu prava koja su priznata u unutrašnjem pravnom poretku. Sud je prihvatio da su udruženja takođe kvalifikovana za zaštitu po osnovu člana 6 stav 1 ako traže priznanje specifičnih prava i interesa svojih članova (*Gorraiz Lizarraga and Others v. Spain*, st. 45) ili čak posebnih prava na koja pretenduju kao pravna lica (kao što je pravo "javnosti" na informacije i učestvovanje u odlukama koje se tiču zaštite životne sredine - vidi *Collectif national d-information et d-opposition à l-usine Melox – Collectif Stop Melox et Mox v. France** (odl.), ili u slučaju da se postupak koji udruženje pokreće ne može smatrati *actio popularis* (vidi *L-Erabliere A.S.B.L. v. Belgium**).

222. Kada su zakonom propisani uslovi za prijem u neko zanimanje ili profesiju, kandidat koji ispunjava te uslove ima pravo da bude primljen u redove onih koji se tim zanimanjem ili tom profesijom bave (*De Moor v. Belgium*, st. 43). Na primer, ako podnosilac predstavke raspolaze dokazivom tvrdnjom da ispunjava zakonske zahteve za upis u registar lekara, primenjuje se član 6 (*Chevrol v. France*, st. 55; nasuprot tome, vidi *Bouilloc v. France** (odl.)). U svim slučajevima, kada je zakonitost postupka koji se tiče nekog građanskog prava osporiva pomoću pravnog leka koji je podnosilac predstavke iskoristio, mora se zaključiti da je postojao "spor" koji se tiče "građanskog prava" čak i onda kada je na kraju zaključeno da podnosilac predstavke nije ispunio sve zakonske zahteve (pravo na dalje bavljenje specijalističkom strukom za podnosioca predstavke koji je specijalizaciju obavio u inostranstvu, vidi *Kök v. Turkey**, st. 37).

d) "Građanska" priroda prava

223. To da li će neko pravo biti smatrano građanskim u svetlosti Konvencije, mora se ustanoviti pozivanjem na suštinski sadržaj i dejstvo tog prava - a ne na njegovu pravnu klasifikaciju - u sklopu unutrašnjeg pravnog poretka države o kojoj je reč. Ostvarujući svoju kontrolnu funkciju Sud takođe mora uzeti u obzir cilj i svrhu Konvencije i nacionalnih zakonodavstava drugih Visokih strana ugovornica (*König v. Germany*, st. 89).

224. U načelu, primenjivost člana 6 stav 1 na sporove između privatnih lica koji su klasifikovani kao građanski u unutrašnjem pravu ne osporava se pred Sudom (na primer sudske rasprave vidi *Airey v. Ireland*, st. 21).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

e) Privatna priroda nekog prava: materijalna dimenzija

225. Sud smatra da u obuhvat člana 6 stav 1 spadaju postupci koji, u unutrašnjem pravu, potpadaju pod "javno pravo" i čiji je ishod odlučujući za privatna prava i obaveze. Takvi postupci mogu se, između ostalog, ticati dozvole za prodaju zemljišta (*Ringeisen v. Austria*, st. 94), vođenja privatne klinike (*König v. Germany*, st. 94-95), građevinske dozvole (vidi, *inter alia*, *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, st. 79), vlasništva i načina upotrebe sakralne građevine (*Sambăta Bihor Greco-Catholic Parish v. Romania*^{*}, st. 65), administrativne dozvole u vezi sa zahtevima za bavljenje nekom profesijom (*Bentham v. the Netherlands*, st. 36) ili dozvole za točenje alkoholnih pića (*Tre Traktörer Aktiebolag v. Sweden*, st. 43). Na istoj toj osnovi član 6 je primenjiv i na disciplinske postupke pred profesionalnim organima, onda kada se radi o pravu na bavljenje nekom profesijom (*Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*), tužbi za nehat protiv Države (*X v. France*), postupku za poništenje upravne odluke kojom se nanosi šteta pravima podnosiocima predstavke (*De Geouffre de la Pradelle v. France*), upravnim postupcima koji se tiču zabrane ribolova u vodama podnosilaca predstavke (*Alatulkkila and Others v. Finland*, st. 49) kao i postupcima za dodelu tendera u kojima se radi o nekom građanskom pravu - kao što je pravo na zaštitu od diskriminacije po osnovu verskih uverenja ili političkog mišljenja kod učešća na konkursu za obavljanje javnih radova (*Tinnelly & Sons Ltd and Others and McElduff and Others v. the United Kingdom*, st. 61; vidi *a contrario* *I.T.C. v. Malta* (odl.)).

226. Član 6 stav 1 primenjiv je i kada je reč o građanskopravnim zahtevima pokrenutim u krivičnom postupku (*Perez v. France* [Vv], st. 70-71), sem onda kada je građanskopravni postupak pokrenut isključivo radi privatne osvete ili u kaznene svrhe (*Sigalas v. Greece*^{*}, st. 29). Konvencija ne pruža pravo da treća lica budu gonjena ili kažnjena za krivično delo. Kako bi potpadalo pod domašaj Konvencije jedno takvo pravo mora biti neraskidivo povezano sa žrtvinim ostvarivanjem prava na pokretanje parničnog postupka u unutrašnjem pravnom poretku, makar i samo radi obezbeđenja simbolične materijalne naknade ili radi zaštite nekog građanskog prava kao što je pravo na "ugled" (vidi *Perez v. France* [Vv], st. 70; takođe vidi *Gorou v. Greece (n° 2)*, st. 24). S tih razloga, član 6 se primenjuje na postupke koji obuhvataju i građanskopravne zahteve od trenutka kada se podnosilac tog zahteva umešao kao stranka u građanskopravnom postupku, ukoliko se taj podnosilac, odnosno podnositeljka nije neopozivo odrekao prava na naknadu štete.

227. Član 6 stav 1 primenjiv je takođe i na parnični postupak kojim se traži naknada zbog zlostavljanja koje su navodno počinila službena lica Države (*Aksoy v. Turkey*, st. 92).

^{*} Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

f) Proširenje na druge tipove sporova

228. Sud je stao na stanovište da je član 6 stav 1 primenjiv i na sporove koji se tiču socijalnih pitanja, uključujući tu postupke pokrenute zbog toga što je neko privatno preduzeće otpustilo svog službenika ([Buchholz v. Germany](#)), postupke koji se tiču odobravanja povlastica iz oblasti socijalnog osiguranja ([Feldbrugge v. the Netherlands](#)) ili socijalne pomoći, makar ta pomoć ne bila dodeljena na osnovu doprinosa ([Salesi v. Italy](#)), i postupke koji se tiču obaveznih doprinosa za socijalno osiguranje ([Schouten and Meldrum v. the Netherlands](#)). U takvim slučajevima Sud je stao na stanovište da privatnopravni aspekti preovlađuju nad javnopravnim aspektima. Pored toga, Sud je zaključio da postoje sličnosti između prava na socijalna davanja i prava na naknadu zbog nacističkih progona koju dodeljuje neka privatnopravna fondacija ([Woś v. Poland](#), st. 76).

229. Sporovi koji se tiču državnih službenika u načelu potpadaju pod odsek člana 6 stav 1. U presudi u predmetu [Pellegrin \(Pellegrin v. France\)](#) [Vv], st. 64-71) Sud je usvojio "funkcionalni" kriterijum. Sud je odlučio da prihvati jedan novi pristup u svojoj presudi u predmetu [Vilho Eskelinen and Others v. Finland](#) [Vv], st. 50-62. To načelo sada glasi da se polazi od pretpostavke da se primenjuje član 6, a tužena Država je dužna da dokaže, prvo, da državni službenik koji je podnosilac predstavke nema pravo pristupa nekom sudu u unutrašnjem pravnom poretku i, drugo, da je opravdano da državni službenici budu isključeni iz ostvarivanja tog prava po osnovu člana 6. Ako je podnosilac predstavke imao mogućnost pristupa nekom sudu u okviru unutrašnjeg pravnog poretka, primenjuje se član 6 (čak i kada je reč o aktivnim vojnim oficirima i njihovim zahtevima iznetim pred vojnim sudovima, vidi [Pridatchenko and Others v. Russia](#), st. 47). Što se tiče drugog kriterijuma, isključenje iz ostvarivanja prava mora se opravdati "*objektivnim osnovom u državnom interesu*" što Državu obavezuje da dokaže kako se predmetno pitanje u sporu o kome je reč odnosi na pitanje vršenja vlasti Države ili da se tu otvara pitanje specijalne veze između državnog službenika i Države. Na taj način u načelu ne može postojati nikakvo opravdanje za to da iz jemstava po članu 6 budu isključeni redovni radni sporovi, kao što su oni koji se odnose na plate, dodatke ili slične naknade, na osnovu specijalne prirode odnosa između određenog državnog službenika i Države o kojoj je reč (vidi, na primer, spor u vezi sa pravom policijskih službenika da dobijaju specijalnu naknadu u predmetu [Vilho Eskelinen and Others v. Finland](#) [Vv]). Nedavno je, u svetlosti kriterijuma ustanovljenih u presudi u predmetu [Eskelinen](#), Sud proglasio da je član 6 stav 1 primenjiv u postupcima koji se vode zbog nepravilnog otpuštanja s posla jednog službenika ambasade (sekretara i telefoniste u poljskoj ambasadi, vidi [Cudak v. Lithuania](#) [Vv], st. 44-47), u postupcima koji se tiču prava na zapošljavanje na mestu parlamentarnog pomoćnika

([Savino and Others v. Italy](#)*), kao i u disciplinskom postupku protiv sudije ([Olujic v. Croatia](#)).

230. I ustavni sporovi takođe mogu potpadati pod područje primene člana 6 ako ustavni postupak ima odlučujući uticaj na ishod spora (o nekom "građanskom" pravu) pred redovnim sudovima ([Ruiz-Mateos v. Spain](#)).

231. Konačno, član 6 je takođe primenjiv na druga pitanja koja nisu striktno materijalna kao što je životna sredina, gde mogu iskrsnuti sporovi u vezi sa pravom na život, pravom na zdravlje i na zdravu životnu sredinu ([Taşkin and Others v. Turkey](#)); staranje o deci ([McMichael v. the United Kingdom](#)); pravo na slobodu ([Laidin v. France \(no. 2\)](#)), ograničenja prava zatvorenika (na primer, sporovi koji se tiču ograničenja kojima su zatvorenici podvrgnuti usled toga što su smešteni u jedinice sa pojačanim merama bezbednosti, vidi [Enea v. Italy](#) [Vv], st. 97-107; ili je u pitanju disciplinski postupak koji ima za posledicu ograničenja porodičnih poseta zatvoru, vidi [Gülmez v. Turkey](#), st. 30); pravo na ugled ([Helmers v. Sweden](#), st. 27); pravo na pristup administrativnim dokumentima ([Loiseau v. France](#) (odl.)) i, konačno, pravo na nastavak univerzitetskih studija ([Emine Araç v. Turkey](#), st. 18-25). Ovo proširenje omogućuje Sudu da zaključi kako se građanskopravni segment člana 6 ne odnosi samo na materijalna prava, već i na pojedinačna prava lične prirode.

g) Isključena pitanja

232. Samo to što će se dokazati da je neki spor materijalni po svojoj prirodi nije dovoljno da bi se automatski primenjivao član 6 stav 1 u krivičnom segmentu ([Ferrazzini v. Italy](#) [Vv], st. 25).

233. Pitanja koja ne spadaju u domet člana 6 obuhvataju poreske postupke: fiskalna pitanja i dalje predstavljaju deo onog tvrdog jezgra prerogativa javnih vlasti, tako da javna priroda odnosa između poreskog obveznika i Zajednice i dalje ostaje dominantna ([Ferrazzini v. Italy](#) [Vv], st. 29). Na sličan način su iz ovih pitanja isključeni skraćeni postupci izricanja zabrane u oblasti carina ([Emesa Sugar N.V. v. the Netherlands](#) (odl.)).

234. U oblasti imigracija isto to važi za postupke koji se tiču dodeljivanja političkog azila ili deportacije (zahtev za donošenje rešenja kojim bi se poništio rešenje o deportaciji: [Maaouia v. France](#) [Vv] st. 38; ekstradicije: [Peñafiel Salgado v. Spain](#)* (odl.); postupka u kome azilant traži naknadu štete za to što mu je odbijen zahtev za azil: [Panjeheighalehei v. Denmark](#) (odl.), uprkos mogućim ozbiljnim posledicama po privatni i porodični život ili po izgleda za zapošljavanje. Pravo na posedovanje pasoša i pravo na državljanstvo nisu građanska prava u smislu člana 6 ([Smirnov v. Russia](#) (odl.)). Međutim, pravo nekog stranca da podnese zahtev za radnu dozvolu

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

može spadati u oblast delovanja člana 6, i kada je reč o poslodavcu i kada je reč o zaposlenome, čak i ukoliko, prema unutrašnjem pravu, zaposleni nema *locus standi* da podnese taj zahtev, pod uslovom da se tu radi o običnoj procesnoj zabrani koja ne utiče na suštinu prava ([Jurisic and Collegium Mehrerau v. Austria](#), st. 54-62).

235. Ako je suditi prema predmetu [Vilho Eskelinen and Others v. Finland](#) [Vv], sporovi koji se tiču državnih službenika ne spadaju u oblast delovanja člana 6 onda kada su ispunjena dva ustanovljena kriterijuma (vidi gore, stav 22). To važi za vojnika koji je po disciplinskom osnovu otpušten iz službe, a nije u mogućnosti da se na tu odluku žali pred sudovima, zbog toga što je osporena specijalna veza između podnosioca predstavke i Države ([Suküt v. Turkey](#) (odl.)). Isto važi i za spor koji se vodi u vezi sa reintegrisanjem jednog sudije na dužnost posle ostavke koju je podneo ([Apay v. Turkey](#)* (odl.)).

236. Konačno, politička prava kao što je pravo da se neko kandiduje i zadrži funkciju koju obavlja ([Pierre-Bloch v. France](#), st. 50), pravo na penziju bivšeg skupštinskog poslanika ([Papon v. France](#) (odl.)), ili pravo političke stranke da nastavi da obavlja svoje političke aktivnosti ([Refah Partisi \(The Welfare Party\) and Others v. Turkey](#)* (odl.)) ne mogu se tretirati kao građanska prava u smislu člana 6 stav 1 Konvencije. Slično tome, postupak u kome je jednoj nevladinoj organizaciji koja je organizovala praćenje parlamentarnih izbora odbijen zahtev da uvid u dokumente koji nisu sadržali informacije u vezi sa podnosiocem predstavke nije spadao u oblast delovanja člana 6 stav 1 ([Geraguyn Khorhurd Akumb v. Armenia](#) (odl.)).

h) Primenjivost člana 6 na sporedne, a ne na glavni postupak

237. Prethodni postupci, kao što su oni koji se bave izricanjem privremene mere kao što je neka zabrana, po pravilu nisu bili smatrani postupcima koji "određuju" građanska prava i obaveze i stoga nije bilo uobičajeno da potpadaju pod oblast zaštite člana 6 (vidi, između ostalog [Verlagsgruppe News GMBH v. Austria](#) (odl.); i [Libert v. Belgium](#)* (odl.)). Međutim, Sud je od nedavno prestao da se oslanja na prethodnu sudsku praksu i odlučio se za njega novi pristup. U predmetu [Micallef v. Malta](#) [Vv], st. 83-86, Sud je utvrdio da će primenjivost člana 6 na privremene mere zavisiti od toga da li su ispunjeni određeni uslovi. Prvo, pravo o kome je reč i u glavnom postupku i u sporednom postupku koji se vodi radi izricanja zabrane treba da bude "građansko" u smislu Konvencije. Drugo, priroda privremene mere, njen cilj i svrha, kao i njeno dejstvo po pravo o kome je reč treba da budu podvrgnuti pomnom ispitivanju. Kad god se privremena mera može smatrati merom koja u suštini određuje građansko

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

pravo ili obavezu o kojima je reč bez obzira na to koliko je dugo ostaje na snazi, primenjuje se član 6.

238. Uzastopni krivični i građanski postupak. Ako unutrašnje pravo države ugovornice omogućuje da se postupak sastoji iz dve faze - prve u kojoj Sud odlučuje o tome da li postoji pravo na naknadu štete i druge u kojoj utvrđuje iznos te naknade - ima smisla da se, u svrhu člana 6 stav 1 Konvencije, to građansko pravo tretira kao pravo koje nije određeno sve dotle dok ne bude doneta odluka o tačnom iznosu naknade: određivanje tog prava ne podrazumeva samo odluku o postojanju prava, već i o njegovom obimu i o načinu na koji ono može biti ostvareno, što, razume se, obuhvata i procenu štete (*Torri v. Italy*, st. 19).

239. Izvršenje sudskih odluka. Član 6 stav 1 Konvencije primenjuje se na sve faze pravnog postupka koji se vodi radi "odlučivanja o ... građanskim pravima i obavezama", ne isključujući faze koje nastupaju posle presude o meritumu. S tih razloga se izvršenje presude bilo kog suda mora smatrati integralnim delom "sudeња" u smislu člana 6 (vidi *Hornsby v. Greece*, st. 40). Bez obzira na to da li je član 6 primenjiv u početnim postupcima, izvršna isprava kojom se određuju građanska prava ne mora nužno proisteći iz postupaka u kojima je primenjiv član 6 (vidi *Buj v. Croatia*, st. 19). Egzekvatura rešenja stranog suda o zapleni imovine spada u područje delovanja člana 6, samo u njegovom građanskopravnom segmentu (*Saccoccia v. Austria* (odl.)).

240. Zahtevi za ponovni postupak. Član 6 nije primenjiv na postupke koji se tiču zahteva za obnovu parničnih postupaka koji su okončani pravosnažnom odlukom (vidi *Sablon v. Belgium**, st. 86). Ovo reznovanje primenjuje se i na zahtev za obnovu postupka pošto je Sud ustanovio da je došlo do kršenja Konvencije (vidi *Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Switzerland (no. 2)* [Vv], st. 24).

2. Pojam "krivične optužbe"

Član 6 stav 1 – Pravo na pravično suđenje

1. Svako, tokom odlučivanja o ... **krivičnoj optužbi** protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. ...

2. Svako ko je optužen za krivično delo smatraće se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona.

a) Opšta načela

241. Pojam "krivične optužbe" ima "**autonomno**" značenje, nezavisno od kategorizacija koje se koriste u nacionalnim pravnim sistemima zemalja-članica (*Adolf v. Austria*, st. 30).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

242. Pojam "**optužbe**" mora se shvatiti u smislu same Konvencije. Na taj način on se može definisati kao "zvanično obaveštenje koje nadležni organ daje pojedincu o navodima da je on izvršio krivično delo", što je definicija koja odgovara i testu tokom koga se utvrđuje da li je "položaj [osumnjičenog] time bitno pogođen" (vidi, na primer, [Deweer v. Belgium](#), st. 42 i 46, i [Eckle v. Germany](#), st. 73). Tako su, na primer, izjave koje je lice dalo kada ga je na putu zaustavila kontrola saobraćajne policije, a da pritom nije bio obavešten o razlogu zbog koga je ispitivan niti o prirodi i uzrocima bilo kakve sumnje protiv njega, niti mu je rečeno da njegove izjave mogu biti upotrebljene protiv njega, bilo "bitno pogođeno" tom situacijom iako nije bio formalno optužen ni za kakvo krivično delo ([Aleksandr Zaichenko v. Russia](#), st. 43).

243. Kada je reč o autonomnom pojmu "**krivična**", Konvencija se ne protivi koracima ka "**dekriminalizaciji**" među Visokim stranama ugovornicama. Međutim, dela koja su klasifikovana kao "regulatorna" mogu posle dekriminalizacije postati podautonomni pojam "krivičnog" dela. Ako bi se državama prepustilo diskreciono pravo da isključe ta dela to bi moglo doneti rezultate koji su nespojivi sa ciljem i svrhom Konvencije (vidi [Öztürk v. Germany](#), st. 49).

244. Polazište za procenu primenjivosti krivičnog aspekta člana 6 Konvencije zasniva se na **kriterijumu odnosno uslovu koji je naznačen u predmetu Engel and Others** ([Engel and Others v. the Netherlands](#), st. 82-83): (1) klasifikacija u unutrašnjem pravu; (2) priroda dela; (3) težina zaprećene kazne za lice o kome je reč.

245. **Prvi kriterijum** ima relativnu težinu i služi isključivo kao polazište. Ako je u unutrašnjem pravu to delo klasifikovano kao krivično, onda je to odlučujuće. Inače će se Sud pozabaviti time da se udubi u nacionalnu klasifikaciju i ispita realnu suštinu postupka o kome je reč.

246. Kod vrednovanja **drugog kriterijuma**, koji se smatra važnijim ([Jussila v. Finland](#) [Vv], st. 38), mogu se uzeti u obzir sledeći činioci:

- da li je zakonsko pravilo o kome je reč usmereno isključivo ka određenoj grupi ili ima opšti obavezujući karakter ([Bendenoun v. France](#), st. 47);
- da li postupak pokreće javni organ sa zakonskim ovlašćenjem izvršenja ([Benham v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 56);
- da li to zakonsko pravilo ima kaznenu svrhu ili svrhu odvratanja ([Öztürk v. Germany](#), st. 53; [Bendenoun v. France](#), st. 47);
- da li izricanje bilo koje kazne zavisi od utvrđivanja krivice ([Benham v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 56);
- kako su uporedivi postupci klasifikovani u drugim zemljama-članicama Saveta Evrope ([Öztürk v. Germany](#), st. 53);
- činjenica da se delo o kome je reč ne uvodi u krivični dosije može biti značajna ali ne i odlučujuća, budući da je ona obično samo odraz unutrašnjeppravne klasifikacije ([Ravnsborg v. Sweden](#), st. 38).

247. **Treći kriterijum** se određuje referencom na maksimalnu zaprećenu kaznu propisanu relevantnim zakonom ([Campbell and Fell v. the United Kingdom](#), st. 72; [Demicoli v. Malta](#), st. 34).

248. **Drugi i treći kriterijum** koji su propisani u predmetu [Engel and Others v. the Netherlands](#), **alternativni su, a ne nužno kumulativni**; da bi se smatralo da je tu primenjiv član 6 dovoljno je da delo o kome je reč po svojoj prirodi bude tretirano kao "krivično" sa stanovišta Konvencije, ili da je licu koje za to delo bude oglašeno krivim zaprećena kazna koja, po svojoj prirodi i po stepenu težine, u celini gledano spada u "krivičnu" sferu ([Öztürk v. Germany](#), st. 54; [Lutz v. Germany](#), st. 55). Međutim, može se usvojiti i **kumulativni pristup**, tamo gde zasebna analiza svakog kriterijuma ne omogućuje da se izvede jasan zaključak u pogledu postojanja krivične optužbe ([Bendenoun v. France](#), st. 47).

249. Koristeći izraze "krivična optužba" i "optužen za krivično delo" **tri stava člana 6** govore o identičnim situacijama. S tih razloga, test primenjivosti člana 6 u njegovom krivičnom aspektu biće istovetan za tri navedena stava.

b) Primena opštih načela

Disciplinski postupci

250. **Dela protiv vojne discipline**, za koje je zaprećena kazna boravka u disciplinskoj jedinici u periodu od nekoliko meseci, spadaju u područje delovanja krivičnog aspekta člana 6 Konvencije ([Engel and Others v. the Netherlands](#), st. 85). Nasuprot tome, strogi zatvor od dva dana ocenjen je kao isuviše kratak po trajanju da bi mogao biti svrstan u "krivičnu" sferu ([Engel and Others v. the Netherlands](#), st. 85).

251. Član 6 Konvencije je očigledno primenjiv na **postupke pred prekim sudom** ([Findlay v. the United Kingdom](#), st. 69).

252. Što se tiče **disciplinskih postupaka u okviru profesije**, to pitanje je i dalje otvoreno, zato što je Sud stao na stanovište da nije potrebno da donese presudu o tom pitanju, jer je zaključio da ti postupci spadaju u građanskopravni aspekt ([Albert and Le Compte v. Belgium](#), st. 30). Kada je reč o **disciplinskim postupcima** koji za rezultat imaju obavezno penzionisanje nekog **državnog službenika**, Sud je zaključio da takvi postupci nisu "krivičnopravni" u smislu člana 6, u onoj meri u kojoj domaće vlasti uspevaju da zadrže svoju odluku isključivo u upravnoj sferi ([Mouillet v. France](#) (odl.)).

253. Uz svu "dužnu pažnju" posvećenu zatvorskom kontekstu i specijalnom disciplinskom režimu koji vlada u zatvoru, član 6 se može primeniti na **dela protiv zatvorske discipline** po osnovu prirode optužbi i prirode i težine kazne (optužba za pretnju ubistvom službenika zaduženog za kontrolu poštovanja uslova pritvora i optužba za napad na zatvorskog čuvara imale za posledicu četrdeset odnosno sedam dodatnih dana provedenih u pritvoru u predmetima [Ezeh and Connors v. the United](#)

[Kingdom](#) [Vv], st. 82; nasuprot tome, vidi [Štitić v. Croatia](#), st. 51-63, gde je zaključeno da član 6 nije primenjiv na disciplinski postupak koji je za posledicu imao kaznu od sedam dana boravka u samici i ograničenje kretanja podnosioca predstavke u krugu zatvora u trajanju od tri meseca, ali bez produžetka ukupne zatvorske kazne).

254. Međutim, postupci koji se tiču zatvorskog sistema kao takvi ne spadaju u domen delovanja krivičnog aspekta člana 6. Tako, na primer, smeštaj zatvorenika u zatvorsku jedinicu u kojoj vlada posebno strog nadzor nije nešto što se odnosi na krivičnu optužbu; mogućnost pristupa Sudu radi ulaganja žalbe na takvu meru i ograničenja kojima ona može biti propraćena treba da se razmatra sa stanovišta civilnog aspekta člana 6 stav 1 ([Enea v. Italy](#) [Vv], st. 98).

255. Mere koje neki sud izrekne na osnovu pravila kojima se uređuje pitanje nepropisnog ponašanja u postupku koji se pred tim sudom vodi (**nepoštovanje suda**) smatraju se nečim što ne spada u domen delovanja člana 6, zato što je to jedna vrsta vršenja disciplinskih ovlašćenja ([Ravnsborg v. Sweden](#), st. 34; [Putz v. Austria](#), st. 33-37). Međutim, priroda i težina kazne mogu učiniti da član 6 bude primenjiv u slučaju kada je osuda zbog nepoštovanja Suda u unutrašnjem pravu klasifikovana kao krivično delo ([Kyprianou v. Cyprus](#) [Vv], st. 61-64, u vezi sa izrečenom kaznom od pet dana zatvora) ili kao regulatorno delo ([Zaicevs v. Latvia](#), st. 31-36, u vezi sa kaznom od tri dana administrativnog pritvora).

256. Kada je reč o **povredi poverljivosti sudske istrage**, mora se napraviti jasna distinkcija između, s jedne strane, lica koja su više od svih ostalih vezana poverljivošću istrage i dužna da je poštuju, kao što su sudije, advokati i svi oni koji su tesno povezani s funkcionisanjem sudova i, s druge strane, stranaka, koje ne spadaju u disciplinsku sferu pravosudnog sistema ([Weber v. Switzerland](#), st. 33-34).

257. Kada je reč o **uvredi parlamenta**, Sud pravi razliku između, s jedne strane, postupka koji zakonodavac primenjuje u slučaju da njegovi članovi (poslanici) prekrše načelo tajnosti, i, s druge strane, proširene nadležnosti kojom se oni koji nisu članovi parlamenta kažnjavaju zbog dela koja su se dogodila negde drugde. Onaj prvi postupak može se smatrati disciplinskim po svojoj prirodi, dok Sud smatra da je ovaj drugi postupak po svojoj prirodi krivični, ako se uzmu u obzir opšta primena i težina moguće kazne (zatvor u trajanju do 60 dana i novčana kazna u predmetu [Demicoli v. Malta](#), st. 32).

Upravni, poreski, carinski postupak i postupak za zaštitu konkurencije

258. Sledeći **upravni prekršaji** mogu spadati u oblast dejstva krivičnog aspekta člana 6:

- saobraćajni prekršaji koji su kažnjivi novčanom kaznom ili ograničenjem vožnje, kao što su kazneni poeni ili diskvalifikacija ([Lutz v. Germany](#), st. 182; [Schmautzer v. Austria](#); [Malige v. France](#));

- manji prekršaji koji se svode na uznemiravanje, izazivanje neprijatnosti ([Lauko v. Slovakia](#));
- dela protiv zakonskih propisa o socijalnom osiguranju (neprijavljivanje zapošljavanja, uprkos umerenoj prirodi zaprećene kazne, [Hüseyn Turan v. Turkey](#)^{*}, st. 18-21).

259. Nasuprot tome, Sud ne smatra da je član 6 primenjiv na preventivnu meru kao što je trenutno oduzimanje vozačke dozvole ([Escoubet v. Belgium](#) [Vv]).

260. Ocenjeno je da se član 6 primenjuje na **postupak za naplatu dodatnog poreza**, na osnovu sledećih elemenata: (1) zakon kojim su propisani penali odnosi se na sve građane u njihovom svojstvu poreskih obveznika; (2) da taj dodatni porez nije zamišljen kao materijalna naknada za štetu, već, u suštini, kao kazna koja treba da odvrati potencijalne počiniocce od toga da isto delo učine u povratu; (3) da je uveden po osnovu opšteg pravila koje ima i kaznenu svrhu i svrhu odvratanja; i (4) da je vrednost tog dodatnog poreza znatna ([Bendenoun v. France](#)). Krivična priroda povrede zakona može biti dovoljna da se postigne primenjivost člana 6, bez obzira na mali iznos dodatnog poreza (10 posto revidiranih potraživanja po osnovu poreza u predmetu [Jussila v. Finland](#) [Vv], st. 38).

261. Međutim, član 6 se ne proširuje ni na "**čiste postupke poreske procene** niti na postupke koji se odnose na **zateznu kamatu za kašnjenje u plaćanju poreza**, u meri u kojoj su ti postupci u suštini koncipirani tako da obezbede materijalnu naknadu za štetu koju su pretrpeli poreski organi, a ne da posluže kao sredstvo za odvratanje novih poreskih prekršaja tog tipa ([Mieg de Boofzheim v. France](#) (odl.)).

262. Stalo se na stanovište da se član 6 u svom krivičnom aspektu primenjuje na **carinski zakon** ([Salabiaku v. France](#)), **zakon o zaštiti konkurencije** ([Société Stenuit v. France](#)) i na kazne koje je izrekao sud nadležan za **finansijska pitanja** ([Guisset v. France](#)).

Politička pitanja

263. **Izborne sankcije**, kao što je diskvalifikacija kandidata na izborima i nametanje obaveze da plati Trezoru iznos istovetan sa iznosom izbornog troška njegove kandidature ne spadaju u krivični aspekt člana 6 ([Pierre-Bloch v. France](#), st. 53-60).

264. **Postupci u vezi sa raspadom političkih stranaka** tiču se političkih prava pa shodno tome ne spadaju u područje delovanja člana 6 stav 1 ([Refah Partisi \(the Welfare Party\) and Others v. Turkey](#)^{*} (odl.)).

265. Zauzeto je stanovište da se član 6 ne primenjuje na **anketne odbore koje formira parlament**, budući da je reč o telima koja ispituju pitanja od opšteg i javnog interesa (vidi [Montera v. Italy](#)^{*} (odl.)).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

266. Kada je reč **lustracionom postupku**, Sud je nedavno zaključio da bi to što u njemu preovlađuju aspekti sa krivičnim konotacijama (priroda dela - neistinita izjava u lustracionom postupku - i priroda i težina kazne - zabrana bavljenja izvesnim profesijama za duži vremenski period) moglo da dovede celokupan taj postupak u polje dejlovanja krivičnog segmenta člana 6 Konvencije ([Matyjek v. Poland](#) (odl.); nasuprot tome, vidi [Sidabras and Džiautas v. Lithuania](#) (odl.)).

Proterivanje i izručenje

267. Postupci koji se vode radi **proterivanja stranaca** ne spadaju pod krivični segment člana 6, bez obzira na činjenicu da to može biti aktivirano u kontekstu krivičnog postupka ([Maaouia v. France](#) [Vv], st. 39). Isti taj "ekskluzivni" pristup primenjuje se na **ekstradicione postupke** ([Peñafiel Salgado v. Spain](#)* (odl.)) ili na postupke u vezi sa evropskim nalogom za hapšenje ([Monedero Angora v. Spain](#)* (odl.)).

268. Nasuprot tome, međutim, zamena zatvorske kazne deportacijom i proterivanjem sa nacionalne teritorije na period od 10 godina, kada licu o kome je reč nije bila pružena mogućnost da iznese svoje stavove i kada uopšte nisu bile uzete u obzir nikakve druge okolnosti sem kvaziautomatske primene nove odredbe krivičnog zakonika, mora biti tretirano kao kazna izrečena na istoj osnovi kao i ona koja je bila izrečena kada je to lice prvi put oglašeno krivim ([Gurguchiani v. Spain](#)*, st. 40 i 47-48).

Različite faze krivičnog postupka, sporedni postupci i naknadni pravni lekovi

269. Mere koje su donete radi **sprečavanja nereda ili kriminala** nisu obuhvaćene jemstvima člana 6 (specijalni policijski nadzor - [Raimondo v. Italy](#), st. 43; ili upozorenje koje je policija izrekla maloletniku zbog nepristojnih napada na devojčice u njegovoj školi - [R v. the United Kingdom](#) (odl.)).

270. Član 6 bi se mogao primenjivati na slučajeve obaveznog predočavanja dokaza čak i ako se pritom ne vodi nijedan drugi postupak, ili onda kada je podnosilac predstavke oslobođen u osnovnom postupku (na primer, kada se licu na koje je, kao vlasnika, vozilo registrovano, izrekne novčana kazna zbog toga što je odbilo da dostavi informacije o identitetu vozača koji je navodno počinio saobraćajni prekršaj, iako osnovni postupak nikada nije ni sproveden - vidi [O-Halloran and Francis v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 35).

271. Krivični aspekt člana 6 stav 1 u načelu ne biva aktiviran u postupcima koji se odnose na zahtev za pružanje **pravne pomoći** ([Gutfreund v. France](#), st. 36-37).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

272. U načelu, **mere konfiskacije** koje negativno utiču na treća lica, u situaciji kada ne postoji nikakva pretnja krivičnim postupkom protiv njih, ne spadaju u "odlučivanje o krivičnoj optužbi" (zaplena aviona u predmetu [Air Canada v. the United Kingdom](#), st. 54; konfiskacija zlatnih novčića u predmetu [AGOSI v. the United Kingdom](#), st. 65-66). Međutim, administrativno upozorenje i konfiskacija jedne publikacije (zbog raspirivanja etničke mržnje), s obzirom na kaznenu svrhu i svrhu odvracanja, kao i na težinu kazne, spada u krivičnu sferu ([Balsytė-Lideikienė v. Lithuania](#), st. 61).

273. Kada je reč o **fazi pre početka suđenja** (predistražni postupak, istraga), Sud razmatra krivični postupak u celini. S tih razloga, neki zahtevi koji se postavljaju u članu 6, kao što je zahtev za razumni vremenski rok ili pravo na odbranu, mogu biti takođe relevantni u ovoj fazi postupka u meri u kojoj će na pravičnost suđenja verovatno ozbiljno uticati početno neispunjenje tih postavljenih uslova ([Imbrioscia v. Switzerland](#), st. 36). Međutim, način na koji se ta jemstva primenjuju u predistražnoj fazi zavisi od specijalnih odlika postupka i okolnosti samog predmeta ([John Murray v. the United Kingdom](#), st. 62).

274. Iako istražne sudije ne odlučuju o "krivičnoj optužbi", koraci koje oni preduzmu imaju neposredni uticaj na ponašanje i pravičnost naknadnog postupka, uključujući tu i fazu stvarnog suđenja. Shodno tome, može se smatrati da se član 6 stav 1 primenjuje na istražni postupak koji vodi istražni sudija, iako se tu možda ne primenjuju neka procesna jemstva predviđena članom 6 stav 1 ([Vera Fernández-Huidobro v. Spain](#)^{*}, st. 108-114).

275. Kada je reč o obustavi krivičnog postupka zbog poslaničkog imuniteta, mada član 6 Konvencije ne predviđa pravo na određeni ishod krivičnog postupka ili, usled toga, na formalno oglašenje krivim ili oslobađanje posle podizanja krivične optužnice, nesporno je da postoji pravo svakog lica da njegov predmet bude razmatran pred Sudom u razumnom roku od trenutka kada je započet pravosudni postupak. Shodno tome, nemogućnost nekog poslanika da mu bude ukinut parlamentarni imunitet kako bi se odbranio u krivičnom postupku koji je obustavljen do isteka njegovog mandata, spada u domen delovanja člana 6 stav 1 ([Kart v. Turkey](#) [Vv], st. 67-70).

276. Član 6 stav 1 primenjiv je u celom trajanju postupka za odlučivanje o bilo kojoj "krivičnoj optužbi", uključujući tu i **proces izricanja kazne** (na primer, **postupak konfiskacije** koji omogućuje nacionalnim sudovima da procene iznos na koji treba izdati rešenje o konfiskaciji - [Phillips v. the United Kingdom](#), st. 39). Član 6 takođe može biti primenjiv u svom krivičnom segmentu na postupke koji za posledicu imaju rušenje neke kuće koja je podignuta bez građevinske dozvole, budući da se to rušenje može smatrati "kaznom" ([Hamer v. Belgium](#)^{*}, st. 60; vidi, u odnosu na član 7,

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku..

zaplenu zemljišta po osnovu nezakonite izgradnje u priobalnom području u predmetu *Sud Fondi Srl and Others v. Italy** (odl.). Međutim, ovo nije primenjivo na postupak poveljen da bi se prvobitno izrečena kazna uskladila sa povoljnijim odredbama novog krivičnog zakonika (*Nurmagomedov v. Russia*, st. 50).

277. Postupci koji se tiču **izvršenja kazni**, kao što su postupci za primenu amnestije (*Montcornet de Caumont v. France* (odl.)), postupci pomilovanja (*Aldrian v. Austria* (odl.)), postupak za transfer po Konvenciji o transferu osuđenih lica (*Szabó v. Sweden* (odl.)), ili postupci *egzekvatore* u vezi sa izvršenjem rešenja o konfiskaciji koje je izdao strani sud (*Saccoccia v. Austria* (odl.)), ne spadaju u područje delovanja krivičnog segmenta člana 6.

278. Jemstva iz člana 6 u načelu se primenjuju na **žalbe iz proceduralnih razloga** (*Meftah and Others v. France* [Vv], st. 40) kao i na **ustavni postupak** (*Gast and Popp v. Germany*, st. 65-66); *Caldas Ramírez de Arrellano v. Spain* (odl.) gde ti postupci predstavljaju jednu dalju fazu relevantnog krivičnog postupka, a njihov ishod može iti odlučujući za osuđena lica.

279. Konačno, član 6 se ne primenjuje na **postupke koji se vode za reviziju predmeta**, zbog toga što lice čija je presuda postala pravosnažna i koje ulaže zahtev za reviziju predmeta nije lice "protiv koga je podneta krivična optužba" u smislu tog člana (*Fischer v. Austria* (odl.)). Samo novi postupak, pošto bude pozitivno rešen zahtev za reviziju, može da se smatra kao postupak koji se tiče odlučivanja o krivičnoj optužbi (*Löffler v. Austria*, st. 18-19). Međutim, nadzorni revizioni postupak koji za posledicu ima izmenu pravosnažne presude spada u krivični segment člana 6 (*Vanyan v. Russia*, st. 58).

c) Odnos sa drugim članovima Konvencije ili Protokola uz nju

280. Podstav (c) člana 5 stav 1 dopušta da lice bude lišeno slobode samo u vezi sa krivičnim postupkom. To očigledno sledi iz formulacije datog teksta, koji se mora čitati kako u vezi sa podstavom (a) tako i sa stavom 3, budući da sa njim čini jedinstvenu celinu (*Ciulla v. Italy*, st. 38). S tih razloga, pojam "krivična optužba" relevantan je i za primenjivost jemstava **člana 5 stav 1 (a) i (c) i stav 3** (vidi, na primer, *Steel and Others v. the United Kingdom*, st. 49). Iz toga proizlazi da postupak koji se odnosi na lišenje slobode isključivo po jednom od osnova navedenih u drugim podstavovima člana 5 stav 1, kao što je lišenje slobode duševno poremećenih lica (podstav (e)), ne spada u prostor delovanja člana 6 u njegovom krivičnom segmentu (*Aerts v. Belgium*, st. 59).

281. Iako postoji tesna veza između **člana 5 stav 4** i člana 6 stav 1 u sferi krivičnog postupka, mora se imati na umu da ta dva člana imaju različite svrhe te da iz toga sledi da se krivični segment člana 6 ne primenjuje u postupcima za ispitivanje zakonitosti lišenja slobode koji spadaju u domašaj

člana 5 stav 4, jer je to *lex specialis* u odnosu na član 6 ([Reinprecht v. Austria](#), st. 36, 39, 48 i 55).

282. Pojam "kazne" po **članu 7** Konvencije takođe predstavlja autonomni pojam ([Welch v. the United Kingdom](#), st. 27). Sud kao polazište u svakoj oceni postojanja "kazne" uzima pitanje da li je mera o kojoj je reč izrečena pošto je lice oglašeno krivim po "krivičnoj optužbi". U tom smislu, mora biti primenjen trostruki test koji je ustanovljen u predmetu *Engel and others* ([Brown v. the United Kingdom](#) (odl.)).

283. Konačno, pojmovi "krivične optužbe" i "kazne" mogu takođe biti relevantni za primenu **članova 2 i 4 Protokola br. 7** ([Greco v. Romania](#)*, st. 81; [Sergey Zolotukhin v. Russia](#) [Vv], st. 52-57).

3. Pojmovi "privatni život" i "porodični život"

Član 8 - Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.
2. Javne vlasti neće se mešati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

a) Opseg člana 8

284. Iako član 8 nastoji da zaštiti četiri oblasti autonomnosti ličnosti - privatni život, porodični život, dom i prepisku datog lica - ta područja nisu područja koja se uzajamno isključuju, pa neka mera može istovremeno predstavljati mešanje i u privatni i u porodični život ([Mentes and Others v. Turkey](#), st. 73; [Stjerna v. Finland](#), st. 37; [López Ostra v. Spain](#), st. 51; [Burghartz v. Switzerland](#), st. 24; [Płoski v. Poland](#), st. 32).

b) Sfera "privatnog života"

285. Ne postoji iscrpna definicija pojma privatnog života ([Niemiets v. Germany](#), st. 29), ali je to **širok pojam** ([Peck v. the United Kingdom](#), st. 57; [Pretty v. the United Kingdom](#), st. 61) koji obuhvata sledeće oblasti:

- **fizički i psihološki integritet** ličnosti ([X and Y v. the Netherlands](#), st. 22), uključujući tu **lečenje i psihijatrijske preglede** ([Glass v. the United Kingdom](#), st. 70-72; [Y.F. v. Turkey](#), st. 33, u vezi sa prisilnim ginekološkim pregledom; [Matter v. Slovakia](#), st. 64; [Worwa v. Poland](#), st. 80) i **mentalno zdravlje** ([Bensaid v. the United Kingdom](#), st. 47);
- aspekte **fizičkog i socijalnog identiteta** ličnosti (na primer, pravo na dobijanje informacija kako bi lice moglo da otkrije vlastito poreklo i

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

- identitet svojih roditelja ([Mikulić v. Croatia](#), st. 53; [Odièvre v. France](#) [Vv], st. 29), uključujući tu i zaplenu dokumenata koji su potrebni da bi se dokazao nečiji identitet ([Smirnova v. Russia](#), st. 95-97);
- **ime i prezime pojedinca** ([Mentzen v. Latvia](#) (odl.); [Burghartz v. Switzerland](#), st. 24; [Guillot v. France](#), st. 21-22; [Güzel Erdagöz v. Turkey](#)^{*}, st. 43);
 - **pravo nekog lica na vlastite fotografije i slike** ([Von Hannover v. Germany](#), st. 50-53; [Sciacca v. Italy](#), st. 29; [Reklos and Davourlis v. Greece](#), st. 40);
 - **ugled nekog lica** ([Chauvy and Others v. France](#), st. 70; [Pfeifer v. Austria](#), st. 35, [Petrina v. Romania](#)^{*}, st. 28) i **čast** ([A. v. Norway](#), st. 64);
 - **rodni identitet** ([B. v. France](#), st. 43-63), uključujući tu pravo na zakonsko priznanje transeksualnih osoba posle operacije ([Christine Goodwin v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 77);
 - **seksualna orijentacija** ([Dudgeon v. the United Kingdom](#), st. 41);
 - **seksualni život** ([Dudgeon v. the United Kingdom](#), st. 41; [Laskey, Jaggard and Brown v. the United Kingdom](#), st. 36; [A.D.T. v. the United Kingdom](#), st. 21-26);
 - pravo na uspostavljanje i razvoj **odnosa sa drugim ljudima** i spoljnim svetom ([Niemietz v. Germany](#), st. 29);
 - **društvene veze između migranata koji su se negde nastanili i lokalne zajednice** u kojoj žive, bez obzira na postojanje i neki drugi vid ispoljavanja "porodičnog života" ([Üner v. the Netherlands](#) [Vv], st. 59);
 - **emocionalni odnosi između dva lica istog pola** ([Mata Estevez v. Spain](#) (odl.));
 - **pravo na lični razvoj i ličnu autonomiju** ([Pretty v. the United Kingdom](#), st. 61 i 67), iako ovo ne obuhvata sve javne aktivnosti koje bi neko lice moglo poželeti da obavlja u odnosu sa drugim ljudima (na primer, lov na divlje životinje uz pomoć lovačkih pasa u predmetu [Friend and Countryside Alliance and Others v. the United Kingdom](#) (odl.), st. 40-43);
 - **pravo na poštovanje čovekovog izbora da li želi ili ne želi da postane roditelj**, u genetskom smislu ([Evans v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 71). Sud je, međutim, ostavio otvorenim pitanjem da li pravo na usvajanje dece treba ili ne treba da spada u domen delovanja člana 8 sagledanog zasebno, mada je priznao da pravo pojedinaca da zatraže dozvolu za usvajanje u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom spada "u oblast delovanja" člana 8 ([E.B. v. France](#) [Vv], st. 46 i 49);

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

- aktivnosti **profesionalne ili poslovne** prirode (*Niemietz v. Germany*, st. 29; *Halford v. the United Kingdom*, st. 44), i ograničenja mogućnosti pristupa pojedinim profesijama ili zapošljavanju (*Sidabras and Džiautas v. Lithuania*, st. 47-50; *Bigaeva v. Greece*^{*}, st. 22-25);
- **dosije ili podaci o ličnosti, odnosno dosije ili podaci koji su po svojoj prirodi javni** (na primer, podaci o političkim aktivnostima nekog lica) koje su prikupile i uskladištile službe bezbednosti ili drugi državni organi (*Rotaru v. Romania* [Vv], st. 43-44; *Amann v. Switzerland* [Vv], st. 65-67; *Leander v. Sweden*, st. 48; što se tiče profila DNK, čelijskih uzoraka i otisaka prstiju, vidi *S. and Marper v. the United Kingdom* [Vv], st. 68-86; za ulazak u nacionalnu bazu podataka o seksualnim prestupnicima, vidi *Gardel v. France*^{*}, st. 58);
- **informacije o zdravlju nekog lica** (na primer, podaci o infekciji virusom HIV, *Z v. Finland*, st. 71, i *C.C. v. Spain*^{*}, st. 33; ili o reproduktivnoj sposobnosti, *K.H. and Others v. Slovakia*, st. 44), kao i **informacije o zdravstvenim rizicima nekog lica** (*McGinley and Egan v. the United Kingdom*, st. 97; *Guerra and Others v. Italy*, st. 60);
- **etnički identitet** (*S. and Marper v. the United Kingdom* [Vv], st. 66; *Ciubotaru v. Moldova*, st. 53) kao i **pravo pripadnika nacionalne manjine da čuvaju svoj identitet** i da vode privatni i porodični život u skladu s tom tradicijom (*Chapman v. the United Kingdom* [Vv], st. 73);
- **informacije o verskim i filozofskim uverenjima ličnosti** (*Folgero and Others v. Norway* [Vv], st. 98);
- **izvesna prava lica sa posebnim potrebama**: član 8 se smatra članom koji je primenjiv na zahtev lica da plaća porez na izuzeće od vojne službe uprkos tome što je proglašeno nesposobnim za službu (*Glor v. Switzerland*^{*}, st. 54), ali ne i na pravo lica sa posebnim potrebama da mu se omogući pristup plaži i morskoj obali dok je na letovanju (*Botta v. Italy*, st. 35);
- **pretresi i zaplene** (*McLeod v. the United Kingdom*, st. 36; *Funke v. France*, st. 48);
- **zaustavljanje i pretres** lica na javnom mestu (*Gillan and Quinton v. the United Kingdom*, st. 61-65);
- **nadzor nad komunikacijama** i telefonskim razgovorima (*Halford v. the United Kingdom*, st. 44; *Weber and Saravia v. Germany* (odl.)), iako se to ne mora nužno odnositi na korišćenje **tajnih agenata** (*Lüdi v. Switzerland*, st. 40);
- **video-nadzor javnih mesta** gde se snimaju, skladište i javno obelodanjuju svi vizuelni podaci (*Peck v. the United Kingdom*, st. 57-63);

^{*} Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

- **teško zagađenje životne sredine** koje potencijalno utiče na dobrobit pojedinaca i onemogućuje im da uživaju u svojim domovima, što se negativno odražava na njihov privatni i porodični život ([López Ostra v. Spain](#), st. 51; [Tătar v. Romania](#)^{*}, st. 97), uključujući neprijatne mirise sa reciklažne deponije koji su dopirali do ćelije jednog zatvorenika, a ta ćelija je jedini "životni prostor" koji njemu stoji na raspolaganju za period od nekoliko godina ([Brândușe v. Romania](#)^{*}, st. 64-67);
- **pitanje u vezi sa sahranjivanjem članova porodice**, gde je takođe primenjiv član 8, ponekad i bez toga da Sud razjasni da li se mešanje odnosi na pojam privatnog života ili porodičnog života: preterano kažnjenje vlasti u vraćanju tela deteta posle autopsije ([Pannullo and Forte v. France](#), st. 36); odbijanje da se dozvoli prenos urne sa pepelom pokojnog muža podnositeljke predstavke ([Elli Poluhas Dödsbo v. Sweden](#), st. 24); pravo majke da prisustvuje sahrani mrtvorodenog deteta, uz verovatnu propratnu pogrebnu svečanost, kao i da detinje telo bude transportovano odgovarajućim vozilom ([Hadri-Vionnet v. Switzerland](#)^{*}, st. 52).

286. Član 8 obezbeđuje pojedincima sferu u kojoj oni mogu slobodno da razvijaju svoju ličnost i zadovoljavaju njene potrebe ([Brüggemann and Scheuten v. Germany](#) (odl.), st. 55), ali se on ne svodi isključivo na mere koje utiču na lica u njihovim domovima ili u privatnim prostorijama: postoji jedna zona interakcije između pojedinca i drugih ljudi, čak i u javnom kontekstu koja može ulaziti u domen privatnog života ([P.G. and J.H. v. the United Kingdom](#), st. 56 i 57).

287. Nije svaki čin koji negativno utiče na fizički ili moralni integritet mešanje u pravo na poštovanje privatnog života. Međutim, lečenje koje ne doseže prag ozbiljnosti iz člana 3 može predstavljati kršenje člana 8 u aspektu koji se odnosi na privatni život onda kada ima dovoljno negativnih posledica po fizički i moralni integritet (vidi [Costello-Roberts v. the United Kingdom](#), st. 36). Mogu postojati okolnosti u kojima bi član 8 mogao pružiti zaštitu u odnosu na uslove za vreme boravka u pritvoru gde nije dosegnut nivo težine koji zahteva član 3 ([Raninen v. Finland](#), st. 63).

c) Sfera "porodičnog života"

Pojam porodičnog života je autonomni pojam ([Marckx v. Belgium](#), st. 31; kao i [Marckx v. Belgium](#)^{*}, st. 69). Sledstveno tome, to da li "porodični život" postoji ili ne postoji u suštini predstavlja faktičko pitanje koje zavisi od toga da li u praksi realno postoje bliske lične veze ([K. v. the United Kingdom](#) (odl.)). Sud će s tih razloga sagledati *de facto* porodične veze, kao što je okolnost da podnosioci predstavke žive zajedno, ukoliko ne postoji nikakvo pravno priznanje porodičnog života ([Johnston and Others](#)

^{*} Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

[v. Ireland](#), st. 56). Ostali faktori koji se analiziraju obuhvataju dužinu odnosa i, ukoliko je reč o parovima, to da li su tu posvećenost zajedničkom životu izrazili i kroz postojanje zajedničke dece ([X, Y and Z v. the United Kingdom](#), st. 36) . Ni ovde ne postoji iscrpna definicija obuhvata porodičnog života, ali se na osnovu sudske prakse može zaključiti da on obuhvata sledeće:

Pravo na roditeljstvo

288. Kao i pojam "privatnog života", tako i pojam "porodičnog života" obuhvata i pravo na poštovanje odluka koje čovek donese o tome da li će postati genetski roditelj ([Dickson v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 66). Shodno tome, pravo nekog para da pribegne medicinski potpomognutom metodu rađanja spada u domašaj člana 8, kao izraz privatnog i porodičnog života ([S.H. and Others v. Austria](#), st. 60). Međutim, same po sebi odredbe člana 8 ne jemče ni pravo na osnivanje porodice i pravo na usvajanje ([E.B. v. France](#) [Vv]).

U pogledu decu

289. Prirodna veza između **majke** i njenog **deteta** ([Marckx v. Belgium](#), st. 31; [Kearns v. France](#), st. 72).

290. Dete rođeno u **bračnoj zajednici ipso jure** jeste deo tog odnosa; s tih razloga od trenutka rođenja deteta i već samom tom činjenicom, između deteta i roditelja postoji veza koja predstavlja porodični život i koju poslednji događaji ne mogu da raskinu, sem u izuzetnim okolnostima ([Ahmut v. the Netherlands](#), st. 60; [Gül v. Switzerland](#), st. 32; [Berrehab v. the Netherlands](#), st. 21; [Hokkanen v. Finland](#), st. 54).

291. Kada je reč o prirodnom **ocu** i njegovom detetu rođenom van braka, relevantni faktori mogu obuhvatati zajednički život, prirodu odnosa između roditelja i njegovo (očev) interesovanje za dete ([Keegan v. Ireland](#), st. 42-45; [M.B. v. the United Kingdom](#) (odl.); [Nylund v. Finland](#) (odl.); [Lebbink v. the Netherlands](#), st. 37-40).

292. U celini gledano, međutim, **zajednički život** nije uslov *sine qua non* porodičnog života između roditelja i dece ([Berrehab v. the Netherlands](#), st. 21).

293. **Usvojena deca** i roditelji, njihovi usvojitelji ([X v. France](#) (odl.); [X v. Belgium and the Netherlands](#) (odl.); [Pini and Others v. Romania](#), st. 139-140 i 143-148). Zakonito i stvarno usvajanje može predstavljati "porodični život" čak i ukoliko nema zajedničkog života niti bilo kakvih stvarnih veza između usvojenog deteta i roditelja-usvojitelja ([Pini and Others v. Romania](#), st. 143-148).

294. Sud može priznati postojanje *de facto* "porodičnog života" između **hranitelja i deteta koje je smešteno kod njih**, imajući na umu vreme koje

su proveli zajedno, kvalitet odnosa i ulogu odraslog *vis-à-vis* deteta ([Moretti and Benedetti v. Italy](#)^{*}, st. 48-52).

295. Veze između deteta i **bliskih rodaka** kao što su baba i deda i unuci, budući da je reč o rođacima koji mogu igrati značajnu ulogu u porodičnom životu ([Price v. the United Kingdom](#) (odl.); [Bronda v. Italy](#), st. 51).

296. Porodični život ne prestaje onda kada je dete preuzeto na staranje ([Johansen v. Norway](#), st. 52) niti kada se roditelji razvedu ([Mustafa and Armağan Akin v. Turkey](#), st. 19).

297. U **imigracionim** slučajevima, nema porodičnog života između roditelja i odrasle dece ukoliko oni ne mogu da dokažu dodatne elemente zavisnosti sem postojanja uobičajenih emocionalnih veza ([Slivenko v. Latvia](#) [Vv], st. 97; [Kwaky-Nti and Dufie v. the Netherlands](#)^{*} (odl.)). Međutim, takve veze mogu biti uzete u obzir u segmentu "privatnog života" ([Slivenko v. Latvia](#) [Vv], st. 97). Sud je u jednom broju slučajeva koji su se ticali mlađih punoletnika koji još nisu osnovali sopstvenu porodicu prihvatio da njihov odnos sa roditeljima i drugim bliskim srođnicima takođe predstavlja "porodični život" ([Maslov v. Austria](#) [Vv], st. 62).

U pogledu parova

298. Pojam "porodični" u članu 8 ne svodi se isključivo na odnose zasnovane na braku već može obuhvatiti i druge *de facto* "porodične veze" gde stranke žive zajedno van braka ([Johnston and Others v. Ireland](#), st. 56).

299. Čak i ako ne postoji zajednički život još uvek mogu postojati dovoljne veze da se govori o porodičnom životu ([Kroon and Others v. the Netherlands](#), st. 30).

300. Brakovi koji nisu u skladu sa nacionalnim zakonima nisu inkakva prepreka za postojanje porodičnog života ([Abdulaziz, Cabales and Balkandali v. the United Kingdom](#), st. 63).

301. Vereništvo samo po sebi ne stvara porodični život ([Wakefield v. the United Kingdom](#) (odl.)).

302. Istopolni par koji živi u stabilnom odnosu potpada pod pojam "porodičnog života" na isti način na koji pod taj pojam potpada odnos između pripadnika jednog para različitog pola ([Schalk and Kopf v. Austria](#) (nije pravosnažna odluka), st. 92-94).

U pogledu drugih odnosa

303. Porodični život takođe može postojati između **braće i sestara** ([Moustaquim v. Belgium](#), st. 36; [Mustafa and Armağan Akin v. Turkey](#), st. 19) kao i tetaka, ujni, strina/teča, ujaka, stričeva i **sestričina, bratanica/sestrića, bratanaca** ([Boyle v. the United Kingdom](#), st. 41-47). Međutim, tradicionalni pristup nalaže da bliski odnosi koji ne spadaju u

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

"porodični život" u celini gledano spadaju u opseg pojma "privatnog života" ([Znamenskaya v. Russia](#), st. 27 i reference koje su tu navedene).

Materijalni interesi

304. "Porodični život" ne obuhvata samo socijalne, moralne ili kulturne odnose; on takođe obuhvata i materijalne interese, što se, između ostalog, ogleda kroz postojanje obaveze izdržavanja i položaja koji u unutrašnjim pravnim sistemima većine Visokih strana ugovornica ima institut nužnog dela nasleđa (*réserva héréditaire*). Stoga je Sud prihvatio da je pravo na nasleđivanje između dece i roditelja, kao i između unuka i baba i deda, do te mere tesno povezano sa porodičnim životom da spada u opseg delovanja člana 8 ([Marckx v. Belgium](#), st. 52; [Pla and Puncernau v. Andorra](#), st. 26). Član 8, međutim, ne nalaže da dete ima pravo da bude priznato kao naslednik preminulog lica u smislu nasleđivanja imovine ([Haas v. the Netherlands](#), st. 43). Isto tako, pojam "porodičnog života" nije primenjiv na zahteve za naknadu štete protiv trećeg lica posle smrti verenice podnosioca predstavke ([Hofmann v. Germany](#) (odl.)).

4. Pojmovi "doma" i "prepiske"

Član 8 – Pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života

1. Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.
2. Javne vlasti neće se mešati u vršenje ovog prava sem ako to nije u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti i ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

a) Opseg člana 8

305. Član 8 nastoji da zaštiti četiri oblasti autonomije ličnosti - privatni život, porodični život, dom i prepisku - ali se te oblasti ne isključuju uzajamno i neka mera može istovremeno predstavljati mešanje u pravo na poštovanje i privatnog i porodičnog života i doma i prepiske ([Mentes and Others v. Turkey](#), st. 73; [Klass and Others v. Germany](#), st. 41; [López Ostra v. Spain](#), st. 51; [Margareta and Roger Andersson v. Sweden](#), st. 72).

b) Obuhvat pojma "dom"

306. Dom je autonomni pojam, pa stoga to da li neko stanište predstavlja "dom" koji je zaštićen članom 8 stav 1 zavisi od faktičkih okolnosti, pre svega od postojanja dovoljnih i trajnih veza sa određenim mestom ([Prokopovich v. Russia](#), st. 36; [Gillow v. the United Kingdom](#), st. 46; [McKay-Kopecka v. Poland](#) (odl.)). Sem toga, reč "dom" (*home*) u engleskoj verziji člana 8 ne treba usko tumačiti, budući da francuski ekvivalent tog

pojma “*domicile*” ima širu konotaciju ([Niemietz v. Germany](#), st. 30). Taj pojam:

- obuhvata i kuću **koja pripada drugom licu** ako je reč o znatnim periodima na godišnjoj osnovi ([Mentes and Others v. Turkey](#), st. 73). Podnosilac predstavke ne mora da bude vlasnik "doma" da bi se primenio član 8;
- nije ograničen na staništa formirana u skladu sa zakonom ([Buckley v. the United Kingdom](#), st. 54; [Prokopovich v. Russia](#), st. 36.);
- može, s tih razloga, biti primenjiv i na socijalni stan u kome podnosilac predstavke boravi kao stanar, iako je isteklo njegovo stanarsko pravo u skladu sa zakonom ([McCann v. the United Kingdom](#), st. 46);
- ne ograničava se na tradicionalna staništa sa pa tako, na primer, obuhvata i **prikolice i druge montažne objekte** ([Buckley v. the United Kingdom](#) (izveštaj Komisije), st. 64; [Chapman v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 71-74);
- može takođe da se odnosi i na vikendicu ili kuću za odmor ([Demades v. Turkey](#), st. 32-34);
- može da se primeni na **poslovne prostorije** ako ne postoji jasna distinkcija između nečije kancelarije i privatnog stana ili između privatnih i poslovnih aktivnosti ([Niemietz v. Germany](#), st. 29-31);
- takođe se primenjuje i na sedište preduzeća, ogranka ili neke druge poslovne prostorije ([Société Colas Est and Others v. France](#), st. 41);
- ne obuhvata nameru da se izgradi kuća odnosno dom na nekoj zemljišnoj parceli, niti na činjenicu da neko lice vodi poreklo iz određenog područja ([Loizidou v. Turkey](#), st. 66);
- ne odnosi se na vešernicu koju zajednički poseduju suvlasnici bloka stanova, koja je predviđena za njihovo povremeno korišćenje ([Chelu v. Romania](#)*, st. 45), umetnikovu garderobu ([Hartung v. France](#)* (odl.)) niti na zemljište na kome vlasnici treniraju bavljenje sportom ili dozvoljavaju bavljenje nekim sportom (na primer, lovom - [Friend and Countryside Alliance and Others v. the United Kingdom](#) (odl.), st. 45).

Međutim, ako se "dom" javlja kao predmet imovinskog zahteva i pritom je reč o imovini koja nije nikad, ili skoro nikad, nije služila kao stanište podnosioca predstavke ili koja je prazna već neki znatniji vremenski period, može se dogoditi da su veze sa tom imovinom do te mere oslabljene tako da su prestale da otvaraju bilo kakvo pitanje ili bilo kakvo zasebno pitanje po osnovu člana 8 (vidi, na primer, [Andreou Papi v. Turkey](#), st. 54). Mogućnost nasleđivanja takve imovine ne predstavlja dovoljno čvrstu vezu da bi ta imovina bila tretirana kao "dom" ([Demopoulos and Others v. Turkey](#) [Vv] (odl.), st. 136-137).

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

c) Primeri mešanja

307. Moguća mešanja u pravo na poštovanje nečijeg doma obuhvataju:

- namerno **rušenje** doma ([Selçuk and Asker v. Turkey](#), st. 86);
- odbijanje da se dozvoli **raseljenim licima da se vrate** u svoje domove ([Cyprus v. Turkey](#) [Vv]) st. 165-177;
- **pretrese** ([Murray v. the United Kingdom](#), st. 88; [Chappell v. the United Kingdom](#), st. 50 i 51; [Funke v. France](#), st. 48) i **druge upade policije** ([Evcen v. the Netherlands](#) (odl.); [Kanthak v. Germany](#) (odl.));
- **urbanističke odluke** ([Buckley v. the United Kingdom](#), st. 60) i **rešenja o obaveznoj kupovini** ([Howard v. the United Kingdom](#) (odl.));
- **problemi zaštite životne sredine** ([López Ostra v. Spain](#), st. 51; [Powell and Rayner v. the United Kingdom](#), st. 40);
- **prisluškivanje telefona** ([Klass and Others v. Germany](#), st. 41);
- propust u zaštiti **lične imovine** koja čini deo doma ([Novoseletskiy v. Ukraine](#)).

308. Međutim, neke mere koje se tiču uživanja vlastitog doma treba da budu razmotrene sa stanovišta člana 1 Protokola br. 1. Te mere mogu da obuhvate:

- standardne slučajeve **eksproprijacije** ([Mehmet Salih and Abdülsamet Çakmak v. Turkey](#)*, st. 22; [Mutlu v. Turkey](#), st. 23);
- neki aspekti **zakupa** kao što je visina stanarine ([Langborger v. Sweden](#), st. 39).

309. Na isti način, neke mere koje se svode na kršenje člana 8 ne moraju nužno dovesti do zaključka o kršenju člana 1 Protokola br. 1 ([Surugiu v. Romania](#)*).

310. Kada je reč o **pozitivnim obavezama**, poštovanje doma može podrazumevati i usvajanje od strane javnih vlasti mera čiji je cilj da se obezbedi to pravo, čak i u sferi odnosa među pojedincima, kao što je sprečavanje njihovog ulaska u dom ili njihovog mešanja u dom ([Novoseletskiy v. Ukraine](#)*, st. 68; [Surugiu v. Romania](#)*, st. 59 i reference koje su tamo navedene).

d) Obuhvat pojma "prepiska"

311. Pravo na poštovanje nečije prepiske ima za cilj zaštitu tajnosti privatnih komunikacija ([B.C. v. Switzerland](#) (odl.)) i kao takvo se tumači tako da obuhvata sledeće oblasti:

- **pisma** između pojedinaca, čak i onda kada je pošiljalac ili primalac zatvorenik ([Silver and Others v. the United Kingdom](#), st. 84), uključujući

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

- tu i pakete koje zaplene **carinski službenici** ([X v. the United Kingdom](#) (odl.));
- **telefonske razgovore** ([Klass and Others v. Germany](#), st. 41; [Malone v. the United Kingdom](#), st. 64; [Margareta and Roger Andersson v. Sweden](#), st. 72), uključujući tu i informacije koje se na njih odnose, kao što je dan kada su napravili neki telefonski poziv i brojevi koje su zvali ([P.G. and J.H. v. the United Kingdom](#), st. 42);
 - **poruke preko pejdžera** ([Taylor-Sabori v. the United Kingdom](#));
 - starije oblike elektronskih komunikacija kao što su **telexes (teleksi)** ([Christie v. the United Kingdom](#) (odl.));
 - **elektronske poruke (e-mailove)** i informacije izvedene na osnovu praćenja lične upotrebe interneta ([Copland v. the United Kingdom](#), st. 41-42);
 - **privatni radio** ([X and Y v. Belgium](#) (odl.)), ali ne onda kada se komunikacija odvija na javnoj frekvenciji pa je na taj način dostupna drugima ([B.C. v. Switzerland](#) (odl.));
 - prepisku koja je presretnuta tokom **poslovnih aktivnosti** ili iz poslovnih prostorija ([Kopp v. Switzerland](#), st. 50; [Halford v. the United Kingdom](#), st. 44-46);
 - **elektronske podatke** zaplenjene prilikom pretresa advokatske kancelarije ([Wieser and Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria](#), st. 45).
312. **Sadržaj prepiske nije ni od kakvog značaja** za pitanje mešanja ([A. v. France](#), st. 35-37; [Frérot v. France](#), st. 54).
313. Ne postoji **de minimis** (minimalno) načelo koje mora biti zadovoljeno da bi se moglo reći da se dogodilo mešanje: dovoljno je da se otvori jedno pismo ([Narinen v. Finland](#), st. 32).
314. Sud je do danas izrazio spremnost da ustanovi sledeće **pozitivne obaveze** kada je konkretno reč o prepisci:
- obaveza sprečavanja da se u javnom domenu obelodane privatni razgovori ([Craxi v. Italy \(no. 2\)](#), st. 68-76);
 - obaveza da se pomogne zatvorenicima da pišu tako što će im se obezbediti neophodni pisaći pribor ([Cotlet v. Romania](#)*, st. 60-65).

5. Pojam "imovine"

Član 1 Protokola br. 1

Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine...

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

a) Zaštićena imovina

315. Podnosilac predstavke može se pozvati na povredu člana 1 Protokola br. 1 samo utoliko što se sporne odluke odnose na njegovu "imovinu" u smislu te odredbe. "Imovina" može predstavljati ili "postojeću imovinu" ili dobra, uključujući tu potraživanja, u odnosu na koja podnosilac odnosno podnositeljka može tvrditi da ima u najmanju ruku "legitimno očekivanje" da će moći stvarno da uživa u imovinskom pravu ([J.A. Pye \(Oxford\) Ltd and J.A. Pye \(Oxford\) Land Ltd v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 61; [Maltzan and Others v. Germany](#) [Vv] (odl.), st. 74 c); [Kopecký v. Slovakia](#) [Vv], st. 35c)).

b) Autonomno značenje

316. Pojam "imovine" u prvom delu člana 1 Protokola br. 1 ima autonomno značenje koje se ne ograničava samo na vlasništvo nad fizičkim dobrima, i zavisi od formalne klasifikacije u unutrašnjem pravu: neka druga prava i interesi koji predstavljaju dobra takođe se mogu smatrati "imovinskim pravima" te samim tim i "imovinom" u smislu ove odredbe. Pitanje koje treba ispitati u svakom pojedinačnom predmetu jeste da li su okolnosti datog predmeta, sagledane u celini, takve da podnosiocu predstavke daju pravo na značajan interes zaštićen članom 1 Protokola br. 1 ([Anheuser-Busch Inc. v. Portugal](#) [Vv], st. 63; [Öneryildiz v. Turkey](#) [Vv], st. 124; [Broniowski v. Poland](#) [Vv], st. 129; [Beveler v. Italy](#) [Vv], st. 100; [Iatridis v. Greece](#) [Vv], st. 54).

Kada je reč o imovini koja nije fizička, Sud je pre svega uzeo u obzir to da li pravni položaj o kome se tu radi pruža podnosiocu predstavke finansijska prava i interese te stoga ima ekonomsku vrednost ([Paeffgen GmbH v. Germany](#) (odl.)).

c) Postojeća imovina

317. Član 1 Protokola br. 1 primenjuje se samo na postojeću imovinu nekog lica ([Marckx v. Belgium](#), st. 50; [Anheuser-Busch Inc. v. Portugal](#) [Vv], st. 64). Ovaj član ne jemči pravo na sticanje imovine ([Slivenko and Others v. Latvia](#) [Vv] (odl.), st. 121; [Kopecký v. Slovakia](#) [Vv], st. 35(b)).

318. Lice koje se žali zbog povrede svoga prava na imovinu mora prvo dokazati da je to pravo postojalo ([Pištorová v. the Czech Republic](#), st. 38; [Des Fours Walderode v. the Czech Republic](#) (odl.); [Zhigalev v. Russia](#), st. 131).

319. Kada postoji spor u pogledu toga da li podnosilac predstavke ima imovinski interes koji podleže zaštiti po osnovu člana 1 Protokola br. 1, od Suda se traži da odredi pravni položaj podnosioca predstavke ([J.A. Pye \(Oxford\) Ltd and J.A. Pye \(Oxford\) Land Ltd v. the United Kingdom](#) [Vv], st. 61).

d) Potraživanja i dugovi

320. Tamo gde je imovinski interes izražen u vidu potraživanja, on se može smatrati "dobrom" samo ako ima dovoljan osnov u unutrašnjem pravu, na primer tamo gde postoji jasno razrađena sudska praksa domaćih sudova koja to potvrđuje (*Vilho Eskelinen and Others v. Finland* [Vv], st. 94; *Anheuser-Busch Inc v. Portugal* [Vv], st. 65; *Kopecký v. Slovakia* [Vv], st. 52; *Draon v. France* [Vv], st. 68).

321. Dosuđeni dug koji je u dovoljnoj meri ustanovljen da bude izvršni predstavlja "imovinu" (*Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece*, st. 59; *Burdov v. Russia*, st. 40).

322. U sudskoj praksi Suda nema razmišljanja o postojanju "istinskog spora" ili "utužive tvrdnje (zahteva)" kao kriterijuma za utvrđivanje da li postoji "legitimno očekivanje" koje je zaštićeno članom 1 Protokola br. 1 (*Kopecký v. Slovakia* [Vv], st. 52; *Vilho Eskelinen and Others v. Finland* [Vv], st. 94).

323. Ne može se reći da nastaju bilo kakva legitimna očekivanja tamo gde postoji spor oko pravilnog tumačenja i primene unutrašnjeg prava i tamo gde su podnesci podnosioca predstavke naknadno odbačeni od nacionalnih sudova (*Anheuser-Busch Inc v. Portugal* [Vv], st. 65; *Kopecký v. Slovakia* [Vv], st. 50).

e) Restitucija imovine

324. Član 1 Protokola br. 1 ne može se tumačiti kao nametanje bilo kakve opšte obaveze Visokim stranama ugovornicama u pogledu vraćanja imovine koja im je prenetu pre no što su ratifikovale Konvenciju. Isto tako, član 1 Protokola br. 1 ne nameće nikakva ograničenja slobodi Visokih strana ugovornica da odrede obim restitucije imovine i da izaberu uslove pod kojima pristaju da vaspostave imovinska prava predašnjih vlasnika.

325. Pre svega, Visoke strane ugovornice uživaju široko polje slobodne procene u pogledu isključenja izvesnih kategorija bivših vlasnika iz davanja tog prava. Kada su kategorije vlasnika na taj način isključene, njihovi zahtevi za restituciju ne mogu pružiti osnov za "legitimno očekivanje" koje bi privuklo zaštitu prema članu 1 Protokola br. 1.

326. S druge strane, od trenutka kada Visoka strana ugovornica, pošto je ratifikovala Konvenciju, uključujući tu i Protokol br. 1 uz nju, donela zakon koji obezbeđuje puni ili delimični povraćaj imovine konfiskovane u prethodnom režimu, taj zakon se može smatrati zakonom koji generiše novo imovinsko pravo zaštićeno članom 1 Protokola br. 1 za lica koja ispunjavaju zahteve, odnosno uslove za sticanje tog prava. Isto važi i kada je reč o aranžmanima za restituciju ili kompenzaciju ustanovljenim na osnovu zakona donetih pre ratifikacije, ako su ti zakoni ostali na snazi i pošto je Visoka strana ugovornica ratifikovala Protokol br. 1 (*Maltzan and Others v. Germany* [Vv] (odl.), st. 74(d); *Kopecký v. Slovakia* [Vv], st. 35(d)).

327. Nada da će biti priznato imovinsko pravo koje nije bilo moguće praktično ostvariti ne može se smatrati "imovinom" u smislu člana 1 Protokola br. 1, niti se "imovinom" može smatrati uslovni zahtev koji prestaje da važi usled neispunjenja uslova. ([Malhous v. the Czech Republic](#) [Vv] (odl.); [Kopecký v. Slovakia](#) [Vv], st. 35(c)).

328. Verovanje da će zakon koji je ranije biti na snazi biti promenjen u korist podnosioca predstavke ne može se tumačiti kao vid legitimnog očekivanja u smislu člana 1 Protokola br. 1 Postoji razlika između puke nade u restituciju, koliko god da je ta nada shvatljiva, i legitimnog očekivanja, koje po svojoj prirodi mora biti konkretnije od puke nade i mora biti zasnovano na zakonskoj odredbi zakonskog akta kao što je sudska odluka ([Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic](#) [Vv] (odl.), st. 73; [Maltzan and Others v. Germany](#) [Vv] (odl.), st. 112).

f) Budući prihod

329. Budući prihod predstavlja "imovinu" samo ako je taj prihod zarađen ili ukoliko postoji izvršni zahtev (potraživanje) kada je o tom prihodu reč ([Jan Edgar \(Liverpool\) Ltd v. the United Kingdom](#) (odl.); [Wendenburg v. Germany](#) (odl.); [Levänen and Others v. Finland](#) (odl.); [Anheuser-Busch Inc v. Portugal](#) [Vv], st. 64).

g) Profesionalna klijentela

330. Primenjivost člana 1 Protokola br. 1 proširuje se na profesionalnu praksu i odgovarajuću klijentelu, budući da je reč o entitetima koji imaju određenu vrednost i u mnogim aspektima imaju prirodu privatnog prava, te stoga predstavljaju imovinu odnosno dobra u smislu prve rečenice (alineje) člana 1 ([Lederer v. Germany](#) (odl.); [Buzescu v. Romania](#), st. 81; [Wendenburg and Others v. Germany](#) (odl.); [Olbertz v. Germany](#) (odl.); [Döring v. Germany](#) (odl.); [Van Marle and Others v. the Netherlands](#), st. 41).

h) Dozvole za poslovanje

331. Dozvola da se vodi neki posao predstavlja imovinu; njeno ukidanje predstavlja mešanje u pravo zajamčeno članom 1 Protokola br. 1 ([Megadat.com SRL v. Moldova](#), st. 62-63; [Bimer S.A. v. Moldova](#), st. 49; [Rosenzweig and Bonded Warehouses Ltd v. Poland](#), st. 49; [Capital Bank AD v. Bulgaria](#), st. 130); [Tre Traktörer Aktiebolag v. Sweden](#), st. 53).

i) Inflacija

332. Član 1 Protokola br. 1 ne nameće Visokim stranama ugovornicama opštu obavezu očuvanja kupovne moći iznosa deponovanih kod finansijskih ustanova pomoću sistematske indeksacije štednih uloga ([Rudzińska](#)

[v. Poland](#) (odl.); [Gayduk and Others v. Ukraine](#) (odl.); [Ryabykh v. Russia](#), st. 63).

Isto tako, taj član ne obavezuje države da očuvaju vrednost potraživanja niti da na privatna potraživanja primenjuju zateznu kamatu koja je primerena inflaciji ([Todorov v. Bulgaria](#) (odl.)).

j) Intelektualna svojina

333. Član 1 Protokola br. 1 primenjuje se na intelektualnu svojinu kao takvu ([Anheuser-Busch Inc v. Portugal](#) [Vv], st. 72).

334. On je primenjiv i na zahtev za registraciju zaštitnog znaka ([Anheuser-Busch Inc v. Portugal](#) [Vv], st. 78).

k) Deonice preduzeća

335. Deonica nekog preduzeća koja ima određenu ekonomsku vrednost može se smatrati imovinom ([Olczak v. Poland](#) (odl.), st. 60; [Sovtransavto Holding v. Ukraine](#), st. 91).

l) Povlastice iz socijalnog osiguranja

336. Nema osnova da se, u smislu primenjivosti člana 1 Protokola br. 1, pravi razlika između povlastica zasnovanih na uplaćivanim doprinosima i onih povlastica koje se ne zasnivaju na takvim doprinosima.

337. Mada član 1 Protokola br. 1 ne obuhvata pravo na dobijanje bilo kakvih davanja iz oblasti socijalnih osiguranja, ako Visoka strana ugovornica ima na snazi zakon koji predviđa takvu isplatu u vidu prava na socijalno davanje - bez obzira da li je reč o uslovljenom ili neuslovljenom pravu po osnovu prethodne uplate doprinosa - taj zakon se mora smatrati zakonom koji generiše imovinski interes, a to spada u domen delovanja člana 1 Protokola br. 1 za lica koja navedene zahteve ispune ([Stec and Others v. the United Kingdom](#) [Vv] (odl.), st. 53-55; [Andrejeva v. Latvia](#) [Vv], st. 77).

III NEPRIHVATLJIVOST NA TEMELJU MERITUMA

A. Očigledno neosnovana

Član 35 stav 3 – Pojedinačne predstavke

Sud proglašava neprihvatljivom svaku pojedinačnu predstavku podnetu na osnovu člana 34 za koju smatra da je:

(a) predstavka nespojiva s odredbama Konvencije ili Protokola uz nju, **očigledno neosnovana**, ili predstavlja zloupotrebu prava na predstavku; ...

1. Opšti uvod

338. Čak i tamo gde je predstavka u skladu sa Konvencijom i gde su ispunjeni svi formalni uslovi prihvatljivosti, Sud ipak može da proglasi tu predstavku neprihvatljivom iz razloga koji su u vezi sa ispitivanjem merituma (suštine). Daleko najčešći razlog jeste onaj da se predstavka smatra očigledno neosnovanom. Tačno je da upotreba izraza “očigledno” u članu 35 stav 3 (a) može izazvati izvesnu pometnju: ako se doslovno shvati, to se može shvatiti kao da znači da će predstavka biti proglašena neprihvatljivom po tom osnovu samo ako je odmah, na osnovu čitanja, prosečnom čitaocu očigledno da je ona previše nategnuta i neosnovana. Međutim, iz obilate sudske prakse institucija Konvencije (što znači Suda i, do 1. novembra 1998. godine, Evropske komisije za ljudska prava) da taj izraz treba tumačiti šire, sa stanovišta krajnjeg ishoda datog predmeta. U stvari, svaka predstavka će biti smatrana “očigledno neosnovanom” ako **prethodno ispitivanje njene suštine ne otkrije da je na bilo koji način vidljivo da je došlo do povrede prava zajemčenih Konvencijom, što će za dovesti do toga da predstavka može biti proglašena neprihvatljivom već na samom početku, bez prelaska na formalno ispitivanje merituma** (što bi, po pravilu, za posledicu imalo presudu).

339. Činjenica da Sud, kako bi mogao da zaključi da je neka predstavka očigledno neosnovana, ponekad mora da zatraži primedbe stranaka u sporu i da uđe u dugo i detaljno razmatranje prilikom donošenja te svoje odluke ni na koji način ne menja “očigledno” neosnovanu prirodu predstavke ([Mentzen v. Latvia](#) (odl.)).

340. Većinu očigledno neosnovanih predavki neprihvatljivima su *de plano* proglasili sudija pojedinac ili odbori od troje sudija (članovi 27 i 28 Konvencije). Međutim, neke predstavke ovog tipa razmatra veće ili čak - u izuzetnim slučajevima - Veliko Veće ([Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic](#) [Vv] (odl.), i [Demopoulos and Others v. Turkey](#) [Vv] (odl.)).

341. Izraz “očigledno neosnovana” može se primeniti u predstavku u celini ili na jednu određenu žalbu u širem kontekstu datog predmeta. Zato, u nekim slučajevima, jedan deo predavke može biti odbačen kao deo koji se, po svojoj prirodi uklapa u doktrinu četvrte instance, dok se ostatak predavke proglašava prihvatljivim i krajnji ishod čak može biti utvrđivanje povrede Konvencije. S tih razloga, bilo bi tačnije kad bi se govorilo o “očigledno neosnovanim žalbama”.

342. Da bi se shvatilo značenje i obim pojma “očigledno neosnovane”, važno je imati na umu da je načelo **subsidiarnosti** jedno od osnovnih načela na kojima počiva celokupan sistem Konvencije. U konkretnom

kontekstu Evropskog suda za ljudska prava to znači da zadatak obezbeđivanja poštovanja za prava predviđena Konvencijom, kao i obezbeđivanje njihove primene, pre svega pada na pleća vlasti Visokih zemalja ugovornica a ne na Sud. Tek onda kada domaće vlasti ne ispune svoje obaveze Sud može da interveniše (*Scordino v. Italy (no. 1)* [Vv], st. 140). Zato je najbolje da sve okolnosti predmeta budu istražene i sva pitanja razmotrena koliko god je to više moguće na domaćem nivou, kako bi domaće vlasti, koje su već zbog samog svog nepotrebno i stalnog kontakta sa nosećim snagama u svojim zemljama u najboljoj poziciji da to učine, mogle da stupe u akciju i isprave svaku navodnu povredu Konvencije (*Varnava and Others v. Turkey* [Vv], st. 164).

343. Očigledno neosnovane žalbe mogu se podeliti na četiri kategorije: žalbe po doktrini ili formuli “četvrte instance”, žalbe kod kojih je jasno ili očigledno da povrede nije bilo, neosnovane žalbe i, konačno, haotične ili nategnute žalbe.

2. “Četvrta instanca”⁷

344. Jednu posebnu kategoriju žalbi dostavljenih Sudu čine žalbe u skladu sa doktrinom ili formulom “četvrte instance” kako se to uobičajeno naziva. Taj izraz - koji se ne može naći u tekstu Konvencije i koji je ustanovljen kroz sudsku praksu institucija Konvencije (*Kemmache v. France (no. 3)*, st. 44) - zvuči unekoliko paradoksalno, zato što se tu naglasak stavlja na ono što Sud *nije*: on nije apelacioni sud niti je sud koji može da proglasi ništavim presude sudova iz Visokih strana ugovornica, niti može da obnovi procese koji su pred tim prethodnim sudovima već okončani, niti može da preispituje predmete na isti način na koji to čini Vrhovni sud. Prema tome, ove predstavke sročene po doktrini četvrte instance proističu iz **podnosiočevog pogrešnog shvatanja** uloge Suda i prirode pravosudnog mehanizma koji je Konvencijom ustanovljen.

345. Uprkos svojim specifičnim karakteristikama, Konvencija je i dalje jedan međunarodni ugovor koji poštuje ista pravila koja važe za druge međudržavne ugovore, pre svega ona pravila koja su ustanovljena Bečkom konvencijom o pravu ugovora (*Demir and Baykara v. Turkey* [Vv], st. 65). S tih razloga, Sud ne može da pređe granice opštih ovlašćenja koje su mu delegirale Visoke strane ugovornice svojom suverenom voljom. Ta ograničenja su definisana u članu 19 Konvencije koji propisuje sledeće:

da bi se obezbedilo **poštovanje obaveza iz Konvencije i Protokola uz nju** koje su prihvatile Visoke strane ugovornice, ustanovljava se Evropski sud za ljudska prava...

346. Prema tome, ovlašćenja Suda su ograničena na to da verifikuje poštovanje obaveza na planu ljudskih prava koje su Visoke strane ugovornice preuzele pristupajući Konvenciji (i protokolima uz nju). Sem

⁷ Ažurirano 13. septembra 2010..

toga, budući da nema ovlašćenja da neposredno interveniše u pravnom sistemu Visokih strana ugovornica, Sud mora poštovati autonomnost tih pravnih sistema. To znači da nije njegov zadatak da se bavi navodnim materijalnim greškama ili pravnim zabudama nekog nacionalnog suda, ukoliko tim greškama odnosno zabudama nisu povređena prava i slobode zaštićene Konvencijom i samo u meri u kojoj je do takve povrede došlo. Sam po sebi Sud ne može da ocenjuje činjenice na osnovu kojih je jedan nacionalni sud doneo ovu, umesto one odluke. Kada bi bilo tako, Sud bi postupao kao sud trećeg ili četvrtog stepena, odnosno kao treća ili četvrta sudska instanca, čime bi kršio ograničenja koja su njemu samom postavljena ([García Ruiz v. Spain](#) [Vv], st. 28, kao i [Perlala v. Greece](#)^{*}, st. 25).

347. U svetlosti svega što je ovde izneto Sud ne može, po pravilu, dovesti u pitanje nalaze i zaključke domaćih sudova u vezi sa:

- (a) utvrđivanjem činjenica i okolnosti predmeta;
- (b) tumačenjem i primenom unutrašnjeg prava;
- (c) prihvatljivošću i ocenom dokaza predloženih na suđenju;
- (d) suštinskom pravičnošću ishoda parnice;
- (e) krivicom ili nevinošću okrivljenoga u krivičnom postupku.

348. Jedina okolnost u kojoj Sud može, kao izuzetak od navedenog pravila, ispitati zaključke i nalaze o kojima je reč jeste ona kada su ti zaključci i nalazi flagrantno i očigledno proizvoljni, na način koji je u direktnoj suprotnosti sa pravdom i zdravim razumom i koji sam po sebi predstavlja povredu Konvencije ([Sisojeva and Others v. Latvia](#) [Vv], st. 89).

349. Žalbe prema doktrini četvrte instance mogu biti uložene po osnovu bilo koje substancijalne odredbe Konvencije i bez obzira na zakonodavnu sferu kojoj taj postupak pripada na domaćem nivou. Tako se, na primer, doktrina četvrte instance primenjuje u sledećim slučajevima:

- (a) građanskopravni predmeti ([García Ruiz v. Spain](#) [Vv], st. 28, i [Pla and Puncernau v. Andorra](#), st. 26);
- (b) krivični predmeti ([Perlala v. Greece](#)^{*}, st. 25, i [Khan v. the United Kingdom](#), st. 34);
- (c) predmeti iz oblasti poreskog prava ([Dukmedjian v. France](#)^{*}, st. 71);
- (d) predmeti koji spadaju u sferu socijalnog staranja ([Marion v. France](#)^{*}, st. 22);
- (e) upravni predmeti ([Agathos and 49 Others v. Greece](#)^{*}, st. 26);
- (f) predmeti koji se tiču biračkog prava ([Adamsons v. Latvia](#)^{*}, st. 118);

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

(g) pitanja koja se tiču ulaska u zemlju, boravka i proterivanja lica koja nisu državljani (*Sisojeva and Others v. Latvia* [Vv]).

350. Međutim, većina žalbi koje počivaju na teoriji četvrte instance iznosi se po osnovu člana 6 stav 1 Konvencije u vezi sa pravom na “pravično suđenje” u građanskopravnom i krivičnom postupku. Budući da je ovde reč o veoma čestom izvoru nesporazuma među podnosiocima predstavki, valjalo bi imati na umu da “pravičnost” koju nalaže član 6 stav 1 nije “substancijalna” pravičnost (taj pojam je jednim delom pravni, jednim delom etički i može ga primeniti samo sudeći sudija), već je to “procesna” pravičnost. U praktičnom smislu, to se svodi na akuzatorski postupak u kome se mogu čuti podnesci stranaka i u kome su stranke pred Sudom ravnopravne (*Star Cate Epilekta Gevmata and Others v. Greece** (odl.)).

351. Sa svih tih razloga, žalbu koja počiva na doktrini četvrte instance a uložena je po osnovu člana 6 stav 1 Konvencije, Sud će odbaciti uz obrazloženje da je podnosilac predstavke imao tu pogodnost da se primeni akuzatorski postupak; da je, u raznim fazama tog postupka, mogao da predoči argumente i dokaze koje je smatrao relevantnima za svoj slučaj; da je imao mogućnost da delotvorno ospori argumente i dokaze koje je predočila suprotna strana; da su svi njegovi argumenti koji su, objektivno gledano, bili relevantni za rešenje spora propisno saslušani i sudovi su ih valjano ispitali; da su materijalni i pravni razlozi za odluku koju on osporava podrobno izloženi; i da je, shodno svemu što je izneto, postupak u celini gledano bio pravičan (*García Ruiz v. Spain* [Vv], kao i *Khan v. the United Kingdom*).

3. Jasno ili očigledno odsustvo povrede

352. Žalba podnosioca predstavke takođe će biti proglašena očigledno neosnovano ako se iz nje, uprkos tome što zadovoljava sve formalne uslove prihvatljivosti, saglasna je s Konvencijom i ne predstavlja žalbu koja počiva na doktrini četvrte instance, ne vidi postojanje povrede prava zajamčenih Konvencijom. U takvim slučajevima pristup Suda će se sastojati od ispitivanja merituma žalbe, da bi se potom zaključilo kako nema pojave povrede prava i žalba proglasila neprihvatljivom, i to tako da nema potrebe za nastavljanjem postupka. Mogu se razlikovati tri tipa žalbi za koje je primeren takav pristup.

a) Nisu ispoljene proizvoljnost ni nepravičnost

353. U skladu s načelom subsidiarnosti, prvenstveno su domaće vlasti dužne da obezbede poštovanje osnovnih prava ustanovljenih Konvencijom. Prema tome, opšte je pravilo da je utvrđivanje činjenica i okolnosti jednog predmeta i tumačenje unutrašnjeg prava stvar koja isključivo pripada domaćim sudovima ili drugim vlastima, čiji su zaključci i nalazi u tom

smislu obavezujući za Sud. Međutim, načelo delotvornosti prava, koje je inherentno celokupnom sistemu Konvencije, znači da Sud može i treba da se uveri da je proces odlučivanja čiji je ishod predstavljao čin na koji se podnosilac predstavke žalio bio pravičan a ne proizvoljan (proces o kome je reč može biti upravni ili sudski, ili i jedno i drugo, već u zavisnosti od slučaja).

354. Shodno tome, Sud može proglasiti očigledno neosnovanom žalbu čiji su meritum razmatrali nadležni nacionalni sudovi tokom postupka koji je, *a priori*, ispunio sledeće uslove (u odsustvu dokaza da je bilo suprotno):

(a) postupak je vođen pred organima koji su u tu svrhu ovlašćeni odredbama unutrašnjeg prava;

(b) postupak je vođen u skladu sa procesnim zahtevima unutrašnjeg prava;

(c) zainteresovana strana je imala mogućnost da iznese svoje argumente i dokaze, koje je vlast o kojoj je reč propisno saslušala;

(d) nadležni organi su ispitali i uzeli u obzir sve materijalne i pravne elemente koji su, objektivno sagledano, bili relevantni za pravično rešenje datog predmeta;

(e) Ceo postupak je rezultirao odlukom za koju je navedeno dovoljno razloga.

b) Nije ispoljeno odsustvo srazmere između ciljeva i sredstava

355. Ako pravo iz Konvencije na koje se predstavka poziva nije apsolutno već podleže ograničenjima koja su ili eksplicitna (izričito navedena u tekstu Konvencije) ili implicitna (definisana sudskom praksom Suda), od Suda se često traži da oceni da li je mešanje na koje se podnosilac predstavke žalio bilo srazmerno.

356. U grupi odredaba koje izričito navode dozvoljena ograničenja može se identifikovati posebna podgrupa od četiri člana: član 8 (pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života), član 9 (sloboda misli, savesti i veroispovesti), član 10 (sloboda izražavanja) i član 11 (sloboda okupljanja i udruživanja). Svi ti članovi imaju istu strukturu: u prvom stavu izneto je osnovno pravo o kome je reč, dok se u drugom stavu definišu okolnosti u kojima država može ograničiti ostvarivanje tog prava. Formulacija drugog stava nije potpuno identična u svakom pojedinačnom slučaju, ali je struktura uvek ista. Na primer, kada je reč o poštovanju privatnog i porodičnog života, član 8 stav 2 propisuju sledeće::

Javne vlasti neće se mešati u vršenje ovog prava sem ako to nije **u skladu sa zakonom i neophodno u demokratskom društvu** u interesu nacionalne bezbednosti, javne bezbednosti ili ekonomske dobrobiti zemlje, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Član 2 Protokola br. 4 (sloboda kretanja) takođe spada u ovu kategoriju, budući da je njegov treći stav sazdan po istom modelu.

357. Kada se od Suda traži da ispita mešanje javnih vlasti u vršenje nekog od gore pomenutih prava, njegova analiza uvek se odvija kroz tri faze. Ako je zaista postojalo “mešanje” države (a to je zasebno pitanje na koje se prvo mora dati odgovor, budući da taj odgovor nije uvek očigledan), onda Sud nastoji da odgovori na tri pitanja:

(a) Da li je to mešanje bilo u skladu sa “zakonom” koji je bio u dovoljnoj meri dostupan i predvidljiv?

(b) Ako jeste, da li se težilo barem jednom od “legitimnih ciljeva” koji su iscrpno pobrojani (lista tih ciljeva unekoliko zavisi od člana o kome je reč)?

(c) Ako je odgovor potvrđan, da li je mešanje bilo “neophodno u demokratskom društvu” kako bi se taj cilj ostvario? Drugačije rečeno, da li je postojao odnos srazmere između cilja i ograničenja o kojima je reč?

358. Tek ako je odgovor na svako od ova tri pitanja potvrđan smatra se da je mešanje bilo u skladu s Konvencijom. Ako to nije slučaj, onda se zaključuje da je nastupila povreda. Kod razmatranja trećeg pitanja, Sud takođe mora uzeti u obzir polje slobodne procene države, čiji će obim moći znatno da varira u zavisnosti od okolnosti, prirode zaštićenog prava i prirode mešanja (*Stoll v. Switzerland* [Vv], st. 105; *Demir and Baykara v. Turkey* [Vv], st. 119; *S. and Marper v. the United Kingdom* [Vv], st. 102; kao i *Mentzen v. Latvia* (odl.)).

359. Isto to načelo ne primenjuje se samo na gore navedene članove, već i na većinu ostalih odredaba Konvencije - kao i na implicitna ograničenja koja nisu izričito navedena u članu o kome je reč. Na primer, pravo pristupa Sudu koje je zajemčeno članom 6 stav 1 Konvencije nije apsolutno pravo, već može podlegati ograničenjima; ta ograničenja su implicitno dopuštena, budući da pravo pristupa Sudu, već po samoj svojoj prirodi, zahteva da ga Država uredi. U tom smislu, Visoke strane ugovornice uživaju izvesno polje slobodne procene, iako konačnu odluku u pogledu poštovanja zahteva i uslova Konvencije donosi Sud. On se mora uveriti da primenjena ograničenja ne umanjuju niti ograničavaju pojedincu mogućnost pristupa Sudu na takav način ili u toj meri da se nanosi šteta samoj suštini tog prava. Sem toga, ograničenje prava pristupa Sudu neće biti u skladu sa članom 6 stav 1 ako se njime ne teži legitimnom cilju i ako ne postoji neki razumni odnos srazmere između primenjenih sredstava i cilja čijem se ostvarenju teži (*Cudak v. Lithuania* [Vv], st. 55).

360. Ako se, posle prethodnog ispitivanja predstavke, Sud uveri da su gore navedeni uslovi ispunjeni i da, s obzirom na sve relevantne okolnosti predmeta, nema jasnog odsustva srazmere između ciljeva kojima se mešanjem države težilo i sredstava koja su pritom upotrebljena, on će žalbu o kojoj je reč proglasiti neprihvatljivom kao očigledno neosnovanu predstavku. Razlozi koji se navedu za takvu odluku o neprihvatljivosti u svakom pojedinačnom predmetu biće identični ili slični sa razlozima koje bi Sud naveo u presudi o meritumu, kada bi zaključio da nije došlo do povrede prava (*Mentzen v. Latvia* (odl.)).

c) Ostala relativno nepotrebna substancijalna pitanja

361. Pored gore opisanih situacija, Sud će proglasiti žalbu očigledno neosnovanom ako se uveri da, iz razloga merituma, nije vidljiva povreda odredbe Konvencije na koju se podnosilac u predstavi poziva. Dva su posebno karakteristična niza okolnosti u kojima dolazi do toga:

(a) kada postoji jasno ustanovljena i obilata sudska praksa Suda u identičnim ili sličnim slučajevima, na temelju koje on može zaključiti da nije došlo do povrede Konvencije u slučaju koji upravo rešava ([Galev and Others v. Bulgaria](#) (odl.));

(b) kada, iako ne postoje prethodne presude koje se neposredno i konkretno bave datim pitanjem, Sud može, na osnovu postojeće sudske prakse, da zaključi da nije vidljiva povreda Konvencije ([Hartung v. France](#)* (odl.)).

362. U bilo kom od navedena dva niza okolnosti, od Suda može biti traženo da ispita činjenice i okolnosti predmeta i da detaljno analizira sve ostale relevantne materijalne elemente, ([Collins and Akaziebie v. Sweden](#) (odl.)).

4. Nepotkrepljene žalbe: nedostatak dokaza

363. Postupak pred Sudom akuzatorski je po svojoj prirodi. Stoga su stranke - to jest, podnosilac predstave i tužena država - dužni da potkrepe svoje materijalne argumente (tako što će Sudu predočiti neophodne materijalne dokaze) kao i svoje pravne argumente (objašnjavajući zbog čega je, po njihovom mišljenju, odredba Konvencije navedena u predstavi prekršena ili pak nije prekršena).

364. Relevantni delovi Pravila 47 Poslovnika Suda kojima se uređuje sadržaj pojedinačnih predstavi propisuju sledeće:

1. Predstavka koja se podnosi po članu 34 Konvencije sastavlja se na obrascu koji obezbeđuje Sekretarijat, sem ako predsednik odeljenja ne odluči drugačije. Ona sadrži

...

(d) sažete činjenične navode;

(e) sažetu izjavu o navodnom kršenju (kršenjima) Konvencije s odgovarajućim obrazloženjem;

...

(g) predmet predstave;

a uz to se prilažu

(h) prepisi svih relevantnih pismena, a naročito odluka, kako sudskih tako i vansudskih, koje se odnose na predmet predstave.

*Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

...

4. Neispunjenje uslova navedenih u stavu ... 1 ... ovog Pravila može imati za posledicu da se predstavka ne ispituje u Sudu.

365. Pored toga, na osnovu Pravila 44C stav 1 Poslovnika Suda:

Kada stranka propusti da iznese dokaze ili da dostavi podatke koje je Sud zatražio ili propusti da obelodani na svoj predlog relevantne podatke, ili na neki drugi način propušta da aktivno učestvuje u postupku, Sud iz takvog ponašanja može da izvuče zaključke koje on smatra prikladnima.

366. Kada gore navedeni uslovi nisu ispunjeni, Sud proglašava predstavku neprihvatljivom kao očigledno neosnovanu. Dva su posebno karakteristična niza okolnosti u kojima se to može dogoditi:

(a) kada podnosilac predstavke jednostavno navede jednu ili više odredaba Konvencije, ne objašnjavajući pritom na koji su način one prekršene, sem ukoliko na osnovu činjenica i okolnosti predmeta to nije sasvim očigledno (*Trofimchuk v. Ukraine** (odl.); *Baillard v. France** (odl.));

(b) kada podnosilac predstavke propusti ili odbije da predoči materijalne dokaze kojima bi potkrepio svoje navode (što, pre svega, važi za odluke sudova ili drugih domaćih vlasti), sem ukoliko ne postoje izuzetne okolnosti koje su van njegove kontrole i koje ga sprečavaju da to učini (na primer, ako zatvorske vlasti odbijaju da Sudu predoče dokumente iz spisa predmeta zatvorenika o kome je reč).

5. Haotične ili nategnute žalbe

367. Sud će odbaciti kao očigledno neosnovane žalbe koje su do te mere haotične da je objektivno nemoguće da Sud jasno razabere činjenice na koje se podnosilac predstavke žali i žalbu koju on odnosno ona želi da iznese Sudu. Isto važi i za nategnute žalbe, to jest one žalbe koje se odnose na činjenice koje su objektivno nemoguće, očigledno su izmišljene ili su u očiglednoj suprotnosti sa zdravim razumom. U takvim slučajevima činjenica da se ne uočava povreda Konvencije biće sasvim očigledna i prosečnom posmatraču, čak i onome ko nema nikakvo pravničko obrazovanje.

B. Nije pretrpljena značajna šteta⁸

Član 35 stav 3 b) – Uslovi prihvatljivosti

3. Sud proglašava neprihvatljivom svaku pojedinačnu predstavku podnetu po osnovu člana 34 ako smatra da:

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

⁸. Ažurirano 7. jula 2010.

...

b. smatra da podnosilac nije pretrpeo značajnu štetu, osim ako interesi poštovanja ljudskih prava zajemčenih Konvencijom i protokolima uz nju traže da se ispita osnovanost predstavke, i pod uslovom da se po tom osnovu ne odbaci nijedan slučaj koji nije propisno razmotren pred domaćim sudom.

1. Predistorija novog kriterijuma -

368. Novi kriterijum odnosno uslov prihvatljivosti dodat je uslovima koji su već bili propisani članom 35 1. juna 2010, stupanjem na snagu Protokola br. 14. Shodno članu 20 tog Protokola, nova odredba se primenjuje na sve predstavke čije je ispitivanje pred Sudom u toku, sem onih koje su već proglašene prihvatljivima. Smatralo se da je uvođenje ovog kriterijuma neophodno s obzirom na sve veći broj predstavki koje se upućuju Sudu. Na taj način Sud je dobio dodatno sredstvo koje treba da mu pomogne da se usredsredi na slučajeve koji zahtevaju da bude ispitan njihov meritum. Drugačije rečeno, Sudu se na taj način omogućuje da odbaci predmete koje smatra “minornim”, shodno načelu da sudije ne treba da se bave takvim predmetima (“*De minimis non curat praetor*”).

369. Pojam “*de minimis*” je, mada formalno gledano nije bio deo Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava do 1. juna 2010, ipak pomenut u nekoliko izdvojenih presuda Komisije (vidi [Eyoum-Priso v. France](#)* (odl.); [H.F.K-F v. Germany](#) (odl.); [Lechesne v. France](#)* (odl.)) i Suda (vidi, na primer [Dudgeon v. the United Kingdom](#); [O-Halloran and Francis v. the United Kingdom](#) [Vv]; i [Micallef v. Malta](#) [Vv]) a pominjale su ga i države u svojim podnescima Sudu (vidi, na primer [Koumoutsea and Others v. Greece](#)* (odl.)).

2. Domašaj

370. Član 35 stav 3(b) sastoji se od tri zasebna elementa. Prvo, tu je sam uslov prihvatljivosti: Sud može proglasiti neprihvatljivom svaku pojedinačnu predstavku ako podnosilac nije pretrpeo značajnu štetu. Potom slede dve zaštitne odredbe. Prvo, Sud ne može proglasiti takvu predstavku neprihvatljivom onda kada interesi poštovanja ljudskih prava zajemčenih Konvencijom i Protokolima uz nju traže ispitivanje merituma. Drugo, nijedan slučaj ne može biti odbačen po ovom novom kriterijumu, odnosno uslovu, ako prethodno nije bio propisno razmotren pred domaćim sudom.

371. Samo je Sud nadležan da tumači novi uslov prihvatljivosti i da odlučuje o njegovoj primeni. Tokom prve dve godine od stupanja na snagu, primena ovog kriterijuma rezervisana je za veća i za Veliko veće (član 20

* Tekst dostupan samo na francuskom jeziku.

stav 2 Protokola br. 14) što će omogućiti da se uspostave jasna načela sudske prakse za funkcionisanje u konkretnim kontekstima.

3. *Da li je podnosilac predstavke pretrpeo značajnu štetu*

372. “Značajna šteta” je izraz koji omogućuje i zahteva tumačenje kojim će se ustanoviti objektivni kriterijumi kroz postepeni razvoj sudske prakse Suda. Ovaj izraz pruža Sudu izvestan stepen fleksibilnosti, pored onoga što mu je već obezbeđeno postojećim uslovima prihvatljivosti (vidi izveštaj sa objašnjenjima uz Protokol br. 14, CETS No. 194 st. 78 i 80, u daljem tekstu *Izveštaj sa objašnjenjima*). Ovaj novi kriterijum počiva na ideji da povreda prava, koliko god bila realna sa čisto pravnog stanovišta, treba da zadovolji minimalni nivo težine da bi nalagala razmatranje pred međunarodnim Sudom (*Korolev v. Russia* (odl.)).

373. Formulacija ovog kriterijuma odnosno uslova uzima u obzir štetu koju je podnosilac predstavke već pretrpeo na nacionalnom nivou. Faktori koji se mogu uzeti u razmatranje jesu finansijski uticaj na podnosioca predstavke, mada ne isključivo (vidi *Bock v. Germany* (odl.)), za skorašnji primer slučaja u kome je predstavka proglašena neprihvatljivom zbog beznačajnosti iznosa o kome je reč). U predmetu *Ionescu v. Romania* (odl.), Sud je zauzeo stav da negativni finansijski uticaj na podnosioca predstavke nije bio veliki; radilo se o iznosu od 90 evra u trenutku kada nije bilo podataka koji bi ukazali na to da gubitak tog iznosa može imati bilo kakve važne posledice po lični život podnosioca predstavke. U predmetu *Korolev v. Russia* (odl.), žalbe podnosioca predstavke bile su izričito ograničene na to što tuženi organ vlasti nije isplatio naknadu koju mu je dosudio domaći sud i koja, kad se preračuna, iznosi manje od jednog evra. Ipak, Sud je svestan činjenice da se uticaj materijalnog gubitka ne sme meriti u apstraktnim kategorijama; čak i mala materijalna šteta može biti značajna u svetlosti specifičnih uslova i ekonomske situacije zemlje ili regiona u kome podnosilac odnosno podnositeljka živi.

374. Međutim, Sud u isto vreme ne gubi iz vida da materijalni interesi o kojima je u nekom predmetu reč nisu jedini element na osnovu koga se određuje da li je podnosilac predstavke pretrpeo značajnu štetu. Zaista, kršenje Konvencije može se ticati važnih načelnih pitanja i samim tim naneti značajnu štetu podnosiocu predstavke a da pritom ne budu pogođeni njegovi materijalni interesi (vidi *Korolev v. Russia* (odl.)). Mora postojati mogućnost da se subjektivni osećaj podnosioca predstavke o uticaju navodnog kršenja Konvencije obrazloži na objektivnoj osnovi.

4. Dve zaštitne odredbe

a) Da li interesi poštovanja ljudskih prava zahtevaju ispitivanje merituma predstavke

375. Drugi element je zaštitna odredba (videti Izveštaj sa objašnjenjima, st. 81) koja se odnosi na to da predstavka neće biti proglašena neprihvatljivom ako poštovanje ljudskih prava definisanih Konvencijom i protokolima uz nju nalaže odnosno zahteva ispitivanje merituma. Formulacija ovog elementa izvedena je iz druge rečenice člana 37 stav 1 Konvencije gde ima sličnu ulogu u kontekstu odluka o brisanju predstavlki sa liste predmeta Suda. Ista formulacija koristi se u članu 38 stav 1 kao osnova za obezbeđivanje prijateljskog poravnanja među strankama.

376. Organi Konvencije dosledno tumače ove odredbe kao odredbe koje ih obavezuju da nastave sa ispitivanjem predmeta, bez obzira na poravnanje među strankama ili postojanje bilo kog drugog osnova za brisanje predstavke sa liste. Dalje ispitivanje nekog predmeta je tako proglašeno neophodnim onda kada su tim predmetom otvorena pitanja opšte prirode koja utiču na poštovanje Konvencije (vidi [Tyrer v. the United Kingdom](#), st. 2).

377. Takva pitanja opšteg karaktera iskrsavaju, na primer, onda kada postoji potreba da se razjasne obaveze Visokih strana ugovornica po Konvenciji ili da se tužena država podstakne da reši problem neke strukturne manjkavosti koja utiče na druga lica u položaju istovetnom sa položajem podnosioca predstavke. Stoga je od Suda često traženo, shodno članovima 37 i 38, da verifikuje da je opšti problem koji dati predmet otvara ispravljen ili je u fazi ispravljanja, kao i da je Sud u drugim slučajevima rešio slična pravna pitanja (videti, među mnogim primerima, predmete [Can v. Austria](#), st. 15-18; kao i [Léger v. France](#) [Vv] (brisanje), st. 51). Na primer, ako je Sud već imao mogućnost da odlučuje o predstavlci o procesnim pravilima domaćih vlasti i žalba je samo u istorijskom (dokumentarnom) smislu od interesa, poštovanje ljudskih prava ne zahteva dalje ispitivanje iste žalbe (vidi [Ionescu v. Romania](#) (odl.)). U svojoj odluci u predmetu [Korolev v. Russia](#) (odl.), Sud nije našao nijedan obavezujući razlog javnog interesa da nastavi da ispituje meritum predstavke. Prvo zato što je Sud već u mnogobrojnim prilikama rešavao pitanja analogna ovome koje je poslužilo kao osnov za formiranje datog predmeta; drugo, i Sud i Komitet ministara već su se pozabavili sistemskim problemom neizvršenja domaćih presuda u Ruskoj Federaciji.

b) Da li je predmet propisno razmotren pred nekim domaćim sudom

378. Sud ne može odbaciti predstavku pozivajući se na njenu trivijalnu prirodu, ukoliko taj predmet nije propisno razmotrio neki domaći sud. Ova odredba, koja odražava načelo supsidijarnosti, osigurava da, u smislu

primene novog kriterijuma, odnosno uslova prihvatljivosti, svaki slučaj bude propisno razmotren pred Sudom, bilo da je reč o sudu na nacionalnom ili na evropskom nivou; drugačije rečeno, tako se izbegava mogućnost uskraćivanja pravde.

379. Što se tiče tumačenja izraza “propisno”, ovaj novi kriterijum se neće tumačiti onako striktno kao što se tumače zahtevi za pravično suđenje po osnovu člana 6 Konvencije (vidi [Ionescu v. Romania](#) (odl.)).

INDEKS PRESUDA I ODLUKA

(brojevi označavaju redni broj stranice[♦])

-- A --

<i>A. v. France</i> , 23. novembra 1993, Series A no. 277-B.....	77
<i>A. v. Norway</i> , br. 28070/06, 9. aprila 2009.....	69
<i>A. v. the United Kingdom</i> , 23. septembra 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-VI.....	5
<i>A.D.T. v. the United Kingdom</i> , br. 35765/97, ECHR 2000-IX.....	69
<i>Abdulaziz, Cabales and Balketali v. the United Kingdom</i> , 28. maja 1985, Series A no. 94.....	73
<i>Ada Rossi and Others v. Italy</i> (odl.), br. 55185/08, 55483/08, 55516/08, 55519/08, 56010/08, 56278/08, 58420/08 i 58424/08, ECHR 2008-.....	11
<i>Adam and Others v. Germany</i> (odl.), br. 290/03, 1. septembra 2005.....	25
<i>Ādamsons v. Latvia</i> , br. 3669/03, 24. juna 2008.....	84
<i>Adesina v. France</i> (odl.), br. 31398/96, 13. septembra 1996.....	29
<i>Adolf v. Austria</i> , 26. marta 1982, Series A no. 49.....	60
<i>Aerts v. Belgium</i> , 30. jula 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-V.....	69
<i>Agathos and 49 Others v. Greece</i> , br. 19841/02, 23. septembra 2004.....	86
<i>AGOSI v. the United Kingdom</i> , 24. oktobra 1986, Series A no. 108.....	67
<i>Agrotexim and Others v. Greece</i> , 24. oktobra 1995, Series A no. 330-A.....	14
<i>Ahmet Sadik v. Greece</i> , br. 18877/91, 15. novembra 1996.....	19
<i>Ahmüt v. the Netherlands</i> , 28. novembra 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-VI.....	74
<i>Ahtinen v. Finland</i> (odl.), br. 48907/99, 31. maja 2005.....	24
<i>Air Canada v. the United Kingdom</i> , 5. maja 1995, Series A no. 316-A.....	67
<i>Airey v. Ireland</i> , 9. oktobra 1979, Series A no. 32.....	57
<i>Akdivar and Others v. Turkey</i> [Vv], 16. septembra 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-IV.....	10, 20, 21
<i>Aksoy v. Turkey</i> , 18. decembra 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-VI.....	20, 58
<i>Al-Adsani v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 35763/97, ECHR 2001-XI.....	56
<i>Alatulkkila and Others v. Finland</i> , br. 33538/96, 28. jula 2005.....	58
<i>Albert and Le Compte v. Belgium</i> , 10. februara 1983, Series A no. 58.....	64
<i>Aldrian v. Austria</i> (odl.), br. 16266/90, Odluka Komisije od 7. maja 1990, DR 65.....	68
<i>Aleksandr Zaichenko v. Russia</i> , br. 39660/02, 18. februara 2010.....	62
<i>Aleksanyan v. Russia</i> , br. 46468/06, 22. decembra 2008.....	36
<i>Ali Şahmo v. Turkey</i> (odl.), br. 37415/97, 1. aprila 2003.....	24
<i>Aliev v. Georgia</i> , br. 522/04, 13. januara 2009.....	9
<i>Allan v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 48539/99, 28. avgusta 2001.....	27
<i>Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others v. Portugal</i> , br. 29813/96 i 30229/96, ECHR 2000-I.....	47, 50
<i>Al-Moayad v. Germany</i> (odl.), br. 35865/03, 20. februara 2007.....	11
<i>Al-Nashif v. Bulgaria</i> , br. 50963/99, 20. juna 2002.....	36
<i>Amann v. Switzerland</i> [Vv], no. 27798/95, ECHR 2000-II.....	72
<i>Amuur v. France</i> , 25. juna 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-III.....	13
<i>An and Others v. Cyprus</i> , br. 18270/91, Odluka Komisije od 8. oktobra 1991.....	41

[♦] Redni brojevi su navedeni kao u izvorniku. U tekstu prevoda moguće je odstupanje od dve do tri strane. (prim.prev.)

<i>Andrášik and Others v. Slovakia</i> (odl.), br. 57984/00, 60237/00, 60242/00, 60679/00, 60680/00, 68563/01 i 60226/00, ECHR 2002-IX.....	20, 22
<i>Andrášik and Others v. Slovakia</i> (odl.), br. 57984/00, 60237/00, 60242/00, 60679/00, 60680/00, 68563/01 i 60226/00, ECHR 2002-IX (izvodi).....	18
<i>Andrejeva v. Latvia</i> [Vv], br. 55707/00, ECHR 2009-.....	83
<i>Andreou Papi v. Turkey</i> , br. 16094/90, 22. septembra 2009.....	77
<i>Anheuser-Busch Inc. v. Portugal</i> [Vv], br. 73049/01, ECHR 2007-I.....	80, 81, 82, 83
<i>Apay v. Turkey</i> (odl.), br. 3964/05, 11. decembra 2007.....	60
<i>Aquilina v. Malta</i> [Vv], br. 25642/94, ECHR 1999-III.....	19
<i>Arat v. Turkey</i> , br. 10309/03, 10. novembra 2009.....	15
<i>Arslan v. Turkey</i> (odl.), br. 36747/02, ECHR 2002-X (izvodi).....	26
<i>Assanidze v. Georgia</i> [Vv], br. 71503/01, ECHR 2004-II.....	40
<i>Athanassoglou and Others v. Switzerland</i> [Vv], br. 27644/95, ECHR 2000-IV.....	56
<i>Ayuntamiento de Mula v. Spain</i> (odl.), br. 55346/00, ECHR 2001-I (izvodi).....	9
<i>Azinas v. Cyprus</i> [Vv], br. 56679/00, ECHR 2004-III.....	19

-- B --

<i>B. v. France</i> , 25. marta 1992, Series A no. 232-C.....	71
<i>B.C. v. Switzerland</i> (odl.), br. 21353/93, Odluka Komisije od 27. februara 1995.....	78, 79
<i>Bagheri and Maliki v. the Netherlands</i> (odl.), br. 30164/06, 15. maja 2007.....	36
<i>Baillard v. France</i> (odl.), br. 6032/04, 25. septembra 2008.....	91
<i>Balmer-Schafroth and Others v. Switzerland</i> , 26. avgusta 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-IV.....	55
<i>Balsytė-Lideikienė v. Lithuania</i> , br. 72596/01, 4. novembra 2008.....	67
<i>Banković and Others v. Belgium and 16 Other Contracting States</i> [Vv] (odl.), br. 52207/99, ECHR 2001-XII.....	40, 41, 45
<i>Barberà, Messegué and Jabardo v. Spain</i> , 6. decembra 1988, Series A no. 146.....	52
<i>Bazorkina v. Russia</i> , br. 69481/01, 27. jula 2006.....	12
<i>Beer and Regan and Waite and Kennedy v. Germany</i> [Vv], br. 28934/95 i 26083/94, ECHR 1999-I.....	44
<i>Beganović v. Croatia</i> , br. 46423/06, ECHR 2009-.....	42
<i>Behrami and Behrami v. France and Saramati v. France, Germany and Norway</i> [Vv] (odl.), 2. maja 2007.....	42, 43
<i>Belaouf and Others v. Greece</i> , br. 66296/01, 27. maja 2004.....	23
<i>Belilos v. Switzerland</i> , 29. aprila 1988, Series A no. 132.....	53
<i>Ben Salah, Adraqui and Dhaima v. Spain</i> (odl.), br. 45023/98, 27. aprila 2000 (izvodi).....	18
<i>Bendenoun v. France</i> , 24. februara 1994, Series A no. 284.....	63, 66
<i>Benham v. the United Kingdom</i> [Vv], 10. juna 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-III.....	63
<i>Bensaid v. the United Kingdom</i> , br. 44599/98, ECHR 2001-I.....	70
<i>Bentham v. Netherlands</i> , 23. oktobra 1985, Series A no. 97.....	55, 58
<i>Berdzenichvili v. Russia</i> (odl.), br. 31697/03, ECHR 2004-II.....	24
<i>Berić and Others v. Bosnia and Herzegovina</i> (odl.), br. 36357/04 i ostale predstavke, ECHR 2007-.....	42, 43
<i>Bernardet v. France</i> (odl.), br. 31406/96, 27. novembra 1996.....	31
<i>Berrehab v. the Netherlands</i> , 21. juna 1988, Series A no. 138.....	74
<i>Beyeler v. Italy</i> [Vv], br. 33202/96, ECHR 2000-I.....	80
<i>Beygo v. 46 Member States of the Council of Europe</i> (odl.), br. 36099/06, 16. juna 2009.....	43
<i>Bigaeva v. Greece</i> , br. 26713/05, 28. maja 2009.....	71
<i>Bijelić v. Montenegro and Serbia</i> , br. 11890/05, 28. aprila 2009.....	39
<i>Bimer S.A. v. Moldova</i> , br. 15084/03, 10. jula 2007.....	82
<i>Blagojević v. the Netherlands</i> , br. 49032/07, 9. juna 2009.....	41, 42
<i>Blečić v. Croatia</i> [Vv], br. 59532/00, ECHR 2006-III.....	45, 47, 48, 49, 50

<i>Bock v. Germany</i> (odl.), br. 22051/07, 19. januara 2010	38, 93
<i>Boicenco v. Moldova</i> , br. 41088/05, 11. jula 2006	10, 11
<i>Boivin v. 34 Member States of the Council of Europe</i> (odl.), br. 73250/01, ECHR 2008-... (izvodi).....	43
<i>Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi (Bosphorus Airways) v. Ireland</i> [Vv], br. 45036/98, ECHR 2005-VI.....	43, 44
<i>Botta v. Italy</i> , 24. februara 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-I	72
<i>Bottaro v. Italy</i> (odl.), br. 56298/00, 23. maja 2002	22
<i>Bouglame v. Belgium</i> (odl.), br. 16147/08, 2. marta 2010	15
<i>Bouilloc v. France</i> (odl.), br. 34489/03, 28. novembra 2006	57
<i>Bowman v. the United Kingdom</i> , no. 24839/94, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-I	13
<i>Boyle v. the United Kingdom</i> , 28. februara 1994, Series A no. 282-B, Izveštaj Komisije od 9. Februara 1993	75
<i>Božinovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> (odl.), br. 68368/01, 1. februara 2005.....	27
<i>Brândușe v. Romania</i> , br. 6586/03, ECHR 2009-.....	72
<i>Bronda v. Italy</i> , 9. juna 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-IV	74
<i>Broniowski v. Poland</i> [Vv] (odl.), br. 31443/96, ECHR 2002-X.....	51
<i>Broniowski v. Poland</i> [Vv], br. 31443/96, ECHR 2004-V.....	80
<i>Brown v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 38644/97, 24. novembra 1998.....	69
<i>Brudnicka and Others v. Poland</i> , br. 54723/00, ECHR 2005-II.....	14
<i>Brüggemann and Scheuten v. Germany</i> (odl.), br. 6959/75, Izveštaj Komisije od 12. jula 1977, DR 10.....	73
<i>Brumarescu v. Romania</i> [Vv], br. 28342/95, ECHR 1999-VII	12, 15
<i>Brusco v. Italy</i> (odl.), br. 69789/01, 6. septembra 2001 (izvodi)	20, 22
<i>Buchholz v. Germany</i> , 6. maja 1981, Series A no. 42	58
<i>Buckley v. the United Kingdom</i> , 25. septembra 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-IV	77, 78
<i>Buckley v. the United Kingdom</i> , 25. septembra 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-IV, Izveštaj Komisije od 11. januara 1995	77
<i>Bui Van Thanh and Others v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 16137/90, 12. marta 1990.....	46
<i>Buj v. Croatia</i> , br. 24661/02, 1. juna 2006	62
<i>Bulinwar OOD and Hrusanov v. Bulgaria</i> , br. 66455/01, 12. aprila 2007	26
<i>Burden v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 13378/05, ECHR 2008-.....	9, 13, 17
<i>Burdov v. Russia</i> (no. 2), br. 33509/04, ECHR 2009-.....	16
<i>Burdov v. Russia</i> , br. 59498/00, ECHR 2002-III.....	15, 80
<i>Burghartz v. Switzerland</i> , 22. februara 1994, Series A no. 280-B	70
<i>Buzescu v. Romania</i> , br. 61302/00, 24. maja 2005.....	82

-- C --

<i>C.C. v. Spain</i> , br. 1425/06, ECHR 2009-.....	72
<i>C.W. v. Finland</i> (odl.), br. 17230/90, Odluka Komisije od 9. oktobra 1991	34
<i>Çakıcı v. Turkey</i> [Vv], br. 23657/94, ECHR 1999-IV.....	12, 14
<i>Calcerrada Fornieles Mato v. Spain</i> (odl.), br. 17512/90, 6. jula 1992	34
<i>Caldas Ramirez de Arrellano v. Spain</i> (odl.), br. 68874/01, ECHR 2003-I (izvodi)	68
<i>Camberrow MM5 AD v. Bulgaria</i> (odl.), br. 50357/99, 1. aprila 2004	14
<i>Campbell and Fell v. the United Kingdom</i> , 28. juna 1984, Series A no. 80.....	63
<i>Can v. Austria</i> , br. 9300/81, 30. septembra 1985, Series A no. 96	94
<i>Cankoçak v. Turkey</i> , br. 25182/94 i 26956/95, 20. februara 2001	48
<i>Cantoni v. France</i> [Vv], 15. novembra 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-V.....	44
<i>Capital Bank AD v. Bulgaria</i> , br. 49429/99, ECHR 2005-XII	82
<i>Castells v. Spain</i> , br. 11798/85, 23. aprila 1992	19
<i>Çelik v. Turkey</i> (odl.), br. 52991/99, ECHR 2004-X.....	24

<i>Celniku v. Greece</i> , br. 21449/04, 5. jula 2007	30, 33
<i>Cereceda Martin and 22 Others v. Spain</i> (odl.), br. 16358/90, 12. oktobra 1992	34
<i>Chapman v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 27238/95, ECHR 2001-I	72, 77
<i>Chappell v. the United Kingdom</i> , 30. marta 1989, Series A no. 152-A	78
<i>Chappex v. Switzerland</i> (odl.), br. 20338/92, 12. oktobra 1994	31
<i>Charzynski v. Poland</i> (odl.), br. 15212/03, i <i>Michalak v. Poland</i> (odl.), br. 24549/03, 1. marta 2005	22
<i>Chauvy and Others v. France</i> , br. 64915/01, ECHR 2004-VI	71
<i>Chelu v. Romania</i> , br. 40274/04, 12. januara 2010	77
<i>Chernitsyn v. Russia</i> , br. 5964/02, 6. aprila 2006	36
<i>Chevrol v. France</i> , br. 49636/99, ECHR 2003-III	15, 57
<i>Christie v. the United Kingdom</i> , br. 21482/93, Odluka Komisije od 27. juna 1994	79
<i>Christine Goodwin v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 28957/95, ECHR 2002-VI	71
<i>Church of X. v. the United Kingdom</i> , br. 3798/68, Odluka Komisije od 17. decembra 1968, DR 29	46
<i>Cinar v. Turkey</i> (odl.), br. 28602/95, 13. novembra 2003	19
<i>Ciubotaru v. Moldova</i> , br. 27138/04, 27. aprila 2010	72
<i>Ciulla v. Italy</i> , 22. februara 1989, Series A no. 148	69
<i>Cocchiarella v. Italy</i> [Vv], br. 64886/01, ECHR 2006-V	16, 22
<i>Colibaba v. Moldova</i> , br. 29089/06, 23. oktobra 2007	10
<i>Collectif national d'information et d'opposition à l'usine Melox – Collectif Stop Melox et Mox v. France</i> (odl.), br. 75218/01, 28. marta 2006	57
<i>Collins and Akaziebie v. Sweden</i> (odl.), no. 23944/05, ECHR 2007-III	90
<i>Confédération française démocratique du travail v. the European Communities</i> (odl.), br. 8030/77, Odluka Komisije od 10. jula 1978	44
<i>Connolly v. 15 Member States of the Council of Europe</i> (odl.), br. 73274/01, 9. decembra 2008	43
<i>Constantinescu v. Romania</i> , br. 28871/95, ECHR 2000-VIII	15
<i>Cooperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij U.A. v. the Netherlands</i> (odl.), br. 13645/05, ECHR 2009-	44
<i>Cooperativa Agricola Slobozia-Hanesei v. Moldova</i> , br. 39745/02, 3. aprila 2007	40
<i>Copland v. the United Kingdom</i> , br. 62617/00, ECHR 2007-IV	79
<i>Costello-Roberts v. the United Kingdom</i> , 25. marta 1993, Series A no. 247-C	73
<i>Cotlet v. Romania</i> , br. 38565/97, 3. juna 2003	10, 79
<i>Craxi v. Italy</i> (no. 2), br. 25337/94, 17. jula 2003	79
<i>Cudak v. Lithuania</i> [Vv], br. 15869/02, ECHR 2010-	59, 89
<i>Cvetkovic v. Serbia</i> , br. 17271/04, 10. juna 2008	22
<i>Cyprus v. Turkey</i> [Vv], br. 25781/94, ECHR 2001-IV	41, 45, 78

-- D --

<i>D.H. and Others v. the Czech Republic</i> [Vv], no. 57325/00, ECHR 2007-XII	18, 20
<i>D.J. and A.-K. R. v. Romania</i> (odl.), br. 34175/05, 20. oktobra 2009	15
<i>Dalban v. Romania</i> [Vv], br. 28114/95, ECHR 1999-VI	14, 15
<i>Dalia v. France</i> , 19. februara 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-I	20
<i>De Becker v. Belgium</i> (odl.), br. 214/56, 9. juna 1958	50
<i>De Geouffre de la Pradelle v. France</i> , 16. decembra 1992, Series A no. 253-B	58
<i>De Moor v. Belgium</i> , 23. juna 1994, Series A no. 292-A	57
<i>De Pace v. Italy</i> , br. 22728/03, 17. jula 2008	33, 34
<i>De Saedeleer v. Belgium</i> , br. 27535/04, 24. jula 2007	40
<i>De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium</i> , 18. juna 1971, Series A no. 12	17
<i>Delle Cave and Corrado v. Italy</i> , br. 14626/03, 5. juna 2007, ECHR 2007-VI	16
<i>Demades v. Turkey</i> , br. 16219/90, 31. jula 2003	77
<i>Demicoli v. Malta</i> , 27. avgusta 1991, Series A no. 210	63, 65

<i>Demir and Baykara v. Turkey</i> [Vv], br. 34503/97, 12. novembra 2008	53, 85, 89
<i>Demopoulos and Others v. Turkey</i> [Vv] (odl.), br. 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 i 21819/04, ECHR 2010-	77, 84
<i>Dennis and Others v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 76573/01, 2. jula 2002	25
<i>Depauw v. Belgium</i> (odl.), br. 2115/04, ECHR 2007-V	22
<i>Des Fours Walderode v. the Czech Republic</i> (odl.), br. 40057/98, 4. marta 2003, ECHR 2004-V	80
<i>Deweer v. Belgium</i> , 27. februara 1980, Series A no. 35	62
<i>Di Giorgio and Others v. Italy</i> (odl.), br. 35808/03, 29. septembra 2009	23
<i>Di Salvo v. Italy</i> (odl.), br. 16098/05, 11. januara 2007	36
<i>Di Sante v. Italy</i> (odl.), br. 56079/00, 24. juna 2004	20
<i>Dickson v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 44362/04, ECHR 2007-X	74
<i>Dimitrescu v. Romania</i> , br. 5629/03 i 3028/04, 3. juna 2008	16
<i>Dinc v. Turkey</i> (odl.), br. 42437/98, 22. novembra 2001	30
<i>Doran v. Ireland</i> , br. 50389/99, 31. jula 2003	20
<i>Döring v. Germany</i> (odl.), br. 37595/97, ECHR 1999-VIII	82
<i>Draon v. France</i> [Vv], br. 1513/03, 6. oktobra 2005	80
<i>Drozd and Janousek v. France and Spain</i> , 26. juna 1992, Series A no. 240	40, 41, 45
<i>Duclos v. France</i> (odl.), br. 23661/94, 6. aprila 1995	30
<i>Dudgeon v. the United Kingdom</i> , 22. oktobra 1981, Series A no. 45	71, 92
<i>Dukmedjian v. France</i> , br. 60495/00, 31. januara 2006	86
<i>Duringer and Grunge v. France</i> (odl.), br. 61164/00 i 18589/02, ECHR 2003-II (izvodi)	36
<i>Durini v. Italy</i> (odl.), br. 19217/91, 12. januara 1994, DR 76-B	40

-- E --

<i>E.B. v. France</i> [Vv], br. 43546/02, ECHR 2008-	71, 74
<i>Eckle v. Germany</i> , 15. jula 1982, Series A no. 51	62
<i>Egmez v. Cyprus</i> , br. 30873/96, ECHR 2000-XII (izvodi)	19
<i>El Majjaoui and Stichting Toubia Moskee v. the Netherlands</i> [Vv] (brisanje), br. 25525/03, 20. decembra 2007	16
<i>Elli Poluhas Dödsbo v. Sweden</i> , br. 61564/00, ECHR 2006-I	73
<i>Emesa Sugar N.V. v. the Netherlands</i> (odl.), br. 62023/00, 13. januara 2005	60
<i>Emine Araç v. Turkey</i> , br. 9907/02, 23. septembra 2008	60
<i>Enea v. Italy</i> [Vv], br. 74912/01, ECHR 2009-	60, 64
<i>Engel and Others v. the Netherlands</i> , 8. juna 1976, Series A no. 22	63, 64
<i>Epözdemir v. Turkey</i> (odl.), br. 57039/00, 31. januara 2002	21
<i>Escoubet v. Belgium</i> [Vv], br. 26780/95, ECHR 1999-VII	65
<i>Evans v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 6339/05, ECHR 2007-IV	71
<i>Evcen v. the Netherlands</i> (odl.), br. 32603/96, Odluka Komisije od 3. decembra 1997	78
<i>Eyoum-Priso v. France</i> (odl.), br. 24352/94, 4. septembra 1996	92
<i>Ezeh and Connors v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 39665/98 i 40086/98, ECHR 2003-X	64

-- F --

<i>Fairfield v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 24790/04, ECHR 2005-VI (izvodi)	14
<i>Fayed v. the United Kingdom</i> , 21. septembra 1994, Series A no. 294-B	56
<i>Federation of French Medical Trade Unions and the National Federation of Nurses v.</i> <i>France</i> (odl.), br. 10983/84, 12. maja 1986, DR 47 (izvodi)	29
<i>Fedotova v. Russia</i> , br. 73225/01, 13. aprila 2006	10
<i>Feldbrugge v. the Netherlands</i> , 29. maja 1986, Series A no. 99	58
<i>Fener Rum Patrikliği (Ecumenical Patriarchate) v. Turkey</i> (odl.), br. 14340/05, 12. juna 2007	49
<i>Fernie v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 14881/04, 5. januara 2006	23
<i>Ferrazzini v. Italy</i> [Vv], br. 44759/98, ECHR 2001-VII	54, 60

<i>Filipović v. Serbia</i> , br. 27935/05, 20. novembra 2007	49
<i>Findlay v. the United Kingdom</i> , 25. februara 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-I.....	64
<i>Fischer v. Austria</i> (odl.), br. 27569/02, ECHR 2003-VI.....	69
<i>Fogarty v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 37112/97, ECHR 2001-XI	56
<i>Folgerø and Others v. Norway</i> (odl.), br. 15472/02, 14. februara 2006	30
<i>Folgerø and Others v. Norway</i> [Vv], no. 15472/02, ECHR 2007-VIII	72
<i>Foti and Others v. Italy</i> , 10. decembra 1982, Series A no. 56	52
<i>Freimanis and Lidums v. Latvia</i> , br. 73443/01 i 74860/01, 9. februara 2006	15
<i>Frérot v. France</i> , br. 70204/01, ECHR 2007-VII (izvodi).....	79
<i>Fressoz and Roire v. France</i> , br. 29183/95, 21. januara 1999	19
<i>Friend and Countryside Alliance and Others v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 16072/06 i 27809/08, 24. novembra 2009.....	71, 77
<i>Funke v. France</i> , 25. februara 1993, Series A no. 256-A.....	72, 78

-- G --

<i>Gäfgen v. Germany</i> [Vv], br. 22978/05, ECHR 2010-.....	15, 16
<i>Gagiu v. Romania</i> , br. 63258/00, 24. februara 2009	10
<i>Gakiyev and Gakiyeva v. Russia</i> , br. 3179/05, 23. aprila 2009	15
<i>Galev and Others v. Bulgaria</i> (odl.), br. 18324/04, 29. septembra 2009.....	90
<i>Galić v. the Netherlands</i> (odl.), br. 22617/07, 9. juna 2009.....	41, 42
<i>Gallo v. Italy</i> (odl.), br. 24406/03, 7. jula 2009.....	33
<i>García Ruiz v. Spain</i> [Vv], br. 30544/96, ECHR 1999-I	85, 86, 87
<i>Gardel v. France</i> , br. 16428/05, 17. decembra 2009.....	72
<i>Gasparini v. Italy and Belgium</i> (odl.), br. 10750/03, 12. maja 2009	43
<i>Gast and Popp v. Germany</i> , br. 29357/95, ECHR 2000-II	68
<i>Gayduk and Others v. Ukraine</i> (odl.), br. 45526/99, 46099/99, 47088/99, 47176/99, 47177/99, 48018/99, 48043/99, 48071/99, 48580/99, 48624/99, 49426/99, 50354/99, 51934/99, 51938/99, 53423/99, 53424/99, 54120/00, 54124/00, 54136/00, 55542/00 i 56019/00, ECHR 2002-VI (izvodi).....	82
<i>Gennari v. Italy</i> (odl.), br. 46956/99, 5. oktobra 2000	31
<i>Gentilhomme, Schaff-Benhadj and Zerouki v. France</i> , br. 48205/99, 48207/99 i 48209/99, 14. maja 2002	40
<i>Georgiadis v. Greece</i> , 29. maja 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-III	54
<i>Georgian Labour Party v. Georgia</i> , br. 9103/04, 8. jula 2008	38
<i>Geraguyun Khorhurd Akumb v. Armenia</i> (odl.), br. 11721/04, 14. aprila 2009	61
<i>Gillan and Quinton v. the United Kingdom</i> , br. 4158/05, ECHR 2010-.....	72
<i>Gillow v. the United Kingdom</i> , 24. novembra 1986, Series A no. 109	46, 76
<i>Giummarra v. France</i> (odl.), br. 61166/00, 12. juna 2001	20
<i>Glass v. the United Kingdom</i> , br. 61827/00, ECHR 2004-II.....	70
<i>Glor v. Switzerland</i> , br. 13444/04, ECHR 2009-.....	72
<i>Gorou v. Greece (no. 2)</i> , br. 12686/03, 20. marta 2009	55, 58
<i>Gorraiz Lizarraga and Others v. Spain</i> , br. 62543/00, ECHR 2004-III.....	12, 55, 57
<i>Grădinar v. Moldova</i> , br. 7170/02, 8. aprila 2008.....	14
<i>Grässer v. Germany</i> (odl.), br. 66491/01, 16. septembra 2004.....	21
<i>Gratzinger and Gratzingerova v. the Czech Republic</i> [Vv] (odl.), br. 39794/98, ECHR 2002-VII.....	82, 84
<i>Grecu v. Romania</i> , br. 75101/01, 30. novembra 2006	69
<i>Groni v. Albania</i> , br. 25336/04, 7. jula 2009	11
<i>Grzinčič v. Slovenia</i> , br. 26867/02, ECHR 2007-V.....	22
<i>Guerra and Others v. Italy</i> , 19. februara 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-I.....	30, 72
<i>Guillot v. France</i> , 24. oktobra 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-V	70
<i>Guisset v. France</i> , br. 33933/96, ECHR 2000-IX.....	15, 66

<i>Gül v. Switzerland</i> , 19. februara 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-I	74
<i>Gülmez v. Turkey</i> , br. 16330/02, 20. maja 2008	60
<i>Gurguchiani v. Spain</i> , br. 16012/06, 15. decembra 2009	67
<i>Gutfreund v. France</i> , br. 45681/99, ECHR 2003-VII	67
<i>Güzel Erdagöz v. Turkey</i> , br. 37483/02, 21. oktobra 2008	70
<i>Guzzardi v. Italy</i> , 6. novembra 1980, Series A no. 39	8

-- H --

<i>H.F.K-F v. Germany</i> (odl.), br. 25629/94, 16. januara 1996	92
<i>Haas v. the Netherlands</i> , br. 36983/97, ECHR 2004-I	76
<i>Hadravová and Others v. the Czech Republic</i> (odl.), br. 42165/02 i 466/03, 25. septembra 2007	36, 37
<i>Hadri-Vionnet v. Switzerland</i> , br. 55525/00, ECHR 2008-.....	73
<i>Halford v. the United Kingdom</i> , 25. juna 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-III	71, 72, 79
<i>Hamer v. Belgium</i> , br. 21861/03, 27. novembra 2007	68
<i>Hartmann v. the Czech Republic</i> , br. 53341/99, ECHR 2003-VIII	19
<i>Hartung v. France</i> (odl.), br. 10231/07, 3. novembra 2009	77, 90
<i>Harutyunyan v. Armenia</i> , br. 36549/03, ECHR 2007-VIII	49
<i>Helmers v. Sweden</i> , 29. oktobra 1991, Series A no. 212-A	60
<i>Hingitq 53 and Others v. Denmark</i> (odl.), br. 18584/04, 12. januara 2006	46
<i>Hofmann v. Germany</i> (odl.), br. 1289/09, 23. februara 2010	76
<i>Hokkanen v. Finland</i> (odl.), br. 25159/94, 15. maja 1996	31
<i>Hokkanen v. Finland</i> , 23. septembra 1994, Series A no. 299-A	74
<i>Holy Monasteries v. Greece</i> , 9. decembra 1994, Series A no. 301-A	8
<i>Hornsby v. Greece</i> , 19. marta 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-II	61
<i>Horsham v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 23390/94, Odluka Komisije od 4. septembra 1995	40
<i>Horvat v. Croatia</i> , br. 51585/99, ECHR 2001-VIII	19
<i>Houtman and Meeus v. Belgium</i> , br. 22945/07, 17. marta 2009	14
<i>Howard v. the United Kingdom</i> , no. 10825/84, Odluka Komisije 18 Oktobra 1985, DR 52	78
<i>Humen v. Poland</i> [Vv], br. 26614/95, 15. oktobra 1999	52
<i>Hüseyin Turan v. Turkey</i> , br. 11529/02, 4. marta 2008	65
<i>Hussein v. Albania and 20 Other Contracting States</i> (odl.), br. 23276/04, 14. marta 2006	40
<i>Hutten-Czapska v. Poland</i> [Vv], br. 35014/97, ECHR 2006-VIII	47, 50

-- I --

<i>I.T.C. v. Malta</i> (odl.), br. 2629/06, 11. decembra 2007	58
<i>Iambor v. Romania</i> (no. 1), br. 64536/01, 24. juna 2008	10
<i>Ian Edgar (Liverpool) Ltd v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 37683/97, ECHR 2000-I	82
<i>Iatridis v. Greece</i> [Vv], br. 31107/96, ECHR 1999-II	80
<i>İçyer v. Turkey</i> (odl.), br. 18888/02, 12. januara 2006	21, 22
<i>Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia</i> [Vv], br. 48787/99, ECHR 2004-VII	40, 41, 42, 45, 50
<i>Illich Ramirez Sánchez v. France</i> (odl.), br. 48787/99, Odluka Komisije od 24. juna 1996, DR 86	41
<i>Illiu and Others v. Belgium</i> (odl.), br. 14301/08, 19. maja 2009	30, 34
<i>Imakayeva v. Russia</i> , br. 7615/02, ECHR 2006-XIII	11
<i>Imbrioscia v. Switzerland</i> , 24. novembra 1993, Series A no. 275	67
<i>Ionescu v. Romania</i> (odl.), br. 36659/04, 1. juna 2010 (izvodi)	93, 94
<i>Iordache v. Romania</i> , br. 6817/02, 14. oktobra 2008	25, 26
<i>Ireland v. the United Kingdom</i> , 18. januara 1978, Series A no. 25	11
<i>Isaak and Others v. Turkey</i> (odl.), br. 44587/98, 28. septembra 2006	40, 41
<i>Islamic Republic of Iran Shipping Lines v. Turkey</i> , br. 40998/98, ECHR 2007-XIV	9

<i>Issa and Others v. Turkey</i> , br. 31821/96, 16. novembra 2004	41
--	----

-- J --

<i>J.A. Pye (Oxford) Ltd and J.A. Pye (Oxford) Land Ltd v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 44302/02, ECHR 2007-X	79, 80
<i>Jeličić v. Bosnia and Herzegovina</i> (odl.), br. 41183/02, ECHR 2005-XII	17, 19, 32
<i>Jensen and Rasmussen v. Denmark</i> (odl.), br. 52620/99, 20. marta 2003	16
<i>Jensen v. Denmark</i> (odl.), br. 48470/99, ECHR 2001-X	15
<i>Jian v. Romania</i> (odl.), br. 46640/99, 30. marta 2004	35
<i>Johansen v. Norway</i> , 7. avgusta 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-III	74
<i>John Murray v. the United Kingdom</i> , 8. februara 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-I	68
<i>Johnston and Others v. Ireland</i> , 18. decembra 1986, Series A no. 112	13, 73, 75
<i>Johiti Sappmelacat Ry and Others v. Finland</i> (odl.), br. 42969/98, 18. januara 2005	20
<i>Jovanović v. Croatia</i> (odl.), br. 59109/00, ECHR 2002-III	49
<i>Jurisc and Collegium Mehrerau v. Austria</i> , br. 62539/00, 27. jula 2006	60
<i>Jussila v. Finland</i> [Vv], br. 73053/01, ECHR 2006-	63, 66

-- K --

<i>K. v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 11468/85, Odluka Komisije od 15. oktobra 1986, DR 50	73
<i>K.H. and Others v. Slovakia</i> , br. 32881/04, ECHR 2009-	72
<i>Kadiķis v. Latvia</i> (odl.), br. 47634/99, 29. juna 2000	49
<i>Kalashnikov v. Russia</i> , br. 47095/99, ECHR 2002-VI	52
<i>Kanthak v. Germany</i> (odl.), br. 12474/86, Odluka Komisije od 11. oktobra 1988	78
<i>Karakó v. Hungary</i> , br. 39311/05, 28. aprila 2009	19
<i>Karner v. Austria</i> , br. 40016/98, ECHR 2003-IX	13, 15
<i>Kart v. Turkey</i> [Vv], br. 8917/05, 3. decembra 2009	68
<i>Kaya and Polat v. Turkey</i> (odl.), br. 2794/05 i 40345/05, 21. oktobra 2008	14
<i>Kearns v. France</i> , br. 35991/04, 10. januara 2008	74
<i>Keegan v. Ireland</i> , 26. maja 1994, Series A no. 290	74
<i>Kefalas and Others v. Greece</i> , br. 14726/89, 8. juna 1995, Series A no. 318-A	49
<i>Kemevuako v. the Netherlands</i> (odl.), br. 65938/09, 1. juna 2010	26, 27
<i>Kemmache v. France</i> (no. 3), 24. novembra 1994, Series A no. 296-C	85
<i>Kerechashvili v. Georgia</i> (odl.), br. 5667/02, 2. maja 2006 (izvodi)	36
<i>Kerimov v. Azerbaijan</i> (odl.), br. 151/03, 28. septembra 2006	49
<i>Kerojärvi v. Finland</i> , 19. jula 1995, Series A no. 322	52
<i>Khadzhaliyev and Others v. Russia</i> , br. 3013/04, 6. novembra 2008	38
<i>Khan v. the United Kingdom</i> , br. 35394/97, ECHR 2000-V	86, 87
<i>Khashiyev and Akayeva v. Russia</i> , br. 57942/00 i 57945/00, 24. februara 2005	20
<i>Kiiskinen and Kovalainen v. Finland</i> (odl.), br. 26323/95, 1. juna 1999	19
<i>Kikots and Kikota v. Latvia</i> (odl.), br. 54715/00, 6. juna 2002	49
<i>Kipritci v. Turkey</i> , br. 14294/04, 3. juna 2008	26
<i>Klass and Others v. Germany</i> , 6. septembra 1978, Series A no. 28	9, 13, 76, 78
<i>Klyakhin v. Russia</i> , no. 46082/99, 30. novembra 2004	52
<i>Koç and Tosun v. Turkey</i> (odl.), br. 23852/04, 13. novembra 2008	24
<i>Kök v. Turkey</i> , br. 1855/02, 19. oktobra 2006	57
<i>König v. Germany</i> , 28. juna 1978, Series A no. 27	57
<i>Kopecký v. Slovakia</i> [Vv], br. 44912/98, ECHR 2004-IX	47, 79, 80, 81
<i>Kopp v. Switzerland</i> , 25. marta 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-II	79
<i>Korzno v. Latvia</i> (odl.), br. 68163/01, 28. septembra 2006	52
<i>Kornakovs v. Latvia</i> , br. 61005/00, 15. juna 2006	9
<i>Korolev v. Russia</i> (odl.), no. 25551/05, 1. jula 2010	93, 94

<i>Koumoutsea and Others v. Greece</i> (odl.), br. 56625/00, 13. decembra 2001.....	92
<i>Kozacioglu v. Turkey</i> [Vv], nr. 2334/03, ECHR 2009-.....	18, 19
<i>Kozlova and Smirnova v. Latvia</i> (odl.), br. 57381/00, 23. oktobra 2001 (izvodi).....	53
<i>Kroon and Others v. the Netherlands</i> , 27. oktobra 1994, Series A no. 297-C.....	75
<i>Kudic v. Bosnia and Herzegovina</i> , br. 28971/05, 9. decembra 2008.....	16
<i>Kudla v. Poland</i> [Vv], br. 30210/96, ECHR 2000-XI.....	18
<i>Kurt v. Turkey</i> , 25. maja 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-III.....	10, 14
<i>Kuznetsova v. Russia</i> (odl.), br. 67579/01, 19. januara 2006.....	29
<i>Kwakye-Nti and Duffie v. the Netherlands</i> (odl.), br. 31519/96, 7. novembra 2000.....	75
<i>Kyprianou v. Cyprus</i> [Vv], br. 73797/01, ECHR 2005-XIII.....	65

-- L --

<i>Laidin v. France</i> (no. 2), br. 39282/98, 7. januara 2003.....	59
<i>Langborger v. Sweden</i> , 22. juna 1989, Series A no. 155.....	78
<i>Laskey, Jaggard and Brown v. the United Kingdom</i> , 19. februara 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-I.....	71
<i>Lauko v. Slovakia</i> , 2. septembra 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-VI.....	65
<i>Le Calvez v. France</i> , 29. jula 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-V.....	56
<i>Le Comte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium</i> , 23. juna 1981, Series A no. 43.....	54, 58
<i>Leander v. Sweden</i> , 26. marta 1987, Series A no. 116.....	72
<i>Lebbink v. the Netherlands</i> , br. 45582/99, ECHR 2004-IV.....	74
<i>Lechesne v. France</i> (odl.), br. 20264/92, 4. septembra 1996.....	92
<i>Lederer v. Germany</i> (odl.), br. 6213/03, ECHR 2006-VI (izvodi).....	82
<i>Léger v. France</i> [Vv] (brisanje), br. 19324/02, ECHR 2009-.....	14, 15, 94
<i>Lehtinen v. Finland</i> (odl.), br. 39076/97, ECHR 1999-VII.....	18
<i>Lenzing AG v. Germany</i> , br. 39025/97, 9. septembra 1998.....	44
<i>Lepojić v. Serbia</i> , br. 13909/05, 6. novembra 2007.....	49
<i>L'Erabliere A.S.B.L. v. Belgium</i> , br. 49230/07, 24. februara 2009.....	55, 57
<i>Levänen and Others v. Finland</i> (odl.), br. 34600/03, 11. aprila 2006.....	82
<i>Libert v. Belgium</i> (odl.), br. 44734/98, 8. jula 2004.....	61
<i>Löffler v. Austria</i> , br. 30546/96, 3. oktobra 2000.....	69
<i>Loiseau v. France</i> (odl.), br. 46809/99, 18. novembra 2003, ECHR 2003-XII (izvodi).....	60
<i>Loizidou v. Turkey</i> (prethodni prigovori), 23. marta 1995, Series A no. 310.....	8, 41, 45, 50
<i>Loizidou v. Turkey</i> , 18. decembra 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-VI.....	77
<i>Lopez Cifuentes v. Spain</i> (odl.), br. 18754/06, 7. jula 2009.....	42, 43
<i>López Ostra v. Spain</i> , 9. decembra 1994, Series A no. 303-C.....	70, 72, 76, 78
<i>Lüdi v. Switzerland</i> , 15. juna 1992, Series A no. 238.....	72
<i>Lukanov v. Bulgaria</i> (odl.), br. 21915/93, 12. januara 1995.....	32
<i>Lukenda v. Slovenia</i> , br. 23032/02, ECHR 2005-X.....	22
<i>Lutz v. Germany</i> , 25. avgusta 1987, Series A no. 123.....	63, 65
<i>Lyons v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 15227/03, ECHR 2003-IX.....	54

-- M --

<i>M. v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 13284/87, 15. oktobra 1987.....	38
<i>M.B. v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 22920/93, Odluka Komisije od 6. aprila 1994.....	74
<i>Maouia v. France</i> [Vv], no. 39652/98, ECHR 2000-X.....	60, 66
<i>Malhous v. the Czech Republic</i> [Vv] (odl.), br. 33071/96, ECHR 2000-XII.....	14, 81
<i>Malige v. France</i> , 23. septembra 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-VII.....	65
<i>Malone v. the United Kingdom</i> , 2. avgusta 1984, Series A no. 82.....	78
<i>Malsagova and Others v. Russia</i> (odl.), br. 27244/03, 6. marta 2008.....	34
<i>Maltzan and Others v. Germany</i> [Vv] (odl.), br. 71916/01, 71917/01 i 10260/02, ECHR 2005-V.....	79, 81, 82
<i>Mamatkulov and Askarov v. Turkey</i> [Vv], br. 46827/99 i 46951/99, ECHR 2005-I.....	8, 10, 11

<i>Manoilescu and Dobrescu v. Romania and Russia</i> (odl.), br. 60861/00, ECHR 2005-VI (izvodi).....	42
<i>Manuel v. Portugal</i> (odl.), br. 62341/00, 31. januara 2002.....	31
<i>Marckx v. Belgium</i> , 13. juna 1979, Series A no. 31.....	73, 74, 76, 80
<i>Marckx v. Belgium</i> , Izveštaj Komisije od 10. decembra 1977, Series B-29.....	73
<i>Margareta and Roger Andersson v. Sweden</i> , 25. februara 1992, Series A no. 226-A.....	76, 78
<i>Marie-Louise Loyen and Bruneel v. France</i> , br. 55929/00, 5. jula 2005.....	14, 15
<i>Marion v. France</i> , br. 30408/02, 20. decembra 2005.....	86
<i>Markovic and Others v. Italy</i> [Vv], br. 1398/03, ECHR 2006-XIV.....	41, 56
<i>Maslov v. Austria</i> [Vv], br. 1638/03, 23. juna 2008.....	75
<i>Maslova and Nalbandov v. Russia</i> , br. 839/02, ECHR 2008-.....	11
<i>Masson and Van Zon v. the Netherlands</i> , 28. septembra 1995, Series A no. 327-A.....	56
<i>Mata Estevez v. Spain</i> (odl.), br. 56501/00, ECHR 2001-VI (izvodi).....	71
<i>Matter v. Slovakia</i> , br. 31534/96, 5. jula 1999.....	70
<i>Matthews v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 24833/94, ECHR 1999-I.....	43, 44
<i>Matveyev v. Russia</i> , br. 26601/02, 3. jula 2008.....	52
<i>Matyjek v. Poland</i> (odl.), br. 38184/03, ECHR 2006-VII.....	66
<i>McCann and Others v. the United Kingdom</i> , 27. septembra 1995, Series A no. 324.....	13
<i>McCann v. the United Kingdom</i> , br. 19009/04, 13. maja 2008.....	77
<i>McElhinney v. Ireland and the United Kingdom</i> [Vv] (odl.), br. 31253/96, 9. februara 2000.....	42
<i>McFeeley and Others v. the United Kingdom</i> , br. 8317/78, Odluka Komisije od 15. maja 1980, DR 20.....	38
<i>McGinley and Egan v. the United Kingdom</i> , 9. juna 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-III.....	72
<i>McKay-Kopecka v. Poland</i> (odl.), br. 45320/99, 19. septembra 2006.....	76
<i>McLeod v. the United Kingdom</i> , 23. septembra 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-VII.....	72
<i>McMichael v. the United Kingdom</i> , 24. februara 1995, Series A no. 307-B.....	59
<i>McShane v. the United Kingdom</i> , br. 43290/98, 28. maja 2002.....	10
<i>Medvedyev and Others v. France</i> [Vv], br. 3394/03, ECHR 2010-.....	41
<i>Mefiah and Others v. France</i> [Vv], br. 32911/96, 35237/97 i 34595/97, ECHR 2002-VII.....	68
<i>Megadat.com SRL v. Moldova</i> , br. 21151/04, 8. aprila 2008.....	82
<i>Mehmet Salih and Abdulsamet Çakmak v. Turkey</i> , br. 45630/99, 29. aprila 2004.....	78
<i>Melnik v. Ukraine</i> , br. 72286/01, 28. marta 2006.....	36
<i>Meltex Ltd v. Armenia</i> (odl.), br. 37780/02, 27. maja 2008.....	48
<i>Menteş and Others v. Turkey</i> , 28. novembra 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-VIII.....	70, 76
<i>Mentzen v. Latvia</i> (odl.), br. 71074/01, ECHR 2004-XII.....	70, 84, 89
<i>Merger and Cros v. France</i> (odl.), br. 68864/01, 11. marta 2004.....	18
<i>Merit v. Ukraine</i> , no. 66561/01, 30. marta 2004.....	20
<i>Micallef v. Malta</i> [Vv], br. 17056/06, ECHR 2009-.....	14, 19, 61, 92
<i>Mieg de Boofzheim v. France</i> (odl.), br. 52938/99, 3. decembra 2002 (izvodi).....	66
<i>Mikolenko v. Estonia</i> (odl.), br. 16944/03, 5. januara 2006.....	32, 33, 34
<i>Mikulić v. Croatia</i> , br. 53176/99, ECHR 2002-I.....	70
<i>Milosević v. the Netherlands</i> (odl.), br. 77631/01, 19. marta 2002.....	21
<i>Miroslubovs and Others v. Latvia</i> , br. 798/05, 15. septembra 2009.....	9, 35, 36, 37, 39
<i>Mitlik Ölmez and Yıldız Ölmez v. Turkey</i> (odl.), br. 39464/98, 1. februara 2005.....	25
<i>Monedero Angora v. Spain</i> (odl.), br. 41138/05, ECHR 2008-.....	66
<i>Monnat v. Switzerland</i> , br. 73604/01, ECHR 2006-X.....	9, 12
<i>Montcornet de Caumont v. France</i> (odl.), br. 59290/00, ECHR 2003-VII (izvodi).....	68
<i>Montera v. Italy</i> (odl.), br. 64713/01, 9. jula 2002.....	66
<i>Moon v. France</i> , br. 39973/03, 9. jula 2009.....	15
<i>Mooren v. Germany</i> [Vv], br. 11364/03, ECHR 2009-.....	21

<i>Moreira Barbosa v. Portugal</i> (odl.), br. 65681/01, ECHR 2004-V (izvodi).....	19, 23
<i>Moretti and Benedetti v. Italy</i> , br. 16318/07, ECHR 2010-.....	74
<i>Moskovets v. Russia</i> , br. 14370/03, 23. aprila 2009	15
<i>Mouillet v. France</i> (odl.), br. 27521/04, 13. septembra 2007.....	64
<i>Moustaquim v. Belgium</i> , 18. februara 1991, Series A no. 193.....	75
<i>MPP Golub v. Ukraine</i> (odl.), br. 6778/05, 18. oktobra 2005	18, 21
<i>Mrkić v. Croatia</i> (odl.), br. 7118/03, 8. juna 2006	48
<i>Municipal Section of Antilly v. France</i> (odl.), br. 45129/98, ECHR 1999-VIII (izvodi).....	9, 40
<i>Murray v. the United Kingdom</i> , 28. oktobra 1994, Series A no. 300-A	78
<i>Mustafa and Armağan Akin v. Turkey</i> , br. 4694/03, 6. aprila 2010	74, 75
<i>Mutlu v. Turkey</i> , br. 8006/02, 10. oktobra 2006	78
<i>Mykhaylenky and Others v. Ukraine</i> , br. 35091/02, 35196/02, 35201/02, 35204/02, 35945/02, 35949/02, 35953/02, 36800/02, 38296/02 i 42814/02, ECHR 2004-XII	40

-- N --

<i>Narinen v. Finland</i> , br. 45027/98, 1. juna 2004	79
<i>Nee v. Ireland</i> (odl.), br. 52787/99, 30. januara 2003	23
<i>Niemietz v. Germany</i> , 16. decembra 1992, Series A no. 251-B	70, 71, 76, 77
<i>Nikolova and Velichkova v. Bulgaria</i> , br. 7888/03, 20. decembra 2007.....	16
<i>Nogolica v. Croatia</i> (odl.), br. 77784/01, 5. septembra 2002	22
<i>Nolan and K. v. Russia</i> , br. 2512/04, 12. februara 2009	11
<i>Nold v. Germany</i> , br. 27250/02, 29. juna 2006.....	36
<i>Nölkenbockhoff v. Germany</i> , 25. avgusta 1987, Series A no. 123	14
<i>Normann v. Denmark</i> (odl.), br. 44704/98, 14. juna 2001	16
<i>Norris v. Ireland</i> , 26. oktobra 1988, Series A no. 142.....	13
<i>Novinski v. Russia</i> , br. 11982/02, 10. februara 2009	10
<i>Novoseletskiy v. Ukraine</i> , br. 47148/99, ECHR 2005-II	78
<i>Nurmagomedov v. Russia</i> , br. 30138/02, 7. juna 2007	10, 68
<i>Nylund v. Finland</i> (odl.), br. 27110/95, ECHR 1999-VI.....	74

-- O --

<i>O'Halloran and Francis v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 15809/02 and 25624/02, ECHR 2007-VIII	67
<i>O'Loughlin and Others v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 23274/04, 25. avgusta 2005	23
<i>Öcalan v. Turkey</i> [Vv], br. 46221/99, ECHR 2005-IV	11, 41
<i>Odièvre v. France</i> [Vv], br. 42326/98, ECHR 2003-III	70
<i>Oferta Plus SRL v. Moldova</i> , br. 14385/04, 19. decembra 2006.....	10
<i>O'Halloran and Francis v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 15809/02 i 25624/02, ECHR 2007-VIII	92
<i>Ohlen v. Denmark</i> (brisanje), br. 63214/00, 24. februara 2005	16
<i>Olaechea Cahuas v. Spain</i> , br. 24668/03, ECHR 2006-X	11
<i>Olbertz v. Germany</i> (odl.), br. 37592/97, ECHR 1999-V (izvodi)	82
<i>Olczak v. Poland</i> (odl.), br. 30417/96, ECHR 2002-X.....	83
<i>Oleksy v. Poland</i> (odl.), br. 1379/06, 16. juna 2009	15
<i>Olujčić v. Croatia</i> , br. 22330/05, 5. februara 2009	59
<i>Omkarananda and the Divine Light Zentrum v. Switzerland</i> , br. 8118/77, 19. marta 1981, D.R. 25.....	29
<i>Öneryildiz v. Turkey</i> [Vv], br. 48939/99, ECHR 2004-XII.....	80
<i>Open Door and Dublin Well Woman v. Ireland</i> , 29. oktobra 1992, Series A no. 246-A.....	13
<i>Osman v. the United Kingdom</i> , 28. oktobra 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-VIII	56
<i>Otto v. Germany</i> (odl.), br. 21425/06, ECHR 2009-.....	25, 26
<i>Öztürk v. Germany</i> , 21. februara 1984, Series A no. 73.....	63

-- P --

<i>P.G. and J.H. v. the United Kingdom</i> , br. 44787/98, ECHR 2001-IX.....	73, 78
<i>P.M. v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 6638/03, 24. avgusta 2004.....	23, 27
<i>Paeffgen GmbH v. Germany</i> (odl.), br. 25379/04, 21688/05, 21722/05 i 21770/05, 18. septembra 2007.....	80
<i>Paladi v. Moldova</i> [Vv], br. 39806/05, ECHR 2009-.....	11
<i>Panjeheighalehei v. Denmark</i> (odl.), br. 11230/07, 13. oktobra 2009.....	60
<i>Pannullo and Forte v. France</i> , br. 37794/97, ECHR 2001-X.....	73
<i>Papachelas v. Greece</i> [Vv], br. 31423/96, ECHR 1999-II.....	24
<i>Papamichalopoulos and Others v. Greece</i> , 24. juna 1993, Series A no. 260-B.....	50
<i>Papon v. France</i> (odl.), br. 344/04, ECHR 2005-XI.....	60
<i>Parizov v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> , br. 14258/03, 7. februara 2008.....	22
<i>Paşa and Erkan Erol v. Turkey</i> , br. 51358/99, 12. decembra 2006.....	13
<i>Patera v. the Czech Republic</i> (odl.), br. 25326/03, 10. januara 2006.....	31
<i>Pauger v. Austria</i> (odl.), br. 24872/94, 9. januara 1995.....	29, 34
<i>Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 46477/99, 7. juna 2001.....	23
<i>Paulino Tomás v. Portugal</i> (odl.), br. 58698/00, 27. marta 2003 (izvodi).....	20
<i>Peck v. the United Kingdom</i> , br. 44647/98, ECHR 2003-I.....	70, 72
<i>Peers v. Greece</i> , br. 28524/95, ECHR 2001-III.....	9
<i>Pellegrin v. France</i> [Vv], br. 28541/95, ECHR 1999-VIII.....	59
<i>Pellegriti v. Italy</i> (odl.), br. 77363/01, 26. maja 2005.....	21
<i>Peñafiel Salgado v. Spain</i> (odl.), br. 65964/01, 16. aprila 2002.....	53, 60, 66
<i>Peraldi v. France</i> (odl.), br. 2096/05, 7. aprila 2009.....	17, 32, 33, 34, 35
<i>Perez v. France</i> [Vv], br. 47287/99, ECHR 2004-I.....	58
<i>Perlala v. Greece</i> , br. 17721/04, 22. februara 2007.....	85, 86
<i>Petra v. Romania</i> , 23. septembra 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-VII.....	10
<i>Petrina v. Romania</i> , br. 78060/01, 14. oktobra 2008.....	71
<i>Pfeijfer v. Austria</i> , br. 12556/03, ECHR 2007-XII.....	71
<i>Philis v. Greece</i> , br. 28970/95, Odluka Komisije od 17. oktobra 1996.....	38
<i>Phillips v. the United Kingdom</i> , br. 41087/98, ECHR 2001-VII.....	68
<i>Pierre-Bloch v. France</i> , 21. oktobra 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-VI.....	60, 66
<i>Pini and Others v. Romania</i> , br. 78028/01 i 78030/01, ECHR 2004-V.....	74
<i>Pisano v. Italy</i> [Vv] (brisanje), br. 36732/97, 24. oktobra 2002.....	16
<i>Pištorová v. the Czech Republic</i> , br. 73578/01, 26. oktobra 2004.....	80
<i>Pla and Puncernau v. Andorra</i> , br. 69498/01, ECHR 2004-VIII.....	76, 86
<i>Płoski v. Poland</i> , br. 26761/95, 12. novembra 2002.....	70
<i>Popov v. Moldova</i> , br. 74153/01, 18. januara 2005.....	37
<i>Post v. the Netherlands</i> (odl.), br. 21727/08, 20. januara 2009.....	9
<i>Powell and Rayner v. the United Kingdom</i> , 21. februara 1990, Series A no. 172.....	78
<i>Poznanski and Others v. Germany</i> (odl.), br. 25101/05, 3. jula 2007.....	36
<i>Predescu v. Romania</i> , br. 21447/03, 2. decembra 2008.....	36
<i>Predil Anstalt v. Italy</i> (odl.), br. 31993/96, 14. marta 2002.....	22
<i>Prencipe v. Monaco</i> , br. 43376/06, 16. jula 2009.....	20
<i>Pressos Compania Naviera S.A. and Others v. Belgium</i> , 20. novembra 1995, Series A no. 332.....	21
<i>Pretty v. the United Kingdom</i> , br. 2346/02, ECHR 2002-III.....	70, 71
<i>Preussische Treuhand GmbH & Co. Kg a. A. v. Poland</i> (odl.), br. 47550/06, ECHR 2008-	50
<i>Previti v. Italy</i> (odl.), br. 45291/06, 8. decembra 2009.....	30, 31
<i>Price v. the United Kingdom</i> , br. 12402/86, Odluka Komisije od 9. marta 1988, DR 5533394/96, ECHR 2001-VII.....	74
<i>Pridatchenko and Others v. Russia</i> , br. 2191/03, 3104/03, 16094/03 i 24486/03,	

21. juna 2007	59
<i>Prokopovich v. Russia</i> , br. 58255/00, ECHR 2004-XI	76, 77
<i>Prystavska v. Ukraine</i> (odl.), br. 21287/02, ECHR 2002-X	19
<i>Putz v. Austria</i> , 22. februara 1996, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1996-I	65

-- Q --

<i>Quark Fishing Ltd v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 15305/06, ECHR 2006-XIV	46
--	----

-- R --

<i>R v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 33506/05, 4. januara 2007	67
<i>Radio France and Others v. France</i> (odl.), br. 53984/00, ECHR 2003-X (izvodi)	8, 21
<i>Raimondo v. Italy</i> , 22. februara 1994, Series A no. 281-A	14, 67
<i>Rambus Inc. v. Germany</i> (odl.) br. 40382/04, 16. juna 2009	43
<i>Raninen v. Finland</i> , 16. Decembra 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-VIII	73
<i>Ravnsborg v. Sweden</i> , 23. marta 1994, Series A no. 283-B	63, 65
<i>Refah Partisi (the Welfare Party) and Others v. Turkey</i> (odl.), br. 41340/98, 41342/98, 41343/98 i 41344/98, 3. oktobra 2000	61, 66
<i>Řehák v. the Czech Republic</i> (odl.), br. 67208/01, 18. maja 2004	36
<i>Reinprecht v. Austria</i> , br. 67175/01, ECHR 2005-XII	69
<i>Reklos and Davourlis v. Greece</i> , br. 1234/05, ECHR 2009-... ..	71
<i>Revel and Mora v. France</i> (odl.), br. 171/03, 15. novembra 2005	55
<i>Rezgui v. France</i> (odl.), br. 49859/99, 7. novembra 2000	19
<i>Riabov v. Russia</i> , br. 3896/04, 31. januara 2008	10
<i>Riad and Idiab v. Belgium</i> , br. 29787/03 and 29810/03, ECHR 2008-... ..	19
<i>Ringelsen v. Austria</i> , 16. jula 1971, Series A no. 13	18, 57
<i>Robert Lesjak v. Slovenia</i> , br. 33946/03, 21. jula 2009	22
<i>Roche v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 32555/96, ECHR 2005-X	56
<i>Rosenzweig and Bonded Warehouses Ltd v. Poland</i> , br. 51728/99, 28. jula 2005	82
<i>Rotaru v. Romania</i> [Vv], br. 28341/95, ECHR 2000-V	72
<i>Rudzińska v. Poland</i> (odl.), br. 45223/99, ECHR 1999-VI	82
<i>Ruicková v. the Czech Republic</i> (odl.), br. 15630/05, 16. septembra 2008	26
<i>Ruiz-Mateos v. Spain</i> , 23. juna 1993, Series A no. 262	59
<i>Ryabykh v. Russia</i> , br. 52854/99, ECHR 2003-IX	82

-- S --

<i>S. and Marper v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 30562/04 and 30566/04, 4. decembra 2008	72, 89
<i>S.H. and Others v. Austria</i> , br. 57813/00, ECHR 2010-... ..	74
<i>Sablon v. Belgium</i> , br. 36445/97, 10. aprila 2001	62
<i>Saccoccia v. Austria</i> (odl.), br. 69917/01, 5. jula 2007	62, 68
<i>Sadak v. Turkey</i> , br. 25142/94 i 27099/95, 8. aprila 2004	31
<i>Salabiaku v. France</i> , 7. oktobra 1988, Series A no. 141-A	66
<i>Salesi v. Italy</i> , 26. februara 1993, Series A no. 257-E	58
<i>Sâmbăta Bihor Greco-Catholic Parish v. Romania</i> (odl.), br. 48107/99, 25. maja 2004	27
<i>Sambăta Bihor Greco-Catholic Parish v. Romania</i> , br. 48107/99, 12. januara 2010	58
<i>Sanles Sanles v. Spain</i> (odl.), br. 48335/99, ECHR 2000-XI (izvodi)	15
<i>Sapeyan v. Armenia</i> , br. 35738/03, 13. januara 2009	24
<i>Savino and others v. Italy</i> , br. 17214/05, 20329/05 i 42113/04, 28. aprila 2009	59
<i>Scavuzzo-Hager v. Switzerland</i> (odl.), br. 41773/98, 30. novembra 2004	20
<i>Schalk and Kopf v. Austria</i> , br. 30141/04, 24. juna 2010	75
<i>Scherer v. Switzerland</i> , 25. marta 1994, Series A no. 287	14
<i>Schmautzer v. Austria</i> , 23. oktobra 1995, Series A no. 328-A	65
<i>Schouten and Meldrum v. the Netherlands</i> , 9. decembra 1994, Series A no. 304	58

<i>Sciacca v. Italy</i> , br. 50774/99, ECHR 2005-I.....	71
<i>Scoppola v. Italy (no. 2)</i> [Vv], br. 10249/03 ECHR 2009-.....	21, 27, 30
<i>Scordino v. Italy</i> (odl.), br. 36813/97, ECHR 2003-IV (izvodi).....	21
<i>Scordino v. Italy (no. 1)</i> [Vv], br. 36813/97, ECHR 2006-V.....	12, 15, 16, 20, 22, 84
<i>Scozzari and Giunta v. Italy</i> [Vv], br. 39221/98 i 41963/98, ECHR 2000-VIII.....	8
<i>Sdruzeni Jihoceske Matky v. the Czech Republic</i> (odl.), br. 19101/03, 10. jula 2006.....	55
<i>Sejdić and Finci v. Bosnia and Herzegovina</i> [Vv], br. 27996/06 i 34836/06, 22. decembra 2009.....	13, 39, 44
<i>Sejdović v. Italy</i> [Vv], br. 56581/00, ECHR 2006-II.....	19, 20, 21
<i>Selçuk and Asker v. Turkey</i> , 24. aprila 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-II.....	77
<i>Selmouni v. France</i> [Vv], br. 25803/94, ECHR 1999-V.....	18, 21
<i>Senator Lines v. EU States</i> [Vv] (odl.), br. 56672/00, ECHR 2004-IV.....	13
<i>Sergey Zolotukhin v. Russia</i> [Vv], br. 14939/03, ECHR 2009-.....	15, 69
<i>Shamajaev and Others v. Georgia and Russia</i> (odl.), br. 36378/02, 16. septembra 2003.....	29
<i>Shamajaev and Others v. Georgia and Russia</i> , br. 36378/02, ECHR 2005-III.....	12, 29
<i>Shevanova v. Latvia</i> [Vv] (brisanje), br. 58822/00, 7. decembra 2007.....	16
<i>Shilbergs v. Russia</i> , br. 20075/03, 17. decembra 2009.....	16
<i>Shukaturov v. Russia</i> , br. 44009/05, 27. marta 2008.....	11
<i>Sidabras and Džiautas v. Lithuania</i> (odl.), br. 55480/00 i 59330/00, 1. jula 2003.....	66
<i>Sidabras and Džiautas v. Lithuania</i> , br. 55480/00 i 59330/00, ECHR 2004-VIII.....	71
<i>Sigalas v. Greece</i> , br. 19754/02, 22. septembra 2005.....	58
<i>Siliadin v. France</i> , br. 73316/01, ECHR 2005-VII.....	13, 42
<i>Šilih v. Slovenia</i> [Vv], br. 71463/01, 9. aprila 2009.....	47, 50, 51
<i>Silver and Others v. the United Kingdom</i> , 25. marta 1983, Series A no. 61.....	78
<i>Sisojeva and Others v. Latvia</i> [Vv], br. 60654/00, ECHR 2007-II.....	10, 16, 86
<i>Skorobogatykh v. Russia</i> (odl.), br. 37966/02, 8. juna 2006.....	55
<i>Slavgorodski v. Estonia</i> (odl.), br. 37043/97, 9. marta 1999.....	20
<i>Slavicek v. Croatia</i> (odl.), br. 20862/02, 4. jula 2002.....	20
<i>Slivenko and Others v. Latvia</i> [Vv] (odl.), br. 48321/99, ECHR 2002-II.....	80
<i>Slivenko v. Latvia</i> [Vv], br. 48321/99, ECHR 2003-X.....	75
<i>Smirnov v. Russia</i> (odl.), br. 14085/04, 6. jula 2006.....	60
<i>Smirnova v. Russia</i> , br. 46133/99 i 48183/99, ECHR 2003-IX.....	70
<i>Société Colas Est and Others v. France</i> , br. 37971/97, ECHR 2002-III.....	77
<i>Société Stenuit v. France</i> , 27. februara 1992, Series A no. 232-A.....	66
<i>Soering v. the United Kingdom</i> , 7. jula 1989, Series A no. 161.....	13, 41
<i>Solmaz v. Turkey</i> , br. 27561/02, ECHR 2007-II.....	28
<i>Sovtransavto Holding v. Ukraine</i> , br. 48553/99, ECHR 2002-VII.....	83
<i>Sporrong and Lönnroth v. Sweden</i> , 23. septembra 1982, Series A no. 52.....	55, 57
<i>Stamoulakatos v. Greece (no. 1)</i> , 26. oktobra 1993, Series A no. 271.....	47, 49
<i>Stamoulakatos v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 27567/95, Odluka Komisije od 9. aprila 1997.....	36
<i>Star Cate – Epilekta Gevmata and Others v. Greece</i> (odl.), no. 54111/07, 6. jula 2010.....	86
<i>Stec and Others v. the United Kingdom</i> [Vv] (odl.), br. 65731/01 i 65900/01, ECHR 2005- X.....	83
<i>Steel and Others v. the United Kingdom</i> , 23. septembra 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-VII.....	69
<i>Stephens v. Cyprus, Turkey and the United Nations</i> (odl.), br. 45267/06, 11. decembra 2008.....	40, 41
<i>Stephens v. Malta (no. 1)</i> , br. 11956/07, 21. aprila 2009.....	40, 42
<i>Štitić v. Croatia</i> , br. 29660/03, 8. novembra 2007.....	64
<i>Stjerna v. Finland</i> , 25. novembra 1994, Series A no. 299-B.....	70
<i>Stojkovic v. the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> , br. 14818/02, 8. novembra 2007.....	14
<i>Stoll v. Switzerland</i> [Vv], br. 69698/01, ECHR 2007-XIV.....	89

<i>Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece</i> , 9. decembra 1994, Series A no. 301-B	80
<i>Stukus and Others v. Poland</i> , br. 12534/03, 1. aprila 2008	12
<i>Sud Fondi Srl and Others v. Italy</i> (odl.), br. 75909/01, 30. avgusta 2007	68
<i>Suküt v. Turkey</i> (odl.), br. 59773/00, ECHR 2007-X (izvodi)	60
<i>Sürmeli v. Germany</i> [Vv], br. 75529/01, ECHR 2006-VII	21
<i>Surugiu v. Romania</i> , br. 48995/99, 20. aprila 2004	78
<i>Szabó v. Sweden</i> (odl.), br. 28578/03, ECHR 2006-VIII	68

-- T --

<i>Tahsin İpek v. Turkey</i> (odl.), br. 39706/98, 7. novembra 2000	23, 25
<i>Tănase v. Moldova</i> [Vv], br. 7/08, ECHR 2010-.....	53
<i>Tanrikulu v. Turkey</i> [Vv], br. 23763/94, ECHR 1999-IV	10
<i>Taşkın and Others v. Turkey</i> , br. 46117/99, ECHR 2004-X	55, 59
<i>Tătar v. Romania</i> , br. 67021/01, ECHR 2009-.....	72
<i>Taylor-Sabori v. the United Kingdom</i> , br. 47114/99, 22. oktobra 2002	79
<i>The Christian Federation of Jehovah's Witnesses in France v. France</i> (odl.), br. 53430/99, ECHR 2001-XI (izvodi)	13
<i>The Georgian Labour Party v. Georgia</i> (odl.), br. 9103/04, 22. maja 2007	9
<i>Thévenon v. France</i> (odl.), br. 2476/02, ECHR 2006-III (izvodi)	14
<i>Timurtaş v. Turkey</i> , br. 23531/94, ECHR 2000-VI	11
<i>Tinnelly & Sons Ltd and Others and McElduff and Others v. the United Kingdom</i> , 10. jula 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-IV	58
<i>Todorov v. Bulgaria</i> (odl.), br. 65850/01, 13. maja 2008	82
<i>Torri v. Italy</i> , 1. jula 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-IV	61
<i>Tre Traktörer Aktiebolag v. Sweden</i> , 7. jula 1989, Series A no. 159	58, 82
<i>Treska v. Albania and Italy</i> (odl.), br. 26937/04, ECHR 2006-XI	42
<i>Trofimchuk v. Ukraine</i> (odl.), br. 4241/03, 31. maja 2005	91
<i>Turgut and Others v. Turkey</i> , br. 1411/03, 8. jula 2008	49
<i>Tyler v. the United Kingdom</i> , 25. aprila 1978, Series A no. 26	46
<i>Tyler v. the United Kingdom</i> , br. 5856/72, Izveštaj Komisije od 14. decembra 1976, <i>Series</i> <i>B no. 24</i>	94

-- U --

<i>Ülke v. Turkey</i> (odl.), br. 39437/98, 1. juna 2004	25
<i>Unédic v. France</i> , br. 20153/04, 18. decembra 2008	9
<i>Üner v. the Netherlands</i> [Vv], br. 46410/99, ECHR 2006-XII	71

-- V --

<i>Van der Tang v. Spain</i> , 13. jula 1995, Series A no. 321	8
<i>Van Droogenbroeck v. Belgium</i> , 24. juna 1982, Series A no. 50	56
<i>Van Marle and Others v. the Netherlands</i> , 26. juna 1986, Series A no. 101	82
<i>Vanyan v. Russia</i> , br. 53203/99, 15. decembra 2005	69
<i>Varbanov v. Bulgaria</i> , br. 31365/96, ECHR 2000-X	35
<i>Varnava and Others v. Turkey</i> (odl.), br. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 i 16073/90, 14. aprila 1998	34
<i>Varnava and Others v. Turkey</i> [Vv], br. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 and 16073/90, ECHR 2009-... ..14, 23, 25, 26, 28, 30, 47, 48, 51, 84	
<i>Veeber v. Estonia</i> (no. 1), br. 37571/97, 7. novembra 2002	49
<i>Velikova v. Bulgaria</i> (odl.), br. 41488/98, ECHR 1999-V	14
<i>Velikova v. Bulgaria</i> , br. 41488/98, ECHR 2000-VI	9
<i>Vera Fernández-Huidobro v. Spain</i> , br. 74181/01, ECHR 2010-.....	68

<i>Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Switzerland (no. 2) [Vv]</i> , br. 32772/02, ECHR 2009-.....	18, 29, 53, 54, 62
<i>Verlagsgruppe News GMBH v. Austria</i> (odl.), br. 62763/00, 16. januara 2003.....	61
<i>Vernillo v. France</i> , 20. februara 1991, Series A no. 198.....	20
<i>Vijayanathan and Pusparajah v. France</i> , 27. avgusta 1992, Series A no. 241-B.....	13
<i>Vilho Eskelinen and Others v. Finland [Vv]</i> , br. 63235/00, ECHR 2007-IV.....	59, 60, 80, 81
<i>Vladimir Romanov v. Russia</i> , br. 41461/02, 24. jula 2008.....	18
<i>Voggenreiter v. Germany</i> , br. 47169/99, ECHR 2004-I (izvodi).....	18
<i>Von Hannover v. Germany</i> , br. 59320/00, ECHR 2004-VI.....	71

-- W --

<i>W.M. v. Denmark</i> (odl.), br. 17392/90, Odluka Komisije od 14. oktobra 1992.....	45
<i>Wakefield v. the United Kingdom</i> , br. 15817/89, Odluka Komisije od 1. oktobra 1990, DR 66.....	75
<i>Weber and Saravia v. Germany</i> (odl.), br. 54934/00, ECHR 2006-XI.....	40, 45, 72
<i>Weber v. Switzerland</i> , 22. maja 1990, Series A no. 177.....	65
<i>Welch v. the United Kingdom</i> , 9. februara 1995, Series A no. 307-A.....	69
<i>Wendenburg and Others v. Germany</i> (odl.), br. 71630/01, ECHR 2003-II.....	82
<i>Wieser and Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria</i> , br. 74336/01, ECHR 2007-XI.....	79
<i>Williams v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 32567/06, 17. februara 2009.....	23
<i>Worm v. Austria</i> , 29. avgusta 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions 1997-V</i>	24
<i>Worwa v. Poland</i> , br. 26624/95, ECHR 2003-XI.....	70
<i>Woś v. Poland</i> , br. 22860/02, ECHR 2006-VII.....	59

-- X --

<i>X and Y v. the Netherlands</i> , 26. marta 1985, Series A no. 91.....	70
<i>X v. Belgium and the Netherlands</i> (odl.), br. 6482/74, Odluka Komisije od 10. jula 1975, DR 7.....	74
<i>X v. Federal Republic of Germany</i> (odl.), br. 7462/76, Odluka Komisije od 7. marta 1977, DR 9.....	53
<i>X v. France</i> (odl.), br. 9587/81, Odluka Komisije od 13. decembra 1982, DR 29.....	47
<i>X v. France</i> , 31. marta 1992, Series A no. 234-C.....	58
<i>X v. Italy</i> (odl.), br. 6323/73, Odluka Komisije od 4. marta 1976, DR 3.....	47
<i>X v. the United Kingdom</i> (odl.), no. 7308/75, Odluka Komisije od 12. oktobra 1978, DR 16.....	78
<i>X, Y and Z v. the United Kingdom</i> , 22. aprila 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions 1997-II</i>	73
<i>X. and Y. v. Belgium</i> , br. 8962/80, Odluka Komisije od 13. maja 1982, DR 28.....	79
<i>X. v. Czechoslovakia (E.S. v. Germany)</i> , 262/57, Odluka Komisije, Godišnjak I 1955-57.....	40
<i>X. v. Federal Republic of Germany</i> , br. 1611/62, Odluka Komisije od 25. septembra 1965.....	45
<i>X. v. France</i> (odl.), br. 9993/82, Odluka Komisije od 5 oktobra 1982, DR 31.....	74
<i>X. v. France</i> , 31. marta 1992, Series A no. 234-C.....	14
<i>X. v. Germany</i> (odl.), br. 1860/63, 15. decembra 1965.....	30
<i>X. v. Germany</i> (odl.), br. 2606/65, 1. aprila 1968.....	30
<i>X. v. the Netherlands</i> , br. 7230/75, Odluka Komisije od 4. oktobra 1976, D.R. 7.....	53
<i>X. v. the United Kingdom</i> (odl.), br. 6956/75, Odluka Komisije od 10. decembra 1976, DR 8.....	40

-- Y --

<i>Y.F. v. Turkey</i> , no. 24209/94, ECHR 2003-IX.....	70
<i>Yagmurdereli v. Turkey</i> (odl.), br. 29590/96, 13. februara 2001.....	33

<i>Yaşa v. Turkey</i> , 2. septembra 1998, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1998-VI	13
<i>Yonghong v. Portugal</i> (odl.), br. 50887/99, ECHR 1999-IX (izvodi)	46
<i>Yorgiyadis v. Turkey</i> , br. 48057/99, 19. oktobra 2004	48
<i>Yurttas v. Turkey</i> , br. 25143/94 i 27098/95, 27. maja 2004	31

-- Z --

<i>Z and Others v. the United Kingdom</i> [Vv], br. 29392/95, ECHR 2001-V	56
<i>Z. v. Finland</i> , 25. februara 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-I	72
<i>Zagaria v. Italy</i> (odl.), br. 24408/03, 3. juna 2008	33, 34
<i>Zaicevs v. Latvia</i> , br. 65022/01, 31. jula 2007 (izvodi)	65
<i>Zana v. Turkey</i> , 25. novembra 1997, <i>Reports of Judgments and Decisions</i> 1997-VII	49
<i>Zehentner v. Austria</i> , br. 20082/02, 16. jula 2009	8
<i>Zhigalev v. Russia</i> , br. 54891/00, 6. jula 2006	80
<i>Zietal v. Poland</i> , br. 64972/01, 12. maja 2009	13
<i>Znamenskaia v. Russia</i> , br. 77785/01, 2. juna 2005	75